



དེ་དང་དུས་བོད་ཀྱི་སྐད་རྒྱུ་

Modern Tibetan Language

Volume I

Losang Thonden



དེང་རུས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག

Modern Tibetan Language
Volume I



by
LOSANG THONDEN

LIBRARY OF TIBETAN WORKS & ARCHIVES

© 1984 (Revised): Library of Tibetan Works and Archives

First Edition 1980

Second Revised Edition 1984

Reprint: 1991, 1993, 1999, 2001, 2003, 2004

Third Edition 2005

Reprint: 2009, 2010, 2014

ALL RIGHTS RESERVED

No portion of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photo-copying, recording or otherwise, without the prior permission of the bearers of copyright.

ISBN: 81-86470-39-5

Published by the Library of Tibetan Works and Archives, Dharamsala, H.P., (India) and printed at Indraprastha Press (CBT), 4 Bahadur Shah Zafar Marg, New Delhi-110002.

CC-0. Nepal Sanskrit Academy, Kathmandu Collection

PUBLISHER'S NOTE

The Library of Tibetan Works and Archives, founded by His Holiness the Dalai Lama to preserve and foster the growth of the Tibetan language and culture, is proud to publish the present work, *Modern Tibetan Language* by Losang Thonden, Language Research Scholar at the Library.

Six long years of research, backed by strenuous study and discussion with numerous native and foreign language scholars have gone into the production of this work whose depth, intensity and rationality in the presentation of the learning process of the Tibetan language has never been attempted before in any other published textbook.

A comprehensive and up-to-date textbook for teaching of Tibetan through the medium of English, *Modern Tibetan Language* has also been based on experiences gained by Mr. Thonden in his years of teaching Tibetan to the many Indian and foreign students in the Library's Language Courses.

The demand for this book was so great that we had to reprint this revised edition before the second volume of this book could be published.

Gyatsho Tshering

Director

October, 1983

ADDENDUM TO THE PUBLISHER'S NOTE

This *Modern Tibetan Language* has served as a very useful tool for the students of Tibetan language and has been reprinted eight times since its first publication in 1980.

This third revised edition is composed on computer typesetting and errors in language and typography corrections are incorporated.

Publication Department

LTWA

January, 2006

AUTHOR'S NOTE: SECOND (REVISED) EDITION

The Primary objective of the "Modern Tibetan Language" textbook is to further the steadily increasing interest of foreigners in Tibetan culture. It is, however, also intended to assist those Tibetans who do not have access to a first-hand study of their language.

Since Tibetan Buddhism is best learnt through the medium of the Tibetan language, the Library of Tibetan Works and Archives, a center for Tibetan culture, provides language classes. While teaching at the Library I have come to identify some common problems of non-Tibetan speaking people. I have considered these in my book and have also tried to assimilate other scholars' useful suggestions as well as the opinions of many students.

I have concentrated on the dialect of Lhasa and have followed the rules of grammar and linguistics. Certain aspects of grammar, such as verbs, nouns, and particles are dealt with in greater detail. Colloquial expressions were chosen in relation to usual grammar rules. Other features include word by word translations, phonetics, and complete sentence translations. Exercises are included for students to assess their progress and in this revised edition answers are supplied at the back of the book. Thus with the help of this book students can acquire a sound foundation of the Tibetan language.

It is my hope that this book will contribute to the pioneer work of teaching modern Tibetan language. To assist in the learning of spoken Tibetan, a tape cassette based on this book is also under preparation.

I would like to thank the many Tibetan and foreign scholars for their encouragement and praise of "Modern Tibetan Language" as well as for their invaluable suggestions to improve it. I have incorporated many of these suggestions in this revised edition and the general presentation of the book has also been improved. Special thanks are due to Mr. Gyatsho Tshering, Director of the Library of Tibetan Works and Archives, for editing the English translations. I am also grateful to all the others who extended their kind cooperation and helped me to write this book.

Losang Thonden

CONTENTS

Publisher's Note	iii
Author's Note	iv
The Phonetic Symbols	xiii
Punctuation Marks	xiii
Abbreviations	xiii
1. Introduction of Tibetan Alphabet	1
1. Thirty consonants with precise pronunciation	1
2. Tibetan consonants arranged according to their pronunciation	2
3. Thirty consonants with transliteration	3
4. How to draw the U-chän script	4
5. Reading practice	5
6. Tibetan alphabet in U-me` script	6
7. Vocabulary	7
2. The Four Vowels	9
1. Examples of vowels	9
2. Method of spelling consonants in conjunction with vowels	9
3. The four vowels joined with thirty consonants	10
3. The Precise Pronunciation Chart of the Vowels	13
1. The phonetic symbols	13
(a) Short-level phonetic symbols	13
(b) Short-falling phonetic symbols	14
(c) Long-level phonetic symbols	14
(d) Long-falling phonetic symbols	15
2. Vocabulary	16
4. The Tibetanised Sanskrit Letters	19
1. Six reversed letters	19
2. Five heavy sounding letters	19

5. Ten Consonants which Change their Sound when they are prefixed and superscribed	21
1. Examples	21
6. Three Superscribed Letters	23
1. ऋ superscribed letters	23
2. ॠ superscribed letters	24
3. ॡ superscribed letters	25
7. Four Subjoined Letters	27
1. The subjoined य (ya-ta)	27
2. The subjoined र (ra-ta)	28
3. The subjoined ल (la-ta)	30
4. The subjoined व (wa-Sur)	31
5. Exercise 1	32
6. Vocabulary	32
8. The Prefix, Suffix & Post-Suffix	35
1. The five prefixes	35
2. The ten suffixes	36
3. The two post-suffixes	37
4. Exercise 2	38
9. The Root Letter Identification	39
1. In a word, any letter combined with a vowel	39
2. Any superscribed or subjoined letters	39
3. Any single-letter word	40
4. Two-letter word	40
5. Three-letter word	40
6. A word consisting of four letters	41
7. Exercise 3	43
10. Pronouns	43
1. Personal pronouns	

2. Demonstrative pronouns	43
3. Personal pronouns used in writing	44
4. Exercise 4	45
11. Linking Verbs with the Meaning "To Be"	47
1. The difference of རེད། & ཡིན་པ་རེད།	51
2. Three alternative linking verbs	51
3. Exercise 5	52
12. Four Negatives: མ་ མེ་ མིན་ མེད་	55
1. མིན། and མ། with linking verbs	55
2. The interrogative ཡིན། with linking verbs	56
3. Negative interrogative with linking verbs	56
4. A general chart of linking verbs and verbs indicating existence	57
5. Yes and No	58
6. Exercise 6	61
13. Verb To Be Indicating Existence	63
1. Alternative verbs indicating existence	65
2. The possessive case	66
3. Negative མེད། and མི། with verbs indicating existence	67
4. Negative in possessive case	68
5. The interrogative particle ཡིན། with verbs indicating existence	69
6. The interrogative particle ཡིན། in possessive case	70
7. Negative interrogatives with verbs indicating existence	71
8. Negative interrogatives in possessive case	72
9. Use of YES and NO in verbs indicating existence	73
10. Detailed notes on interrogative particles	76
11. Exercise 7	77

14. Seven Dative-Locatives	79
1. Examples of combination	79
2. Examples of the complete sentence	80
3. Exercise 8	82
15. Five Genitives	85
1. Examples with གི་ གེས།, ཀྱི་ ཀྱིས།, ཐྱི་ ཐྱིས།	85
2. Examples with ཡི་ ཡས། & རི་ ར།	87
3. Examples with ཡི་ ཡས། & རི་ ར། after vowel	87
4. Further examples	88
5. Importance of ཡི། and རི།	91
6. Exercise 9	93
16. Verb Complement in three tenses	95
1. Interrogative sentences	98
2. Negative interrogatives	100
3. Shortened verb-complement in colloquial	102
4. Exercise 10	104
17. Use of Adjectives & Demonstrative Pronouns	105
1. Adjective & demonstrative pronouns follow the noun	105
2. Adjectives and demonstrative pronouns conform to the cases	105
(a) In the genitives	105
(b) In the dative-locatives	106
(c) In the instrumentative or agentives	106
3. Examples in complete sentences	107
18. Prepositions	109
1. The Tibetan prepositions are always accompanied by one of the dative-locatives	109
2. Examples	110

19. New Vocabulary	113
20. Conjunctive Particle །ཏང་། ཡང་། འང་།	115
1. Method of combination	115
2. Pronunciation of ཡང་ & འང་ in spoken language	118
21. Interrogatives	121
1. ག་རེ། གང་། ཅི། = what	121
(a) Structure of 'whatever'	122
(b) ག་རེ་ཡང་། ག་རེས་ = anything, any kind of, everything	124
(c) ག་རེས། = by what	125
(d) ག་རེས་ཏང་། = by whatever & by any kind of	127
(e) ག་རེའི། = of what	127
(f) Exercise 11	128
2. ག་དུས། ཅུས། = when	129
(a) Structure of 'whenever'	131
(b) ག་དུས་ཡིན་ན་ཡང་ = always or never	132
(c) དུས་/ སྐབས། = when or while	133
(d) Use of དུས་/ སྐབས་ and ཆོ།	134
(e) Exercise 12	135
3. ག་གི་ = which & related forms	136
(a) ག་གིས། = by which	138
(b) ག་གིར། = in which	140
(c) ག་གིའི། = of which	141
(d) 'which' as joining a subordinate clause	142
(e) Exercise 13	144
4. ག་པར། གང་དུ། = where & related forms	145
(a) ག་པར་ཡང་། = everywhere and anywhere	148
(b) Structure of 'wherever'	150
(c) ག་པར། & ག་ནས། = how could	151
(d) Exercise 14	152

5. གནས། = from where & related forms	152
(a) གནས་ཀྱང། = everywhere and anywhere	155
(b) Structure of 'wherever' and 'in whatever way'	156
(c) Exercise 15	157
6. གཚད། = how much & how many	158
(a) གཚད་ལ། = at what	161
(b) གཚད་ཀྱི། = how much of	162
(c) 'how much' in affirmative sentence	163
(d) Exercise 16	163
7. ག་རེ་བྱས་ནས། = why?	164
(a) ག་རེ་འོ་དོན་དག་ལ། = for what purpose	166
8. ག་འདས། =how & related forms	167
(a) ག་འདས་སེ། = how & in what way	169
(b) ག་འདས་ཅི། = what kind of	170
(c) Exercise 17	171
9. Personal interrogative 'who'	171
(a) སྟུ། = who	171
(b) སྟུའི། = whose	172
(c) སྟུས། = by whom	174
(d) སྟུས་ཀྱང། = by anybody & by nobody	176
(e) སྟུ་གང། =nobody	177
(f) སྟུར། སྟུ་ལ། = to whom	179
(g) མཁམ། = who	180
(h) Exercise 18	181
V. Infinitive Particle	183
1. Infinitive particle ཡག་ & གྱི།	184
2. Use of double infinitives	185
3. Mixed examples of infinitives	186
4. Exercise 19	188

W. Intentional & Unintentional Verbs	189
1. Some common verbs	189
2. Use of these verbs	190
3. The pronoun according to Unintentional verbs	190
(a) With the following Unintentional verbs the instrumental form of the pronoun is needed	190
(b) With the following Unintentional verbs the simple pronoun is needed	191
4. Exercise 20	191
X. Use of झुन्	195
1. झुन् as main verb	195
(a) झुन् = got	195
(b) झुन् = happened	196
2. झुन् as a past verb-complement	197
(a) With an Unintentional main verb, झुन् is used with the first person subject	197
(b) With the Intentional main verb, झुन् is used with the second and third person subject	198
3. Exercise 21	201
Y. Cardinal Numbers	203
1. Numerical particles	203
2. There are two ways of counting in thousands	205
3. Counting of hundred upwards	207
4. Position of the different counting units	208
5. Percentage	209
6. Quarter	209
7. Exercise 22	210
Answers to the Exercises	213
Exercise 1	213
Exercise 2	215

Exercise 3	217
Exercise 4	217
Exercise 5	217
Exercise 6	218
Exercise 7	219
Exercise 8	219
Exercise 9	220
Exercise 10	221
Exercise 11	222
Exercise 12	223
Exercise 13	224
Exercise 14	225
Exercise 15	225
Exercise 16	226
Exercise 17	227
Exercise 18	227
Exercise 19	228
Exercise 20	229
Exercise 21	231
Exercise 22	232

THE PHONETIC SYMBOLS

ä This denotes the modified vowel a

ü " " " " " u

ö " " " " " o

ò " " " " " o

è " " " " " e

: This is placed after vowel to denote a long vowel pronunciation.
This is placed above and after a vowel or suffix letter to denote a falling tone.

— This is placed below a consonant to denote a low tone.

— This is placed above the consonant to denote a high tone.

; This denotes the partially nasal sound of the suffix letter ण (n) and ङ (ng).

' This sign when placed below a consonant denotes the partial pronunciation of any word.

. The cerebro-retroflex sounds in Tibetan are represented by a ' . ' below the letter.

PUNCTUATION MARKS

— Syllables are separated by a hyphen (—)

, Phrases are punctuated with a comma (,)

/ The oblique used to indicate the end of sentence or phrase.

ABBREVIATIONS

adj. adjective

imp. imperative

c. complement

lit. literary

compl. "

neg. negative

col. colloquial

p. past

demos. demonstrative
 exist. existence
 expr. experience
 fut. future
 H. honorific
 inf. infinitive

pl. plural
 pres. present
 s. singular
 v. verb
 vr. verbalizer

1. བོད་ཡིག་ཀ་ཀ་ཁའི་རྩིས་དེ།

Introduction of Tibetan Alphabet

The alphabet of the Tibetan language comprises thirty consonants and four vowels. The consonants are called ཀས་ལ་བྱེད་ (sä: -ch'e:) or ཀ་ལི་ (ka-li). The vowels are called དབྱངས་ (yāng) or ལ་ལི་ (a-li).

1. 1. Thirty consonants with precise pronunciation

- | | | | |
|-------------|-----------|-----------|----------|
| 1. ཀ་ (ka) | ཁ་ (k'a) | ག་ (k'a) | ང་ (nga) |
| 2. ཅ་ (cha) | ཆ་ (ch'a) | ཇ་ (ch'a) | ཉ་ (nya) |
| 3. ཏ་ (ta) | ཐ་ (t'a) | ད་ (t'a) | ན་ (na) |
| 4. པ་ (pa) | ཕ་ (p'a) | བ་ (p'a) | མ་ (ma) |
| 5. ཅ་ (tsa) | ཆ་ (ts'a) | ཇ་ (ts'a) | མ་ (wa) |
| 6. ཞ་ (sha) | ཟ་ (sa) | འ་ (ha) | ཡ་ (ya) |
| 7. ར་ (ra) | ལ་ (la) | ཤ་ (sha) | ས་ (sa) |
| 8. ཏ་ (ha) | ཨ་ (a) | | |

1. 2. བོད་ཡིག་ཀ་མད་སྟུམ་རྩ་སྒྲ་དག་ཞན་གྱི་དབྱེ་བ།

Tibetan consonants arranged according to their pronunciation

Unaspirated high tone	Aspirated high tone	Aspirated low tone	Unaspirated low tone
ཀ་ (ka)	ཁ་ (k'a)	ག་ (<u>k</u> 'a)	ང་ (nga)
ཅ་ (cha)	ཆ་ (ch'a)	ཇ་ (<u>ch</u> 'a)	ཉ་ (nya)
ཏ་ (ta)	ཐ་ (t'a)	ད་ (<u>t</u> 'a)	ན་ (na)
པ་ (pa)	ཕ་ (p'a)	བ་ (<u>p</u> 'a)	མ་ (ma)
ཅ་ (tsa)	ཆ་ (ts'a)	ཇ་ (<u>ts</u> 'a)	ཉ་ (wa)
	ཤ་ (sha)	ཞ་ (<u>sh</u> a)	ཡ་ (ya)
	ས་ (sa)	ཟ་ (<u>s</u> a)	ར་ (ra)
	ཏ་ (ha)	འ་ (<u>h</u> a)	ལ་ (la)

1. 3. གསལ་བྱེད་སྐུམ་ཅུའི་དག་ཆ་འབྲི་ཚུལ།

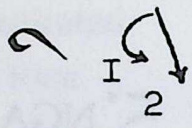
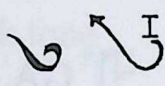
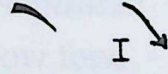
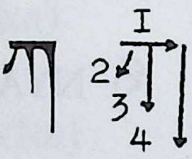
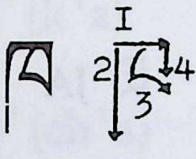
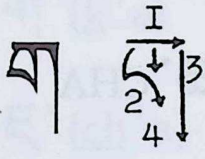
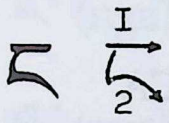
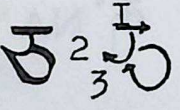
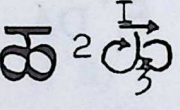
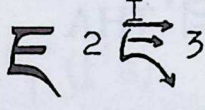
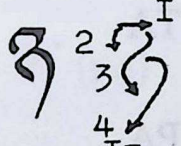
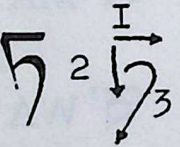
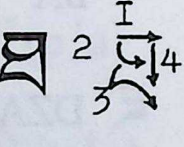
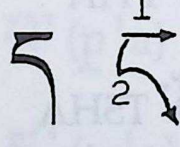
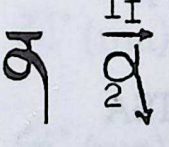
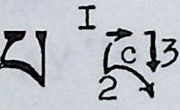
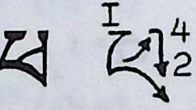
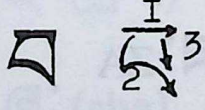
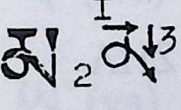
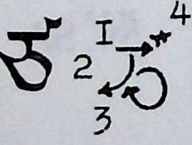
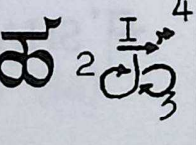
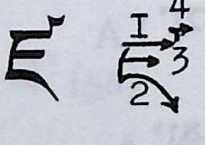
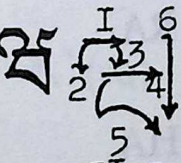
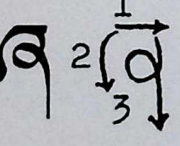
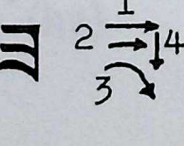
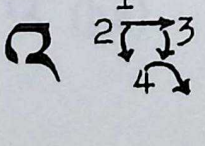
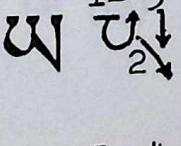
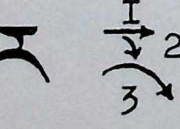
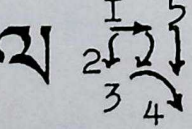
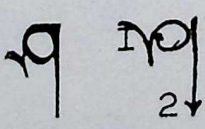
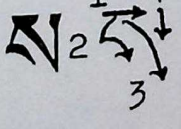
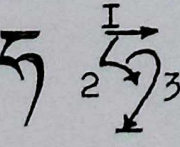
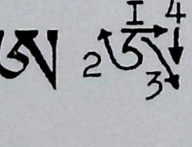
Thirty consonants with transliteration

(Romanization or spelling system)

ཀ་ KA	ཁ་ KHA	ག་ GA	ང་ NGA
ཅ་ CA	ཆ་ CHA	ཇ་ JA	ཉ་ NYA
ཏ་ TA	ཐ་ THA	ད་ DA	ན་ NA
པ་ PA	ཕ་ PHA	བ་ BA	མ་ MA
ཅ་ TSA	ཆ་ TSHA	ཇ་ DZA	ཉ་ WA
ཞ་ ZHA	ཟ་ ZA	འ་ 'A	ཡ་ YA
ར་ RA	ལ་ LA	ཤ་ SHA	ས་ SA
ཏ་ HA	ཨ་ A		

1. 4. དབུ་ཅན་འབྲི་སྐད་སྐྱིད་པེ་རིས།

How to draw the U-chän script

1. 5. ལྷོག་སྒྲུབ་། = Reading practice

ཀ་	ཅ་	ཉ་	པ་	ཙ་
ཁ་	ཆ་	ཐ་	ཕ་	ཛ་
ག་	ང་	ད་	བ་	ཌ་
མ་	ཞ་	ཟ་	འ་	ཡ་
ཉ་	ས་	ང་	ཉ་	ན་
མ་	ར་	ལ་	ད་	ཨ་
ག་	ད་	བ་	མ་	འ་
ག་	ང་	ད་	ན་	བ་
མ་	འ་	ར་	ལ་	ས་
ད་	ས་			

1. 7. མིང་ཚིག་འགའ་ཞིག་ = Vocabulary

ཀ་ཁ་	(ka-k' a)	=	alphabet
ཀ་བ་*	(ka-wa:)	=	pillar, post
ཀ་ག་	(ka-sha)	=	white mushroom
ཁ་བ་*	(k' a-wa:)	=	snow (lit.)
ཁ་ཡ་	(k' a-ya)	=	attention (to another)
ང་	(nga)	=	I
ང་ལ་	(nga-la)	=	to me, at me, for me
ཆ་	(ch' a)	=	a pair, a portion
ཇ་	(<u>ch</u> ' a)	=	tea
ཇ་མ་	(<u>ch</u> ' a-ma)	=	tea-maker
ན་	(nya)	=	fish
ན་པ་	(nya-pa)	=	fisherman
ཐ་ན་	(t' a-na)	=	even, at least
ཐ་མ་	(t' a-ma)	=	lowest, last, inferior, worst
པ་པ་	(pa-p' a)	=	father
ཡ་མ་	(a-ma)	=	mother
པ་མ་	(p' a-ma)	=	parents
བ་ར་	(<u>p</u> ' a-ra)	=	cow shed
མ་མ་	(ma-ma)	=	baby sister
ན་ཚ་	(na-ts' a)	=	sickness, illness, pain
ཚ་	(ts' a)	=	salt
ཚ་ཁ་	(ts' a-k' a)	=	shooting practice
ཚ་ལ་	(ts' a-la)	=	welding
ཚ་བ་	(ts' a-wa:)	=	heat, fever, temperature
ཡ་	(ya)	=	one of a pair
ལ་	(la)	=	mountain pass

* When བ་ (p' a) is a part of a word, it is always pronounced (wa).

ཤ་	(sha)	=	meat, flesh
ས་	(sa)	=	earth, place, land
ལ་ར་	(a:-ra)	=	moustache

2. དབྱངས་བཞི། = The four vowels:

The four vowels i, u, e, o are formed by adding 4 signs of vowels 'ེ' (k'i-k'u), 'ེ' (shab-kyu), 'ེ' (deng-po) and 'ེ' (na-ro) to the top or the foot of the thirtieth consonant ཨ (a).

2.1. དབྱངས་བཞིའི་དཔེ་མཛོན། = Examples of vowels:

ཨ

ཨ

ཨ

ཨ

How to spell the vowels

ཨ	:	A	k'i-k'u	=	I	:	ཨ
ཨ	:	A	shab-kyu	=	U	:	ཨ
ཨ	:	A	deng-po	=	E	:	ཨ
ཨ	:	A	na-ro	=	O	:	ཨ

The unwritten vowel ཨ (a) is inherent in all the 29 consonants. It is not considered as a distinct vowel which could be joined with the 29 consonants for forming a syllable or word because it already exists in them. Without ཨ (a) it is said the consonants would be རྩོག་མེད་ lifeless.

2.2. གསལ་བྱེད་ལ་དབྱངས་སྦྱར་ཏེ་སྦྱར་ཆོག་བྱ་ཚུལ།

Method of spelling consonants in conjunction with vowels

ཀ	:	ka	k'i-k'u	=	ki	:	ཀེ
ཀ	:	ka	shab-kyu	=	ku	:	ཀེ

ཀ	:	ka	ḍeng-po	=	ke	:	ཀེ
ཀ	:	ka	na-ro	=	ko	:	ཀོ
ཁ	:	k'a	<u>k</u> 'i-k'u	=	k'i	:	ཁི
ཁ	:	k'a	<u>shab</u> -kyu	=	k'u	:	ཁུ
ཁ	:	k'a	ḍeng-po	=	k'e	:	ཁེ
ཁ	:	k'a	na-ro	=	k'o	:	ཁོ
ག	:	<u>k</u> 'a	<u>k</u> 'i-k'u	=	<u>k</u> 'i	:	གི
ག	:	<u>k</u> 'a	<u>shab</u> -kyu	=	<u>k</u> 'u	:	གུ
ག	:	<u>k</u> 'a	ḍeng-po	=	<u>k</u> 'e	:	གེ
ག	:	<u>k</u> 'a	na-ro	=	<u>k</u> 'o	:	གོ
ང	:	nga	<u>k</u> 'i-k'u	=	ngi	:	ངི
ང	:	nga	<u>shab</u> -kyu	=	ngu	:	ངུ
ང	:	nga	ḍeng-po	=	nge	:	ངེ
ང	:	nga	na-ro	=	ngo	:	ངོ

2.3. གསལ་བྱེད་སྐུམ་ཅུ་ལ་དབྱངས་བཞི་སྦྱར་བ།

The four vowels joined with thirty consonants

ཀི (ki)	ཀུ (ku)	ཀེ (ke)	ཀོ (ko)
ཁི (k'i)	ཁུ (k'u)	ཁེ (k'e)	ཁོ (k'o)
གི (<u>k</u> 'i)	གུ (<u>k</u> 'u)	གེ (<u>k</u> 'e)	གོ (<u>k</u> 'o)
ངི (ngi)	ངུ (ngu)	ངེ (nge)	ངོ (ngo)
ཅི (chi)	ཅུ (chu)	ཅེ (che)	ཅོ (cho)
ཆི (ch'i)	ཆུ (ch'u)	ཆེ (ch'e)	ཆོ (ch'o)
ཇི (<u>ch</u> 'i)	ཇུ (<u>ch</u> 'u)	ཇེ (<u>ch</u> 'e)	ཇོ (<u>ch</u> 'o)

ॐ. (nyi)	ॐ. (nyu)	ॐ. (nye)	ॐ. (nyo)
ॐ. (ti)	ॐ. (tu)	ॐ. (te)	ॐ. (to)
ॐ. (t' i)	ॐ. (t' u)	ॐ. (t' e)	ॐ. (t' o)
ॐ. (ṭ i)	ॐ. (ṭ u)	ॐ. (ṭ e)	ॐ. (ṭ o)
ॐ. (ni)	ॐ. (nu)	ॐ. (ne)	ॐ. (no)
ॐ. (pi)	ॐ. (pu)	ॐ. (pe)	ॐ. (po)
ॐ. (p' i)	ॐ. (p' u)	ॐ. (p' e)	ॐ. (p' o)
ॐ. (p̣ i)	ॐ. (p̣ u)	ॐ. (p̣ e)	ॐ. (p̣ o)
ॐ. (mi)	ॐ. (mu)	ॐ. (me)	ॐ. (mo)
ॐ. (tsi)	ॐ. (tsu)	ॐ. (tse)	ॐ. (tso)
ॐ. (ts' i)	ॐ. (ts' u)	ॐ. (ts' e)	ॐ. (ts' o)
ॐ. (tṣ i)	ॐ. (tṣ u)	ॐ. (tṣ e)	ॐ. (tṣ o)
ॐ. (wi)	ॐ. (wu)	ॐ. (we)	ॐ. (wo)
ॐ. (shi)	ॐ. (shu)	ॐ. (she)	ॐ. (sho)
ॐ. (si)	ॐ. (su)	ॐ. (se)	ॐ. (so)
ॐ. (hi)	ॐ. (hu)	ॐ. (he)	ॐ. (ho)
ॐ. (yi)	ॐ. (yu)	ॐ. (ye)	ॐ. (yo)
ॐ. (ri)	ॐ. (ru)	ॐ. (re)	ॐ. (ro)
ॐ. (li)	ॐ. (lu)	ॐ. (le)	ॐ. (lo)
ॐ. (shi)	ॐ. (shu)	ॐ. (she)	ॐ. (sho)
ॐ. (si)	ॐ. (su)	ॐ. (se)	ॐ. (so)
ॐ. (hi)	ॐ. (hu)	ॐ. (he)	ॐ. (ho)
ॐ. (i)	ॐ. (u)	ॐ. (e)	ॐ. (o)

3. བོད་སྐད་ཀྱི་སྒྲ་གདངས་བརྗོད་ཚུལ་དབྱངས་ཡིག་གི་རེབ་མིག

The Precise Pronunciation Chart of the Vowels

Short level	Short falling	Long level	Long falling
a	a`	a:	a:
i	i`	i:	i:
u	u`	u:	u:
e	e`	e:	e:
o	o`	o:	o:
ò	ò`	ò:	ò:
è	è`	è:	è:
ä	ä`	ä:	ä:
ü	ü`	ü:	ü:
ö	ö`	ö:	ö:

3.1. སྒྲ་གདངས་ཀྱི་དཔེ་མཚོན་ཁག

Examples of the phonetic system

(a) Short-level phonetic symbols

Symbols	Tibetan	Phonetic	As in English	Meaning
a	མ་མ་	(a-ma)	<u>a</u> rt	mother
i	རི་	(ri)	re <u>a</u> ct	mountain

u	དབུ་མ་	(u-ma)	<u>r</u> une	middle
e	མེ་	(me)	ma <u>i</u> den	fire
o	མཚོ་	(ts' o)	mo <u>r</u> ality	sea
ò	རོགས་པ་	(ròg-pa)	<u>o</u> bject	helper
è	ཨ་ཁུ་	(è-k' u)	<u>a</u> lone	uncle
ä	གདམ་	(k' ä-mo)	tele <u>ph</u> one	laughter
ü	གུས་པ་	(k ^u -pa)	as in German ü	I (lit.)
ö	མོས་པ་	(mö-pa)	" " " ö	desire

(b) Short-falling phonetic symbols

Symbols	Tibetan	Phonetic	As in English	Meaning
a`	ཟངས་	(sang`)	<u>s</u> ung	copper
i`	བཅིངས་	(ching`)	th <u>i</u> ng	to bind
u`	བགུམས་	(shum`)	krumm (German)	to cry (H.)
e`	ཐེངས་	(t' eng)	menge (German)	times
o	འཛོམས་	(t' om)	aplomb	to confuse
ò	ཁྱོག་ཁྱོག་	(tòg-tò:)	?	show-off
è	(It does not exist in Tibetan)			
ä`	སྐད་	(kä`)	?	language, noise
ü`	དབུས་	(ü`)	?	centre, central
ö`	ཐོས་	(pö`)	?	incense

(c) Long-level phonetic symbols

Symbols	Tibetan	Phonetic	As in English	Meaning
a:	ཡར་	(ya:)	y <u>a</u> rd	up, in
i:	མིའི་	(mi:)	te <u>a</u>	of human

u:	གུར་	(k' u:)	soon	tent
e:	མེའི་	(me:)	gay	of fire
o:	རོབ་རོབ་	(rob-rò:)	robber	rough, briefly
ò:	ནོར་	(nò:)	normal	wealth
è:		(It does not exist in Tibetan)		
ä:	ངའི་	(ngä:)	air	my, mine
ü:	དབུའི་	(ü:)	süß (German)	of head
ö:	ཡོལ་	(yö:)	öse	to pass
			(German)	(for time)

(d) Long-falling phonetic symbols

Symbols	Tibetan	Phonetic	As in English	Meaning
a:	ལགས་	(la:)	?	a honorific form
i:	མིས་	(mi:)	?	by human
u:	དབུགས་	(u:)	?	breathing
e:	ཤེབས་	(p' e:)	?	to come (H.)
o:	ཤོགས་	(p' ò:)	?	salary
ò:	ཐོག་	(t' ò:)	lost	roof
è:		(It does not exist in Tibetan)		
ä:	ངས་	(ngä:)	?	by me
ü:	སུས་	(sü:)	?	by whom
ö:	བོད་	(p' ö:)	?	Tibet

3.2. མིང་ཚིག་འགའ་ཞིག = Vocabulary

གི་གུ་	(<u>k</u> ' i- <u>k</u> ' u)	=	name of the first vowel
པུ་གུ་	(pu- <u>k</u> ' u)	=	child
ཤོག་གུ་	(shu- <u>k</u> ' u)	=	paper
གཞུ་གུ་	(<u>shu</u> - <u>k</u> ' u)	=	tail
ནེ་པོ་	(nye-po)	=	near, close
རུ་ཚོ་	(ra-cho)	=	horn (lit.)
ཚ་ཁུ་	(ts' a-k' u)	=	salty
ཀུ་ཤུ་	(ku-shu)	=	apple
ས་	(sa)	=	earth
ཆུ་	(ch' u)	=	water
མེ་	(me)	=	fire
དུ་བ་	(t' u-wa)	=	smoke
ཤམོ་	(<u>sha</u> -mo)	=	hat
ཞི་མི་	(<u>shi</u> -mi)	=	cat
ཞོ་	(<u>sho</u>)	=	curd
ཕ་མོ་	(wa:-mo)	=	fox
ཅི་ཅི་	(tsi-tsi)	=	mouse
ཡུ་སུ་	(u-su)	=	socks
རི་མོ་	(ri-mo)	=	drawing, painting
ནི་མ་	(nyi-ma)	=	sun
ནོ་ཆ་	(nyob-ch' a)	=	shopping
ན་ཆ་	(na-ts' a)	=	illness, disease
ནུ་མ་	(nu-ma)	=	breasts

नेत्रं	(ne-tso)	=	parrot
पुत्रं	(p' u)	=	boy, son
पुत्र्यं	(p' u-mo)	=	girl, daughter
राम्यं	(ra-mo)	=	she goat
दोषं	(ho-ma)	=	milk
दुग्धं	(t' a:-ra)	=	buttermilk
कप्यं	(ts' a-po)	=	hot
सोऽस्यं	(so-so)	=	self, different

1	boy	पुत्रः	(pu-tra)
2	girl	पुत्री	(pu-tri)
3	ghost	प्रेतः	(pre-ta)
4	milk	दुग्धः	(du-ga)
5	buttermilk	दही	(dhi)
6	hot	उष्णः	(us-ha)
7	self	स्वः	(su)
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			
21			
22			
23			
24			
25			
26			
27			
28			
29			
30			
31			
32			
33			
34			
35			
36			
37			
38			
39			
40			
41			
42			
43			
44			
45			
46			
47			
48			
49			
50			
51			
52			
53			
54			
55			
56			
57			
58			
59			
60			
61			
62			
63			
64			
65			
66			
67			
68			
69			
70			
71			
72			
73			
74			
75			
76			
77			
78			
79			
80			
81			
82			
83			
84			
85			
86			
87			
88			
89			
90			
91			
92			
93			
94			
95			
96			
97			
98			
99			
100			

4. ལེགས་སྐྱུར་གླེག་ཐབས་སུ་དགོས་པའི་ཡི་གེ་ཁག The Tibetanised Sanskrit Letters

4.1. ལོག་ཡིག་དྲུག = Six reversed letters

ཏ་	ཐ་	ད་	ཎ་	ཀ་	ཁ་
ta	t'a	ḍa	nā	k'a	ky'a

Method of spelling

ཏ	:	ta	lo`	=	ta	:	ཏ་
ཐ	:	t'a	lo`	=	t'a	:	ཐ་
ད	:	ḍa	lo`	=	ḍa	:	ད་
ཎ	:	na	lo`	=	nā	:	ཎ་
ཀ	:	sha	lo`	=	k'a	:	ཀ་
ཁ	:	ka-sha	lo`	=	ky'a	:	ཁ་

ཨི་དམ་གུ་རུ་རྩ་མཁུལ་ཀློག་ཏེ་ཡི་མི།

Idam guru rat-na mandala-kam nir-ya-ta-ya-mi/

I send forth this jewelled Mandala to you precious Gurus.

4.2. མཐུག་པོ་ལྔ་ = Five heavy sounding letters

ག་	ད་	པ་	ཙ་	འ་
g'a	d'a	b'a	z'a	ḍ'a

Method of spelling

ག	:	<u>k</u> 'a	ha-ta`	=	g'a	:	ཀ་
ད	:	<u>t</u> 'a	ha-ta`	=	d'a	:	ད་
བ	:	<u>p</u> 'a	ha-ta`	=	b'a	:	བ་
ཇ	:	<u>ts</u> 'a	ha-ta`	=	z'a	:	ཇ་
ཉ	:	ḍa	ha-ta`	=	ḍ'a	:	ཉ་

ན་མོ་བྱུང་ཡ། = I take refuge in Buddha
na-mo buddha ya

ན་མོ་དྲུམ་ཡ། = I take refuge in Dharma
na-mo dharma ya

ན་མོ་སངས་ཡ། = I take refuge in Sangha
na-mo sangha ya

5. འཕྲུལ་བརྟེན་གས་ཀྱིས་སྒྲ་གདངས་བསྐྱར་བའི་ཡི་གེ་བཟུ།

When superscribed or prefixed the five consonants with a line above their heads are pronounced with a high tone and the five underlined ones are unaspirated and prenasalized with low tone.

ཀ་	ཁ་	<u>ག་</u>	ང་	ཅ་	ཆ་	<u>ཇ་</u>	ཉ་
ཏ་	ཐ་	<u>ད་</u>	ན་	པ་	ཕ་	<u>བ་</u>	མ་
ཙ་	ཛ་	<u>ཌ་</u>	ཝ་	ཞ་	ཟ་	འ་	ཡ་
ར་	ལ་	ཤ་	ས་	ཏ་	ཨ་		

5.1. Examples:

Aspirated	ཀ་	ང་	ད་	བ་	ཇ་
low-soft	k'a	ch'a	t'a	p'a	ts'a
Unaspirated	ཀ་	ང་	ད་	བ་	ཇ་
low-hard	ga	ja	da	ba	za
Prenasalized	འགའ་	འངའ་	འདའ་	འབའ་	མཇའ་
low-deep	mga	mja	mda	mda	mza
Unaspirated	ང་	ཉ་	ན་	མ་	ཡ་
low-soft	nga	nya	na	ma	ya
Unaspirated	ང་	ན་	ན་	མ་	གཡའ་
high-hard	ṅga	ṅya	nā	mā	yā

संस्कृत-हिन्दी शब्दकोश

When subscripted or prefixed the five consonants with a line above their heads are pronounced with a high tone and the five underlined ones are unaccented and pronounced with low tone.

प	फ	ब	भ	म
प	फ	ब	भ	म
प	फ	ब	भ	म
प	फ	ब	भ	म
प	फ	ब	भ	म

१. Examples:

प	फ	ब	भ	म	Unaccented
प	फ	ब	भ	म	low-soft
प	फ	ब	भ	म	Unaccented
प	फ	ब	भ	म	low-hard
प	फ	ब	भ	म	Prenasalized
प	फ	ब	भ	म	low-deep
प	फ	ब	भ	म	Unaccented
प	फ	ब	भ	म	low-soft
प	फ	ब	भ	म	Unaccented
प	फ	ब	भ	म	high-hard

6. མགོ་ཅན་གསུམ། (ར་, ལ་, ས་)

Three Superscribed Letters

6.1. ར་མགོ་བཅུ་གཉིས། (ran-go chu-nyi)

ར་ is superscribed with 12 consonants

ཀ་	ག་	ང་	ཇ་	ན་	ཏ་
ka	ga	nga	ja	nya	ta
rka	rga	rnga	rja	rnya	rta
ད་	ན་	བ་	མ་	ཅ་	ཇ་
da	na	ba	ma	tsa	dza
rda	rna	rba	rma	rtsa	rdza

Method of spelling

ར་	:	ra	ka-ta`	=	ka	:	ཀ་
ར་	:	ra	k'a-ta`	=	ga	:	ག་
ར་	:	ra	nga-ta`	=	nga	:	ང་
ར་	:	ra	ch'a-ta`	=	ja	:	ཇ་
ར་	:	ra	nya-ta`	=	nya	:	ན་
ར་	:	ra	ta-ta`	=	ta	:	ཏ་
ར་	:	ra	t'a-ta`	=	da	:	ད་
ར་	:	ra	na-ta`	=	na	:	ན་

ར	:	ra	p' a-ta`	=	ba	:	བ
ར	:	ra	ma-ta`	=	m̄a	:	མ
ར	:	ra	tsa-ta`	=	tsa	:	ཙ
ར	:	ra	ts' a-ta`	=	dza	:	ཙ

6.2. ལ་མགོ་བཅུ། (lan-go chu)

ལ་ is superscribed with 10 consonants

ཀ	ག	ང	ཅ	ཇ
ka	ga	nga	cha	ja
lka	lga	lnga	lcha	lja
ཏ	ད	པ	བ	ལ
ta	da	pa	ba	lha
lta	lda	lpa	lba	lha

Method of spelling

ལ	:	la	ka-ta`	=	ka	:	ཀ
ལ	:	la	k' a-ta`	=	ga	:	ག
ལ	:	la	nga-ta`	=	m̄ga	:	ང
ལ	:	la	cha-ta`	=	cha	:	ཅ
ལ	:	la	ch' a-ta`	=	ja	:	ཇ
ལ	:	la	ta-ta`	=	ta	:	ཏ
ལ	:	la	t' a-ta`	=	da	:	ད
ལ	:	la	pa-ta`	=	pa	:	པ
ལ	:	la	p' a-ta`	=	ba	:	བ
ལ	:	la	ha-ta`	=	lha	:	ལ

6.3. स'खर्गो'वसु'च'उ' (san-go chuk-chi:)

स' is superscribed with 11 consonants

स'	ख'	ग'	ङ'	त'	द'
ka	ga	nga	nya	ta	da
ska	sga	snga	snya	sta	sda
स'	प'	ब'	म'	त'	
na	pa	ba	ma	tsa	
sna	spa	sba	sma	stsa	

Method of spelling

स	:	sa	ka-ta`	=	ka	:	स'
स	:	sa	k'a-ta`	=	ga	:	ख'
स	:	sa	nga-ta`	=	nga	:	ग'
स	:	sa	nya-ta`	=	nya	:	ङ'
स	:	sa	ta-ta`	=	ta	:	त'
स	:	sa	t'a-ta`	=	da	:	द'
स	:	sa	na-ta`	=	na	:	न'
स	:	sa	pa-ta`	=	pa	:	प'
स	:	sa	p'a-ta`	=	ba	:	ब'
स	:	sa	ma-ta`	=	ma	:	म'
स	:	sa	tsa-ta`	=	tsa	:	त'

7. འདོགས་ཅན་བཞི།

The Four Subjoined Letters

The subjoined letters ཡ', ར', ལ', ས' and their respective symbolised forms are:

ཡ' (ya-ta) ར' (ra-ta) ལ' (la-ta) ས' (wa-sur)

7.1. The subjoined 'ཡ' (ya-ta)

ཀ'	ཁ'	ག'	ཅ'	ཆ'	ཇ'	ཉ'	ཏ'
kya	ky'a	<u>ky'</u> a	cha	ch'a	<u>ch'</u> a	nya	hya
kya	khya	gya	pya	phya	bya	mya	hya

Method of spelling

ཀ	:	ka	ya-ta	=	kya	:	ཀ'
ཁ	:	k'a	ya-ta	=	ky'a	:	ཁ'
ག	:	<u>k'</u> a	ya-ta	=	<u>ky'</u> a	:	ག'
ཅ	:	pa	ya-ta	=	cha	:	ཅ'
ཆ	:	p'a	ya-ta	=	ch'a	:	ཆ'
ཇ	:	<u>p'</u> a	ya-ta	=	<u>ch'</u> a	:	ཇ'
ཉ	:	ma	ya-ta	=	nya	:	ཉ'
ཏ	:	ha	ya-ta	=	hya	:	ཏ'

Note: Pronunciation of ཏ', ཏ', ཏ', ཏ' is the same as of ཅ', ཆ', ཇ', ཉ' respectively.

More examples of the method of spelling ' (ya-ta) in conjunction with vowels.

ka	ya-ta	=	kya	k'i-k'u	=	kyi	:	ཀི་
k'a	ya-ta	=	ky'a	shab-kyu	=	ky'u	:	ཀུ་
k'a	ya-ta	=	ky'a	deng-po	=	ky'e	:	ཀེ་
pa	ya-ta	=	cha	na-ro	=	cho	:	ཇོ་
p'a	ya-ta	=	ch'a	k'i-k'u	=	ch'i	:	ཇི་
p'a	ya-ta	=	ch'a	shab-kyu	=	ch'u	:	ཇུ་
ma	ya-ta	=	nya	deng-po	=	nye	:	ཇེ་
ha	ya-ta	=	hya	na-ro	=	hyo	:	ཇོ་
ha	ya-ta	=	hya	k'i-k'u	=	hyi	:	ཇི་
ma	ya-ta	=	nya	shab-kyu	=	nyu	:	ཇུ་
p'a	ya-ta	=	ch'a	deng-po	=	ch'e	:	ཇེ་
p'a	ya-ta	=	ch'a	na-ro	=	ch'o	:	ཇོ་
pa	ya-ta	=	cha	k'i-k'u	=	chi	:	ཇི་
k'a	ya-ta	=	ky'a	shab-kyu	=	ky'u	:	ཀུ་
k'a	ya-ta	=	ky'a	deng-po	=	ky'e	:	ཀེ་
ka	ya-ta	=	kya	na-ro	=	kyo	:	ཀོ་

7.2. The subjoined ' (ra-ta)

ཏ་	ཏ་	ཏ་	ཏ་	ཏ་	ཏ་	ཏ་
ta	t'a	t'a	ta	t'a	t'a	na
kra	khra	gra	tra	thra	dra	nra
ཏ་	ཏ་	ཏ་	ཏ་	ཏ་	ཏ་	
ta	t'a	t'a	ma	sa	rha	
pra	phra	bra	mra	sra	hra	

Method of spelling

क	:	ka	ra-ta	=	ṭa	:	क
क'	:	k'a	ra-ta	=	ṭ'a	:	क'
क	:	<u>k</u> 'a	ra-ta	=	ṭ'a	:	क
त	:	ta	ra-ta	=	ṭa	:	त
त'	:	t'a	ra-ta	=	ṭ'a	:	त'
त	:	<u>t</u> 'a	ra-ta	=	ṭ'a	:	त
न	:	na	ra-ta	=	na	:	न
प	:	pa	ra-ta	=	ṭa	:	प
प'	:	p'a	ra-ta	=	ṭ'a	:	प'
प	:	<u>p</u> 'a	ra-ta	=	ṭ'a	:	प
म	:	ma	ra-ta	=	ma	:	म
स	:	sa	ra-ta	=	sa	:	स
ह	:	ha	ra-ta	=	rha	:	ह

More examples of the method of spelling 'ṭ' (ra-ta) in conjunction with vowels.

ka	ra-ta	=	ṭa	<u>k</u> 'i- <u>k</u> 'u	=	ṭi	:	क
k'a	ra-ta	=	ṭ'a	<u>shab</u> -kyu	=	ṭ'u	:	क'
<u>k</u> 'a	ra-ta	=	ṭ'a	<u>deng</u> -po	=	ṭ'e	:	क
ta	ra-ta	=	ṭa	<u>k</u> 'i- <u>k</u> 'u	=	ṭi	:	त
t'a	ra-ta	=	ṭ'a	<u>shab</u> -kyu	=	ṭ'u	:	त'
<u>t</u> 'a	ra-ta	=	ṭ'a	<u>deng</u> -po	=	ṭ'e	:	त
pa	ra-ta	=	ṭa	<u>k</u> 'i- <u>k</u> 'u	=	ṭi	:	प
p'a	ra-ta	=	ṭ'a	<u>shab</u> -kyu	=	ṭ'u	:	प'
<u>p</u> 'a	ra-ta	=	ṭ'a	<u>deng</u> -po	=	ṭ'e	:	प

na	ra-ta	=	na	<u>k</u> 'i- <u>k</u> 'u	=	ni	:	འི་
ma	ra-ta	=	ma	<u>shab</u> -kyu	=	mu	:	མུ་
sa	ra-ta	=	sa	deng-po	=	se	:	ཤེ་
ha	ra-ta	=	rha	na-ro	=	rho	:	རྩོ་

7.3. The subjoined 'ལ' (la-ta)

ལ་	ལ་	ལ་	ལ་	ལ་	ལ་*
lā	lā	lā	lā	lā	da
kla	gla	bla	rla	sla	zla

Method of spelling in conjunction with vowels.

ka	la-ta`	=	lā	<u>k</u> 'i- <u>k</u> 'u	=	lī	:	ལི་
<u>k</u> 'a	la-ta`	=	lā	<u>shab</u> -kyu	=	lū	:	ལུ་
<u>p</u> 'a	la-ta`	=	lā	deng-po	=	lē	:	ལེ་
ra	la-ta	=	lā	na-ro	=	lō	:	ལོ་
sa	la-ta	=	lā	deng-po	=	lē	:	ལེ་
<u>sa</u>	la-ta	=	da	<u>shab</u> -kyu	=	du	:	ལུ་

Examples:

ལ་ལོ་	(lā-lō)	=	barbarian, savage
ལོ་བ་	(lō-wa)	=	lungs
ལ་མ་	(lā-ma)	=	spiritual teacher, (Guru)
ལུ་ང་	(lū-ng)	=	air
ལ་པོ་	(lā-po)	=	weak (tea)
ལེ་བ་	(da-wa)	=	moon, month

* Except 'ལ' which is pronounced as 'da', the other 5 subjoined letters are pronounced 'lā'.

7.4. The subjoined 'ॐ' (wa-sur)

It is generally used with 13 consonants:

क॑	क॑	ग॑	न॑	द॑	त॑	ठ॑
ka	k'a	<u>k</u> 'a	nya	t'a	tsa	ts'a
kwa	khwa	gwa	nywa	dwa	tswa	tshwa
श॑	स॑	र॑	ल॑	ष॑	ह॑	
<u>sha</u>	sa	ra	la	sha	ha	
zhwa	zwa	rwa	lwa	shwa	hwa	

Examples:

क॑ये	(ka-ye)	=	a vocative (lit.)
क॑त॑	(k'a-ta)	=	crow
क॑प॑	(k'a-pa)	=	an animal with white face
न॑	(nya)	=	calf (of leg)
द॑सु॑	(t'a-t'u)	=	orphan
त॑	(tsa)	=	grass
ठ॑	(ts'a)	=	salt
श॑म॑	(<u>sha</u> -mo)	=	hat
स॑प॑	(sa-p'o)	=	kind of nettle
र॑च॑	(ra-cho)	=	horn
ल॑व॑	(la-wa)	=	a white woolen cloth
ष॑व॑	(sha-wa)	=	deer
ह॑	(ha)	=	edge of clothings (lit.)

7.5. Exercise I དཔྱད་གླེང་། = Dictation

[illegible]

7.6. མིང་ཚིག་འགའ་ཞིག = Vocabulary

ཐུ་མ་	(gyu-ma)	=	intestine
ར་མ་	(ng̃a-ma)	=	yak's tail
རྩ་	(ta)	=	horse
རྩོ་	(do)	=	stone
རྩོ་པ་	(ño-po)	=	sharp
མ་	(ma)	=	wound, sore
མེ་འ་	(mo:)	=	grandmother
ཙ་	(tsa)	=	nerve, pulse
ཙེ་	(tsi)	=	varnish
ར་མ་	(za-ma)	=	clay pot
རྩ་	(ng̃a)	=	five
ཙེ་	(che)	=	tongue
རྩོ་པ་	(te-wa:)	=	main, navel

ལྷ་	(lha)	=	god
ལྷ་མོ་	(lha-mo)	=	goddess, Tibetan opera
ལེ་	(ke)	=	neck
ལུང་ལྷོ་	(kun-da)	=	spouse (H.)
ལྷ་	(ga)	=	saddle
ལྷ་མོ་	(nḡa-mo)	=	in the past
ལྷ་ལྷ་	(nyu-k' u)	=	pen
ལྷ་རེ་	(ta-re)	=	axe
ལྷ་ཁ་	(nā-k' a)	=	kind, variety
ལྷ་	(pu)	=	hair
ལྷ་འོ་	(po:)	=	grandfather
ལྷ་	(ky' i)	=	dog
ལྷ་པ་	(ch' u-pa)	=	Tibetan dress
ལྷ་མ་	(ch' e-ma)	=	powder, pulverized substance
ལྷ་	(ch' a)	=	bird
ལྷ་འོ་	(ch' iu)	=	small bird
ལྷ་རེ་	(ch' a-t' e)	=	cock
ལྷ་མོ་	(ch' a-mo)	=	hen
ལྷ་	(ta)	=	hair of head
ལྷ་	(da)	=	sound, pronunciation

god	(lha)	ལྷ་
godesses, Tibetan opera	(lha-mo)	ལྷ་མོ་
neck	(le)	ལེ་
aperture (H)	(lam-da)	ལམ་དང་
saddle	(la)	ལ་
in the past	(lga-mo)	ལ་མོ་
pear	(nyu-k'u)	ལྷུ་ཀུ་
axe	(la-re)	ལ་རེ་
kind, variety	(la-l'a)	ལ་ལ་
hair	(pu)	པུ་
gnosticism	(po)	པོ་
dog	(ky'i)	ལྷུ་ཀྱི་
Tibetan dress	(ch'u-pa)	ཆུ་པ་
powder, pulverized substance	(ch'i-ma)	ཆུ་མ་
bird	(ch'i'a)	ཆུ་ཁ་
small bird	(ch'i'ia)	ཆུ་ཁ་
cock	(ch'i'a-i')	ཆུ་ཁ་འི་
hen	(ch'i'a-mo)	ཆུ་ཁ་མོ་
part of head	(la)	ལ་
sound, pronunciation	(la)	ལ་

8. སྔན་རྗེས་ཡང་གསུམ་གྱི་ངོ་སྤྲོད།

The Prefix, Suffix & Post-suffix

8.1. སྔན་འདུག་ལྔ་ = Five Prefixes

ག་	ད་	བ་	མ་	འ་
<u>k</u> 'a	<u>t</u> 'a	<u>p</u> 'a	ma	<u>h</u> a
ga	da	ba	ma	'a

ག	is used before	ཅ་ཉ་ཏ་ད་ན་ཅ་ཞ་ཟ་ཡ་ག་ས་
ད	" " "	ཀ་ག་ང་པ་བ་མ་
བ	" " "	ཀ་ག་ཅ་ཉ་ཏ་ད་ན་ཅ་ཇ་ཞ་ཟ་ག་ས་
མ	" " "	ཁ་ག་ང་ཆ་ཇ་ཉ་ཐ་ད་ན་ཆ་ཇ་
འ	" " "	ཁ་ག་ཆ་ཇ་ཉ་ཐ་ད་ཐ་བ་ཆ་ཇ་

The 5 prefixes should be pronounced as follows

ག	(<u>k</u> 'a)	as	<u>k</u> 'ao
ད	(<u>t</u> 'a)	as	<u>t</u> 'ao
བ	(<u>p</u> 'a)	as	<u>p</u> 'ao
མ	(ma)	as	mao
འ	(<u>h</u> a)	as	<u>h</u> ao

Method of spelling of words having prefixes

གཏེ་	<u>k</u> 'ao	ta	deng-po	=	te
དགྲ་	<u>t</u> 'ao	ga	<u>shab</u> -kyu	=	gu
བཙུ་	<u>p</u> 'ao	cha	<u>shab</u> -kyu	=	chu

མཁོ་	mao	k' a	na-ro	=	k' o
འགོ་	hao	ga	na-ro	=	go
གཙུ་	<u>k'</u> ao	cha	<u>shab</u> -kyu	=	chu
དཔེ་	<u>t'</u> ao	pa	<u>deng</u> -po	=	pe
བཀྲ་	<u>p'</u> ao	ka	<u>shab</u> -kyu	=	ku
མཁོ་	mao	ga	na-ro	=	go
འདི་	hao	da	<u>k'</u> i- <u>k'</u> u	=	di
བཞི་	<u>p'</u> ao	<u>sha</u>	<u>k'</u> i- <u>k'</u> u	=	<u>shi</u>
མཚུ་	mao	ch' a	<u>shab</u> -kyu	=	ch' u
འདུ་	hao	da	<u>shab</u> -kyu	=	du
གཙུ་	<u>k'</u> ao	da	<u>shab</u> -kyu	=	du
དཔེ་	<u>t'</u> ao	<u>w</u> a	<u>shab</u> -kyu	=	u

8.2. རྗེས་འདུག་བཙུ། = Ten Suffixes

ག་	ང་	ད་	ན་	བ་	མ་	འ་	ར་	ལ་	ས་
<u>k'</u> a	nga	<u>t'</u> a	na	<u>p'</u> a	ma	<u>h</u> a	ra	la	sa
ga	nga	da	na	ba	ma	'a	ra	la	sa

Method of spelling of words having suffixes

ཀ	:	ka	<u>k'</u> a	=	ka:	ཀག་
ཀ	:	ka	nga	=	ka;ng	ཀང་
ཀ	:	ka	<u>t'</u> a	=	kä:	ཀད་
ཀ	:	ka	na	=	kä;n	ཀན་

The 10 suffixes are used after any of the 30 consonants:

ཀག་ (ka:)	ཀང་ (ka;ng)	ཀད་ (k' a:)	ཀན་ (k' a;ng)	ཀའ་ (ka:)	ཀཡ་ (ka;ng)
ཀལ་ (ka:)	ཀཤ་ (ka;ng)	ཀཆ་ (k' a:)	ཀཇ་ (k' a;ng)	ཀཉ་ (ka:)	ཀེ་ (ka;ng)

ཀད་ (kā:)	ཁད་ (k'ä:)	གད་ (k'ä:)	ངད་ (ngä:)
ཀན་ (kā:n)	ཁན་ (k'ä:n)	གན་ (k'ä:n)	ངན་ (ngä:n)
ཀབ་ (kèb)	ཁབ་ (k'èb)	གབ་ (k'èb)	ངབ་ (ngèb)
ཀམ་ (kam)	ཁམ་ (k'am)	གམ་ (k'am)	ངམ་ (ngam)
ཀའ་ (ka)	ཁའ་ (k'a)	གའ་ (k'a)	ངའ་ (nga)
ཀར་ (kar)	ཁར་ (k'ar)	གར་ (k'ar)	ངར་ (ngar)
ཀལ་ (käl)	ཁལ་ (k'äl)	གལ་ (k'äl)	ངལ་ (ngäl)
ཀས་ (kä:)	ཁས་ (k'ä:)	གས་ (k'ä:)	ངས་ (ngä:)

8.3. ཡང་འདྲུག་གཉིས། = Two Post-suffixes

ད་ is used after ན་ ར་ ལ་
 ས་ ” ” ” ག་ ང་ བ་ མ་

As a rule, in modern Tibetan writing, the Post-suffix 'ད་' is not used. However, in the case of past tense verbs ending with ན་, ར་, ལ་ the Post-suffix 'ད་' is implied to be present, though it is not written.

དཔེར་ན། . = For example:

	Traditional		Modern writing		Meaning
ད་	ཕྱིནད་	:	ཕྱིན་	(ch'in)	= went
	གྱུརད་	:	གྱུར་	(ky'ur)	= became (lit.)
	རྫོལད་	:	རྫོལ་	(röl)	= enjoyed (")
ས་	ཐབས་	གདངས་	སེམས་	ལེགས་	
	t'èb	da;ng	sem	leg	
	means	tone	mind	good	
	method	melody	heart	nice	

8.4. Exercise 2

གཤམ་གསལ་ཆོག་ནམས་སྟུང་སྟོག་བྱའ། Spell out the following words

གཤམ་	གསལ་	དཀར་	དབང་	བཅག་	བདག་
མངར་	མཐར་	འདིར་	འཐུང་	རིགས་	གངས་
ཕན་	ཁབ་	སྒམ་	གཟའ་	ཉལ་	ངས་
ཚུགས་	ཆགས་	བབས་	གོམས་	སྒངས་	ཕྱིན་
རེད་	འདུག་	ཡིན་	ཡོད་	ནས་	གྲ་
སྒྲ་	དྲ་	སྒྲ་	ཡིག་	ཤེས་	སྒྲ་

9. མིང་གཞི་ངོས་འཛིན་བྱ་ཚུལ།

Root Letter Identification

1 2 3 4
བ ག བ ས་

No. 1	is the Prefix	=	སྔ་འདུག
No. 2	is the Root letter	=	མིང་གཞི་
No. 3	is the Suffix	=	ངོས་འདུག
No. 4	is the Post-Suffix	=	ཡང་འདུག

Identification of the Root Letter from any given word is done in this way:

9.1. In a word consisting of any number of letters the one combined with a vowel is always the root letter. e.g.

ཁོ་ མོ་ བསུ་ བདུད་
ཐེབས་ འདེགས་ ཀེ་ ལྷགས་

Except the particles འི་, འུ་, འོ་ which are used as part of a word. i.e. ངའི་, གའུ་, ཡའོ་

9.2. Any superscribed or subjoined letter with or without a vowel is a root letter. e.g.

ཀན་ སྐམ་ རན་ རྩ་ ལྷང་ རྩེང་ བརྒྱད་ རྩངས་ རྩགས་ མུ་

9.3. Any single-letter word with or without a vowel is always a root letter. e.g.

ཁ་ ང་ ཆ་ ཇ་ ཉ་ ར་ ག་ མ་ ཙ་ ཡ་ ལ་

9.4. In two-letter words, the first is always the root letter. e.g.

ཁབ་ གང་ ངས་ ཡས་ ཐག་ དག་ མར་ མར་ རང་ བར་ འམ་

9.5. Three-letter words:

(a) If the last letter is a suffix (excluding the suffix 'ས་') the middle letter is always a root letter. e.g.

བཀག་ བཏང་ འབད་ མཚན་ འཇབ་ འཇམ་ དཀར་ འདམ་

(b) If the last letter is 'ས་' and the middle letter is a non-affix consonant, then the middle letter is always the root letter. e.g.

བཀས་ མཁས་ བཙས་ གཞས་ གཡས་ བཟས་ བཙས་

(c) If the last letter is 'ས་' and the first two letters are affixes, then the second one is the root letter in the following 9 words only.

གདས་ གནས་ གསས་ དགས་ དམས་ བདས་ མདས་ འགས་ འདས་

And the first one is the root letter in the following 14 words only.

རགས་ ལགས་ རྒྱས་ བགས་ བངས་ གངས་ རངས་

ལངས་ རྒྱངས་ སངས་ བབས་ རབས་ རམས་ རྒྱམས་

9.6. In words consisting of 4 letters, the second letter is always the root letter. e.g.

མངགས་ འཇགས་ བཏགས་ འཕགས་ དམངས་ འབངས་ གདངས་

9.7. Exercise 3

Identify the root letters in the following words

གང་	ལ་	ཡོན་	ཏན་	མཚོག་	མངལ་	བའི།
དཀོན་	མཚོག་	དེ་	ལ་	ཕྱག་	འཆལ་	ལོ།
གང་	གིས་	ལྷ་	དབྱངས་	གསུངས་	པ་	ཡི།
འཇམ་	པའི་	དབྱངས་	ལ་	ཕྱག་	འཆལ་	ལོ།

10. མིང་ཚབ་ཁག

Pronouns

10.1. གང་ཟག་གི་མིང་ཚབ་ = Personal Pronouns

1st person	2nd person	3rd person
ང་ nga I	ཁྱེད་རང་ ky'e-ra,ng you	ཁོང་ k'o,ng he, she
ང་ཚོ་ ngan-ts'o we	ཁྱེད་རང་ཚོ་ ky'e-ra,ng-ts'o you	ཁོང་ཚོ་ k'o,ng-ts'o they

10.2. སྒྲུབ་ཁུབ་པའི་མིང་ཚབ་ = Demonstrative pronouns

When the pronouns become plural, the letter གི་ of ཡ་གི་, ཡ་གི་, མ་གི་ is replaced by ཚོ་ as follows:

འདི་ di this	ཡ་གི་* p'a-k'i that	དེ་** t'e that	ཡ་གི་ ya-k'i that up there	མ་གི་ ma-k'i that down there
འདི་ཚོ་ din-ts'o these	ཡ་ཚོ་ p'an-ts'o those	དེ་ཚོ་ t'e-ts'o those	ཡ་ཚོ་ yan-ts'o those up there	མ་ཚོ་ man-ts'o those down there

* Indicating something seen (e.g. that man over there)

** Indicating something unseen (e.g. that man we talked about)

10.3. Personal pronouns used in writing only

When you make these plural, add 'ཚོ' after each singular pronoun. After No. 1 & 5 you can put the 'ཅག' also, in place of 'ཚོ' as follows:

1st person

No.	Tibetan		Pronunciation	Meaning
	s.	+ pl.	s. + pl.	
1.	ངེད་	+ ཚོ་/ཅག	nge: + ts'o/cha:	I + pl. = we
2.	ངས་	+ ཚོ་	ngö: + ts'o	" + " = "
3.	ཕྱན་	+ ཚོ་	t' ä,n + ts'o	" + " = "
4.	ཁོ་ཁོ་	+ ཚོ་	k'o: + ts'o	" + " = "
5.	བདག་	+ ཚོ་/ཅག	da: + ts'o/cha:	" + " = "
6.	གུས་	+ ཚོ་	<u>k'</u> ü: + ts'o	" + " = "
7.	གུས་པ་	+ ཚོ་	<u>k'</u> ü-pa + ts'o	" + " = "
8.	གུས་ཕྱན་	+ ཚོ་	<u>k'</u> ü:-t' ä,n + ts'o	" + " = "
9.	གུས་འབངས་	+ ཚོ་	<u>k'</u> ü:-ba'ng + ts'o	" + " = "

(Note: No. 5 to 9 are honorific referring to the object.)

2nd person

No.	Tibetan		Pronunciation	Meaning
	s.	+ pl.	s. + pl.	
1.	ཁྱེད་	+ ཚོ་	ky' ö: + ts'o	you + pl. = you
2.	ཁྱེད་རང་	+ ཚོ་	ky' ö-ra;ng+ts'o	" + " = "
3.	ཉིད་རང་	+	nyi:-ra;ng	(singular only)
4.	ཉིད་	+ ཚོ་	nyi: + ts'o	you + pl = you
5.	ཁྱེད་	+ ཚོ་	ky' e: + ts'o	" + " = "
6.	སྐྱེ་ཉིད་	+ ཚོ་	ku-nyi: + ts'o	" + " = "

7.	སྐྱ་མཆོག་	+ རྣམ་པ་	ku-ch'ò: + n̄am-pa	you + pl = you
8.	ཡམི་མཆོག་	+ རྣམ་པ་	mi-ch'ò: + n̄am-pa	" + " = "
9.	ཡམི་རྗེ་	+ རྣམ་པ་	mi-je + n̄am-pa	" + " = "
10.	ཡམི་དབང་	+ རྣམ་པ་	mi-wa;ng + n̄am-pa	" + " = "
11.	མཆོག་སྐྱ་	+	ch'ò: + ku	(singular only)

(Note: No. 5 to 11 are honorific referring to the object)

3rd person

No.	Tibetan		Pronunciation	Meaning
	s.	+ pl.	s. + pl.	
1.	ཁོང་	+ ཆོ་	k'ò;ng + ts'o	he/she+pl.= they
2.	ཁོང་	+ རྣམ་ཆོ་	k'ò;ng + n̄am-ts'o	" + " = "
3.	ཁོང་	+ རྣམ་པ་	k'ò;ng + n̄am-pa	" + " = "
4.	ཁོ་རང་	+ ཆོ་	k'ò-ra;ng + ts'o	" + " = "
5.	ཁོ་པ་	+ ཆོ་	k'ò-pa + ts'o	" + " = "
6.	ཁོ་མོ་	+ ཆོ་	k'ò-mo + ts'o	" + " = "
7.	ཁོ་	+ ཆོ་	k'ò + ts'o	" + " = "
8.	མོ་	+	mo	she (singular)

(Note: No. 1 to 3 are honorific refering to the object.)

10.4. Exercise 4

Make the following pronouns plural

ང་	ཁྱེད་རང་	ཁོང་	ཡ་གི་	མ་གི་
འདི་	སློབ་ཕྱག་	ཕ་གི་	ཕྱན་	གུས་
ཁོ་པ་	ཁོ་མོ་	ཁོ་མོ་	དེ་	གུས་ཕྱན་

1.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
2.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
3.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
4.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
5.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
6.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
7.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
8.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
9.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
10.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
11.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
12.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku

gāyā + ku = gāyā + ku

No. Tibetan	Transliteration	Meaning
1.	gāyā + ku	gāyā + ku
2.	gāyā + ku	gāyā + ku
3.	gāyā + ku	gāyā + ku
4.	gāyā + ku	gāyā + ku
5.	gāyā + ku	gāyā + ku
6.	gāyā + ku	gāyā + ku
7.	gāyā + ku	gāyā + ku
8.	gāyā + ku	gāyā + ku
9.	gāyā + ku	gāyā + ku
10.	gāyā + ku	gāyā + ku
11.	gāyā + ku	gāyā + ku
12.	gāyā + ku	gāyā + ku

gāyā + ku = gāyā + ku

10.4 Exercise 4

Make the following pronouns plural

1.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
2.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
3.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
4.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
5.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
6.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
7.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
8.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
9.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
10.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
11.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku
12.	gāyā	gāyā + ku	gāyā + ku

11. Linking Verbs with the meaning 'to be'

ཡིན། རེད། ཡིན་པ་རེད།

Unlike the linking verbs in English such as is, was, are, were, etc. these three basic linking verbs do not indicate tense and numbers. The literal translation of these linking verbs is 'IS'. Tenses are shown by the context of the sentence.

ཡིན། is used in the 1st person

རེད། and ཡིན་པ་རེད། are used in the 2nd and 3rd persons

1st person	2nd person	3rd person
ང་ཡིན། I is/ nga yi,n/ I am	ཁྱེད་རང་རེད། you is/ ky'e-ra,ng re:/ You are	ཁོང་རེད། he/ she is/ k'o,ng re:/ He/She is
ང་ཚོ་ཡིན། we is/ nga,n-ts'o yi,n/ We are	ཁྱེད་རང་ཚོ་རེད། you is/ ky'e-ra,ng-ts'o re:/ You are	ཁོང་ཚོ་རེད། they is/ k'o,ng-ts'o re:/ They are

Examples:

1. ང་སློབ་ཕྱག་ཡིན།
I student is/
nga l̄ob-t' u: yi:n/
I am (a) student.
2. ང་ཚོ་སློབ་ཕྱག་ཡིན།
we student is/
nga:n-t's' o l̄ob-t' u: yi:n/
We are students.
3. ཁྱེད་རང་བོད་པ་རེད།
you Tibetan is/
ky'e-ra:ng p' ö-pa re:/
You are (a) Tibetan.
4. ཁྱེད་རང་ཚོ་བོད་པ་རེད།
you pl. Tibetan is/
ky'e-ra:ng-t's' o p' ö-pa re:/
You are Tibetans.
5. ཁོང་ནང་པ་རེད།
he Buddhist is/
k' o:ng na:ng-pa re:/
She is (a) Buddhist.
6. ཁོང་ཚོ་ནང་པ་རེད།
they Buddhist is/
k' o:ng-t's' o na:ng-pa re:/
They are Buddhists.

7. ང་དགེ་མཁན་ཡིན།
I teacher is/
nga ge-gä;n yi;n/
I am (a) teacher.
8. ང་ཚོ་དགེ་མཁན་ཡིན།
we teacher is/
nga;n-ts'o ge-gä;n yi;n/
We are teachers.
9. ཁོང་ཨེམ་ཆེ་རེད།
he doctor is/
k'o;ng äm-ch'i re:/
He is (a) doctor.
10. ཁོང་ཚོ་ཨེམ་ཆེ་རེད།
they doctor is/
k'o;ng-ts'o äm-ch'i re:/
They are doctors.
11. འདི་སྟུ་གུ་རེད།
this pen is/
di n̄y-u-k'u re:/
This is (a) pen.
12. འདི་ཚོ་སྟུ་གུ་རེད།
these pen is/
din-ts'o n̄y-u-k'u re:/
These are pens.
13. ས་གེ་ཁང་པ་རེད།
that house is/

p'a-k'i k'a_{ng}-pa re:/
That is (a) house.

14. བ་ཚོ་ཁང་པ་རེད།
those house is/
p'an-ts'o k'a_{ng}-pa re:/
Those are houses.

15. དེ་ཤོག་གུ་རེད།
that paper is/
t'e shu-k'u re:/
That is (a) paper.

16. དེ་ཚོ་ཤོག་གུ་རེད།
those paper is/
t'e-ts'o shu-k'u re:/
Those are papers.

17. ཡ་གི་ཁྱིན་པ་རེད།
that up there cloud is/
ya-k'i t̄in-pa re:/
That is (a) cloud up there.

18. ཡ་ཚོ་ཁྱིན་པ་རེད།
those up there cloud is/
yan-ts'o t̄in-pa re:/
Those are clouds up there.

19. མ་གི་གཙང་པོ་རེད།
that down there river is/
ma-k'i tsa_{ng}-po re:/
That is (a) river down there.

20. མ་ཚོ་གཙང་པོ་རེད།
those down there river is/
ma;n-ts'o tsa;ng-po re:/
Those are rivers down there.

11.1. The difference of རེད། and ཡིན་པ་རེད།

རེད། is used for definite statements

ཡིན་པ་རེད། is used for indefinite statements (may be)

དཔེར་ན། = For example:

1. ཁོང་སློབ་ཕྱག་ཞིག་རེད།
she student a is/
k'o;ng Īob-t'u: shig re:/
She is a student. (definite)
2. ཁོང་སློབ་ཕྱག་ཞིག་ཡིན་པ་རེད།
she student a is/
k'o;ng Īob-t'u: shig yi;n-pa re:/
She may be a student. (indefinite)

11.2. There are three more alternative linking verbs with a slight change in meaning.

ཡིན་གྱི་རེད།	(I think)
ཡིན་པ་འདྲ།	(I suppose)
ཡིན་བཞིན་འདྲ།	(it seems)

Examples:

1. ཁོང་ཨེམ་ཚེ་ཡིན་གྱི་རེད།

she doctor is/ Nepal Sanskrit Academy, Kathmandu Collection

k'o;ng äm-ch'i yi;n-ky'i re:/

I think she is (a) doctor.

2. ཁོང་མི་ཚང་ཡག་པོ་ཞིག་ནས་ཡིན་པ་འདྲ།

she family good a from is/

k'o;ng mi-ts'a;ng yag-po shig-nä yi;n-pa-da/

I suppose she is from a good family.

3. ཁོང་དགེ་ལྡན་ཞིག་ཡིན་བཞོན་འདྲག

she teacher a is/

k'o;ng ge-gä;n shig yi;n-so-du/

It seems she is a teacher.

4. ཁོང་སྐྱེ་དམན་སེམས་བཟང་པོ་ཞིག་ཡིན་བཞོན་འདྲག

she woman mind kind a is/

k'o;ng kye-mä;n sem-sa;ng-po shig yi;n-so-du/

It seems she is a kind-hearted woman.

5. འདི་བོད་པའི་ཟ་ཁང་ཡིན་གྱི་རེད།

this Tibetan-of restaurant is/

di p'ö-pä: sa-k'a;ng yi;n-ky'i-re:/

I think this is a Tibetan restaurant.

11.3. Exercise 5

(a) Insert ཡིན། or རེད། appropriately in the following:

1. འདི་སྐུ་གུ་

8. ང་ཚོ་དགེ་ལྡན་

2. ས་ཚོ་མེ་ཏོག་

9. ཁོང་ཨེམ་ཆེ་

3. ང་ག་པ་

10. འདི་ཚོ་ངའི་དེབ་

4. ཁྱིད་རང་ཚོ་སློབ་ཕྱག་

11. དེ་ཚོ་གཙང་མ་

5. ང་ཚོ་སློབ་ཕྱག་

12. ས་གི་བྱ་མ་

- | | |
|----------------------------------|---------------------------------|
| 6. ཁོང་མི་སེམས་བཟང་པོ་ཞིག་ . . . | 13. ཡ་གི་མི་ |
| 7. བྱིད་རང་སྤང་པོ་ | 14. འདི་ཚོ་རྒྱབ་ཀྱིག་ |

(b) Translate the following into English

1. འདི་ང་ཚོའི་ཀན་ལགས་ཀྱི་ཕྱག་སྒྲིག་ཡིན་པ་འདྲ།
2. ཡ་གི་ཁྱ་མ་ཞིག་ཡིན་པ་ཐོ་འདུག
3. ཁོང་ཚོ་གསུམ་སྤྱན་མཆེད་ཡིན་གྱི་རེད།
4. བྱ་མོ་ཡ་ཚོ་མི་ཚང་ཆེན་པོ་ཞིག་གི་ཡིན་པ་འདྲ།

(c) Translate the following into Tibetan

1. This is my hand.
2. These are their children.
3. That is his hat.
4. This is her bag.

12. དགག་སྒྲ་བཞི། མ་ མི་ མིན་ མེད།

Four Negatives

12.1. མིན། and མ། with linking verbs:

Positive ཡིན། becomes negative (མ་ཡིན།)

” རེད། ” ” (མ་རེད།)

Examples:

- | | |
|--|---|
| 1. ང་བྱ་ཡིན།
I boy is/
nga p'u yi:n/
I am (a) boy. | ང་བྱ་མི་མིན།
I girl not/
nga p'u-mo mä:n/
I am not (a) girl. |
| 2. ང་ཚོ་སློབ་ཕྱག་ཡིན།
we student is/
ngan ts'o l̥ob-ṭ'u: yi:n/
We are students. | ང་ཚོ་དགེ་ལོན་མིན།
we teacher not/
ngan ts'o ge-gä:n mä:n/
We are not teachers. |
| 3. ཁོང་ཡི་མ་ཚེ་རེད།
she doctor is/
k'o:ng äm-ch'i re:/
She is (a) doctor. | ཁོང་ནད་པ་མ་རེད།
she patient not-is/
k'o:ng nä-pa ma-re:/
She is not (a) patient. |

12.2. The interrogative བས་ with linking verbs

Normally in affirmative sentences the linking verb ཡིན། is used in the first person and རེད། in the second and third persons.

However, in the interrogative, the first and second persons change verbs, i.e. རེད། for the first and ཡིན། for the second person and add the interrogative བས།

First person	ང་ ང་ཚོ་	} ཡིན།	becomes རེད་པས།	in question
Second person	ཁྱེད་རང་ ཁྱེད་རང་ཚོ་	} རེད།	becomes ཡིན་པས།	in question
Third person	ཁོང་ ཁོང་ཚོ་	} རེད།	becomes རེད་པས།	in question

Examples:

1. ང་རིག་པ་ནི་པ་རེད་པས། = Am I intelligent?
2. ཁྱེད་རང་བོད་པ་ཡིན་པས། = Are you (a) Tibetan?
3. ཁོང་གྲ་པ་རེད་པས། = Is he (a) monk?

12.3. Negative interrogative with linking verbs:

Examples:

1. ང་བྲང་པོ་མ་རེད་པས།
I honest not is? /
nga t'ang-po ma re pä/
Am I not honest?
2. ཁྱེད་རང་བོད་པ་མིན་པས།
you Tibetan not? /
ky'e-ra,ng p'ö-pa mä:n pä/
Aren't you (a) Tibetan?

3. ཁོང་སྤྱི་རྒྱུང་མ་རེད་པས། 4. ཁོང་ཚོ་འབྲོག་པ་མ་རེད་པས།
 he alone (H.) not is? / they nomad not is? /
 k' o:ng ku-kyang ma re pä/k' o:ng-ts'o ðog-pa ma re pä/
 Isn't he alone? Aren't they nomads?

12.4. A general chart of Linking Verbs and Verbs indicating existence:

Linking Verbs

Person	Affirmative		Interrogative	
	Positive	Negative	Positive	Negative
First	ཡིན་	མིན་	རེད་པས་	མ་རེད་པས་
Second	རེད་	མ་རེད་	ཡིན་པས་	མིན་པས་
Third	རེད་	མ་རེད་	རེད་པས་	མ་རེད་པས་

Verbs indicating Existence and Possession

First	ཡོད་	མེད་	འདུག་གས་	མི་འདུག་གས་
Second	འདུག་	མི་འདུག་	ཡོད་པས་	མེད་པས་
Third	འདུག་	མི་འདུག་	འདུག་གས་	མི་འདུག་གས་

12.5. Yes and No

Linking verbs are also used to denote the sense of 'Yes' and 'No'.

Honorific Yes

ལགས་ཡིན།

ལགས་རེད།

ལགས་ཡིན་པ་རེད།

ལགས་ཡིན་གྱི་རེད།

ལགས་ཡིན་པ་འདྲ།

ལགས་ཡིན་བཟོ་འདུག

Honorific No

ལགས་མིན།

ལགས་མ་རེད།

ལགས་མིན་པ་རེད།

ལགས་ཡིན་གྱི་མ་རེད།

ལགས་མིན་པ་འདྲ།

ལགས་ཡིན་བཟོ་མི་འདུག

1. ཁྱེད་རང་བླ་མེས་ལགས་ཡིན་པས།
you Tashi (H.) is ?/
ky'e-ra;ng tashi-la yi;n-pä/
Are you Tashi?

ལགས་ཡིན། ང་བླ་མེས་ཡིན།
H. yes/ I Tashi is/
la-yi;n nga Tashi yi;n/
Yes, I am Tashi.

2. ཁྱེད་རང་སྐྱ་ཁྱེད་ཡིན་པས།
you alone (H.) is ?/
ky'e-ra;ng ku-kyang yi;n-pä/
Are you alone?

ལགས་མིན། ང་གཅིག་ལྟ་མིན།
H. no/ I alone not/
la-mä;n nga chig-pu mä;n/
No, I am not alone.

3. ཁྱེད་རང་གཉིས་བྱ་སྟེན་ཡིན་པས།
you two brother is ?/
ky'e-ra;ng nyi: p'u-pü;n yi;n-pä/
Are you brothers?

4. ལགས་མིན། ང་གཉིས་ཁྱེད་ཁྱེད་ནས་གྲོགས་པོ་ཡིན།
H. no/ I two small since friend is/
la-mä;n/ nga-nyi chung-ch'ung nä t'og-po yi;n/
No, we have been friends since childhood

5. བྱེད་རང་ཚོ་ཞིང་པ་མིན་པས།
you pl. farmer not ?/
ky'e-ra;ng-ts'o shing-pa mǎ;n-pä/
Aren't you farmers?
6. ལགས་མིན། ང་ཚོ་འབྲོག་པ་ཡིན།
H. no/ we nomad is/
la-mǎ;n/ nga;n-ts'o ḍog-pa yi;n/
No, we are nomads.
7. ང་ཚོ་དྲུང་བརྩོན་ཆེན་པོ་མ་རེད་པས།
we diligent not is ?/
nga;n-ts'o hur-tsö;n ch'en-po ma re pä/
Aren't we hard working?
8. ལགས་རེད། བྱེད་རང་ཚོ་དྲུང་བརྩོན་ཆེ་ཤོས་ཚོ་རེད།
H. yes/ you pl. diligent most is/
la-re:/ ky'e-ra;ng hur-tsö;n ch'e-shö: re:/
Yes, you are the most hard working.
9. ཁོང་དགེ་ནན་ཞིག་མ་རེད་པས།
he teacher a not is ?/
k'o;ng ge-gä;n shig ma re pä/
Isn't he a teacher?
10. ལགས། ཡིན་གྱི་རེད།
H. yes/ I think/
la/ yi;n-ky'i re:/
Yes, I think so.
11. ཁོང་སྦྱོ་བོ་མ་རེད་པས།
he poor not is ?/
k'o;ng kyo-po ma re pä/
Isn't he poor?

12. ལགས། ཡིན་གྱི་མ་རེད།
H. no/ I don't think/
la/ yi:n-ky'i-ma-re:/
No, I don't think so.
13. ཁྱེད་ཁྱེད་ཚོའི་སློབ་འགའ་མ་རེད་པས།
he their trustee not is ?/
k'o;ng k'o;ng-ts'ö: l̥ö:-kä:-sa ma re pä/
Isn't he the person whom they rely upon?
14. ལགས་རེད། ཁྱེད་ཁྱེད་ཚོའི་ལག་པ་གཡས་པ་རེད།
H.yes/ he their hand right is/
la-re:/ k'o;ng k'o;ng-ts'ö: lag-pa yä:-pa re:/
Yes, he is their right hand.
15. ལྷ་ཁང་འདི་རྙིང་པ་རྙིང་པ་ཞིག་མ་རེད་པས།
temple this old old a not is ?/
la-k'a;ng di n̄ying-pa n̄ying-pa shig ma re pä/
Isn't this a very very old temple ?
16. ལགས་འོང་། ཞེ་དྲག་རྙིང་པ་ཞིག་ཡིན་བཞོན་འདྲག
H. yes/ very old a seems/
la-ho;ng/ she-t' a: n̄ying-pa shig yi:n-so du/
Yes, it seems to be very old.
17. ཁྱེད་གཉིས་མཚེ་མ་མ་རེད་པས།
he two twins not is ?/
k'o;ng-n̄yi ts'e-ma ma re pä/
Aren't they twins?
18. ལགས། ཡིན་པ་འདྲ།
H. yes/ I suppose/

la, yi;n-pa-da/

Yes, I suppose so.

19. རྒྱ་གར་ལུང་པ་ཞི་བདེ་ཞེད་པོ་ཅི་མ་རེད་པས།

India country peace very a not is ?/

gya-k'a: lu;ng-pa shi-de shi-po-chi ma re pä/

Isn't India a very peaceful country?

20. ལགས་རེད། ལུང་པ་འདི་ཞི་བདེ་ཆེ་ཤོས་ཞིག་རེད།

H. yes/ country this peace biggest a is/

la-re: lung-pa di shi-de ch'e-shö: shig re:/

Yes, this is one of the most peaceful countries.

12.6. Exercise 6

(a) Change the following sentences into negatives:

- | | |
|---------------------------------|---|
| 1. ང་སློབ་ཕྱག་ཡིན། | = I am (a) student. |
| 2. ཁོང་ཡང་སློབ་ཕྱག་རེད། | = He is also (a) student. |
| 3. ཁོང་ཚོ་ཆང་མ་དག་ནས་རེད། | = They are all teachers. |
| 4. འདི་ཚོ་ཁོང་གི་ཕུ་གུ་རེད། | = These are his children. |
| 5. ས་གི་ང་ཚོའི་ཁང་པ་རེད། | = That is our house. |
| 6. ཡ་གི་གནམ་གུ་ཡིན་པ་འདྲ། | = I suppose that is an airplane up there. |
| 7. འདི་གསར་པ་ཡིན་གྱི་རེད། | = I think this is new. |
| 8. འདི་ཁྱེད་རང་གི་ཡིན་པས། | = Is this yours? |
| 9. ལགས་ཡིན། འདི་ངའི་ཡིན། | = Yes, this is mine. |
| 10. ས་ཚོ་ཁོང་གི་རེད་པས། | = Are those his? |
| 11. ལགས་རེད། ས་ཚོ་ཁོང་གི་རེད། | = Yes, those are his. |
| 12. མ་གི་རྩ་ཡིན་པ་འདྲ། | = I suppose that is a horse down there. |
| 13. མ་གི་བྱེལ་རེད། | = That is a mule down there. |
| 14. བྱང་རྟོག་འདི་ཚོ་མངར་མོ་རེད། | = These fruits are sweet. |

- | | | |
|-----|----------------------------|----------------------------|
| 15. | འདི་ཡང་མངར་མོ་རེད། | = This is also sweet. |
| 16. | འདི་མངར་མོ་མངར་རྒྱུ་རེད། | = This is very sweet. |
| 17. | ཕ་ཚོ་སྐྱར་མོ་རེད། | = Those are sour. |
| 18. | འདི་སྐྱར་མོ་སྐྱར་རྒྱུ་རེད། | = This is very sour. |
| 19. | སྐྱེན་དམར་པོ་དམར་རྒྱུ་རེད། | = (His) eyes are very red. |
| 20. | འདི་ཞེ་དྲག་ལས་སྒྲ་པོ་རེད། | = This is very easy. |

13. Verbs 'to be' Indicating Existence

ཡོད། འདུག ཡོད་པ་རེད། ཡོག་རེད།

These three basic verbs indicate existence but not tense or number.

ཡོད། is used in the first person

འདུག & ཡོག་རེད། are used in the second and third person.

འདུག expresses a definite and ཡོག་རེད། a general statement.

Examples:

1. ང་འདིར་ཡོད།
I here exist./
nga dä: yò:’/
I am here.
2. ཁྱེད་རང་སྐོར་འདུག
you there exist./
ky’ e-ra;ng p’ a-k’ ä: du/
You are there.
3. ཁོང་འདི་པར་གཅིག་ལ་འདུག
he around-here somewhere exist./
k’ o;ng di-pa: chi-la du/
He is somewhere around here.
4. ཁོང་སྐོར་ཡོག་རེད།
he there exist./
k’ o;ng p’ a-k’ ä: yò:’ re:’/
He is there.

5. ང་གསེལ་སྟོན་ལ་ཡོད།
I banquet to exist./
nga sō:-tō;n la yō: /
I was at the banquet.
6. ཁོང་ཡང་གསེལ་སྟོན་ལ་འདུག།
he also banquet to exist./
k' o;ng ya;ng sō:-tō;n la du/
He was also at the banquet.
(A definite statement: e.g. I saw him at the banquet.)
7. ཁོང་ཚོ་ཡང་གསེལ་སྟོན་ལ་ཡོད་ཅེད།
they also banquet to exist./
k' o;ng-ts' o ya;ng sō:-tō;n la yō: re: /
They were also at the banquet.
(A general statement: e.g. but I didn't see them.)
8. བོད་ལ་གཡག་མང་པོ་ཡོད་ཅེད།
Tibet to yak many exist./
p' ö: la ya: ma;ng-po yō re: /
There are many yaks in Tibet.
(general statement)
9. ལྷ་གར་ལ་ཆ་བ་ཆེན་པོ་འདུག།
India to heat great exist./
gya-k' a: la ts' a-wa: ch' en-po du/
It is very hot in India.
(definite statement: e.g. my own experience)

13.1. Alternative Verbs indicating existence

There are four alternative verbs indicating existence with a slight change in meaning.

ཡོད་པ་ཡིན་པ་རེད། / ཡོག་ཡིན་པ་རེད། (may be)

ཡོད་པ་ཡིན་གྱི་རེད། / ཡོད་གྱི་རེད། (think)

ཡོད་པ་ཡིན་པ་འདྲ། / ཡོད་པ་འདྲ། (suppose)

ཡོད་པའི་བཟོ་འདུག / ཡོད་བཟོ་འདུག (seems)

Examples:

1. ཁོང་ད་ལྟ་འཛིན་གྱི་ཡོད་པ་ཡིན་པ་རེད།
he just-now class-to exist. may be/
k' o;ng t' a;n-ta zin-t' a: yö-pa yin-pa re:/
He might be in class just now.
2. ལྟ་ལས། ཁོང་འདིར་ཡོག་ཡིན་པ་རེད།
Oh! I see/ he here exist. may be/
a:-lä:/ k' o;ng dä: yò: yi;n-pa-re:/
Oh I see! So he is here.
3. དེ་རིང་གླིང་ཀར་མི་མང་པོ་ཡོད་པ་འདྲ།
today park-to people many exist. suppose/
t' e-ri;ng l̄ing-k' a: mi ma;ng-po yö-pa-da/
I suppose, there are many people at the picnic today.
4. ཁོང་ཚོར་གྲ་ཆ་ཡག་པོ་ཡོད་པ་ཡིན་གྱི་རེད།
they-to wage good exist. think/
k' o;ng-ts' o: la-ch' a yag-po yö-pa yi;n-ky' i-re:/
I think they get good wages.

5. ཁོང་ལ་བྱ་ལོན་ཞེ་དྲག་ཡོད་བཟོ་འདུག
 he to debt very exist. seems/
 k' o;ng-la p' u-lö;n she-t' a: yö:-so-du/
 He seems to be in heavy debt.

13.2. The Possessive Case

These verbs expressing existence also indicate possession.

In sentences expressing possession the Dative is used after the pronoun. The most common Dative in the spoken language is ལ་.

Examples:

1. ངར་དེབ་ཡག་པོ་ཞིག་ཡོད།
 I-to book good a exist./
 nga: t' eb yag-po chi yö:/
 I have a good book.
2. ཁྱེད་རང་ལ་ཕྱག་སྐྱུག་ཡག་པོ་ཞིག་འདུག
 you to pen(H.) good a exist.
 ky' e-ra;ng la ch' a:-nyu: yag-po chi du/
 You have a good pen.
3. ཁོང་ལ་བྱི་ཡག་པོ་ཞིག་ཡོད་རེད།
 she to dog good a exist./
 k' o;ng-la k' yi yag-po chi yö re:/
 She has a good dog.
4. ཁོང་ཚོར་ཡ་ཡོའོ་སྐྱིད་རྗེ་པོ་དེ་འདྲམ་མང་པོ་ཡོད་པ་འདྲ།
 they-to puppy beautiful such many exist./
 k' o;ng-ts' ö: a-yö: nyi;ng-je-po t' en-dä: ma;ng-po yö-pa-da/
 I suppose they have many beautiful puppies.

5. ཁང་པ་འདི་ལ་ཁང་མིག་བརྒྱ་ཡོག་རེད།
house this to room ten exist./
k'aṅg-pa di la k'aṅg-miḥ chu yò reḥ/
This house has ten rooms.
6. ཁང་མིག་རེ་ལ་སྒྲུ་ཁྱེད་གཉིས་གཉིས་ཡོག་རེད།
room each to window two-two exist./
k'aṅg-miḥ re la ge-k'uṅg n̄yi:-n̄yi yò reḥ/
Each room has two windows.

13.3. Negative མེད། and མི། with verbs indicating existence.

Positive ཡོད། becomes negative མེད།
” ཡོད། ” ” མི་འདུག

Examples:

- | | |
|--|---|
| 1. ང་འདིར་ཡོད།
I here exist./
nga dā: yòḥ/
I am here. | ང་མ་གིར་མེད།
I there not-exist./
nga p'a-k'ä: mäh/
I was not there. |
| 2. ཁྱེད་རང་འདིར་འདུག
you here exist./
ky'e-raṅg dā: du/
You are here. | ཁྱེད་རང་མ་གིར་མི་འདུག
you there not-exist./
ky'e-raṅg p'a-k'ä: min du/
You were not there. |
| 3. ཁོང་ཡ་གིར་འདུག
he up there exist./
k'oṅg ya-k'ä: du/
He is up there. | ཁོང་ཡ་གིར་མི་འདུག
he up there not exist./
k'oṅg ya-k'ä: min du/
He is not up there. |

13.4. Negatives in Possessive Case

1. ངར་དུག་སྒྲིག་རྒྱུ་ལ་ཁྱེད་ཀྱི་མེད།
I-to clothing old any not-exist./
nga: t'ug-lò: nyi;ng-pa ky'ö;n-nä mä:/
I do not have any old clothings.
2. དེང་སང་ཁྱེད་རང་ལ་དགེ་མཁན་མི་འདུག།
these-days you to teacher not exist./
t'eng-sa;ng ky'e-ra;ng la ge-gä;n min du/
You do not have (a) tutor these days.
3. དེང་སང་ཁོང་ལ་དམིགས་བསལ་ལས་ཀ་ཡོད་མ་རེད།
these-days he to particular work not exist./
t'eng-sa;ng k'o;ng la mig-sä: lä:-ka yò: ma re:/
He doesn't have any particular work thesedays.
4. འདི་ན་རམ་ས་ལ་འདུག་མ་རེད།
this Dharamsala-to not-exist./
di da-ram-sa-la: yò: ma re:/
This is not available in Dharamsala.
5. དུ་གུ་འདིར་ཡ་མ་ཡོད་ཀྱི་མ་རེད།
child this-to parents not-exist think/
pu-k'u dä: p'a-ma yö-kyi ma re:/
(I) think this child has no parents.
6. བོད་ལ་ཚ་བ་ཡོད་མ་རེད།
Tibet to heat not-exist./
p'ö: la ts'a-wa: yò: ma re:/
It is not hot in Tibet.

Addition of ལ་ at the end converts the following affirmative sentences into questions

7. ངར་ཁག་ཡོག་མ་རེད་ལ།*
I-to blame not-exist. ?/
nga: k' a: yò: ma-re-pa:/
I am not to be blamed, am I?
8. ཁྱེད་རང་ཚོར་ཁང་མིག་འཕྲོལ་པ་མེད་ལ།*
you pl.-to room extra not-exist. ?/
ky' e-ra;ng-t's'ò: k' a;ng-mi: t' ö:-pa mä-pa:/
You don't have extra rooms, do you?
9. ཁོང་ལ་དེང་སང་ལས་ཀ་ཡོག་མ་རེད་ལ།*
he to these-days work not-exist. /
k' o;ng la t' eng-sa;ng lä:-ka yò: ma-re-pa:/
These days he doesn't have work, does he?
10. ལུ་གུ་འདིར་ཕ་མ་སྤྱན་མཆེད་སྲུག་པ་ཡོག་མ་རེད་ལ།*
child this-to parents relative nobody not-exist. ?/
pu-k' u dä: p' a-ma pün-ch' e: su-k' a;ng yò: ma-re-pa:/
This child has neither parents nor relatives, does he?

13.5. The interrogative particle ལས། with verbs indicating existence:

1. ཁྱེད་རང་ད་རངས་འཛིན་གྲར་ཡོད་ལས།
you this morning class-to exist. ?/
ky' e-ra;ng t' a-ra;ng zin-t' a: yö-pä/
Were you in the class this morning?

* The above construction is applicable to all.

2. ཁྱེད་རང་ད་གིན་གཟིམ་ཤག་ལ་ཡོད་པས།
you little-while-ago house(H.) to exist. ?/
ky'e-ra;ng t'a-k'i;n sim-sha: la yö-pä/
Were you at home a little while ago?
3. དེ་དུས་ང་ཁོང་མཉམ་དུ་འདུག་གས།^{*}
at-that-time I he with exist. ?/
t'e-t'ü: nga k'o;ng nyam-t'u du-k'ä:/
Was I with him at that time?
4. ཁ་ས་ཁོང་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་འདུག་གས།^{*}
yesterday he library to exist. ?/
k'ä-sa k'o;ng pe;n-zö:-k'a;ng la du-k'ä/
Was he in the library yesterday?

13.6. The Interrogative Particle པས། in Possessive Case:

1. ཁྱེད་རང་ལ་ཕྱག་དངུལ་ལྷང་ངེས་ཡོད་པས།
you to money(H.) enough exist. ?/
ky'e-ra;ng la ch'a:-ngü: da;ng-nge: yö-pä/
Do you have enough money?
2. ཁྱེད་རང་ལ་འདི་པར་ཞལ་འཆོར་ཡོད་པས།
you to around-here acquaintance exist. ?/
ky'e-ra;ng la di-pa shä;n-ts'ò: yö-pä/
Do you have any acquaintances around here?
3. ངར་ཁང་མིག་གཉིས་ལྷག་འདུག་གས།
I-to room two more-than/left exist. ?/
nga: k'a;ng-mi: nyi: la: du-k'ä/
Do I have more than two rooms? / Are there two rooms left for me?

* གས། is also used in the place of པས། when the verb ends with ག་ (suffix)

4. ཁང་མིག་འདིར་ཚུ་ཁང་གསང་སྤྱོད་ཆབས་སྒྲགས་འདུག་གས།
room this-to bath-room attached exist. ?/
k'a;ng-mi: dä: ch'u-k'a;ng-sa;ng-chö: ch'èb-ḍa: du-k'ä:/
Does this room have a bathroom attached to it?
5. ཁོང་ཚོར་སྐྱུ་མ་འཁོར་གསར་པ་ཞིག་འདུག་གས།
they-to car new a exist. ?/
k'o;ng-ts'ò: ñum-k'or sa:-pa shig du-k'ä/
Do they have a new car?

13.7. Negative Interrogatives with Verbs Indicating Existence:

1. ཁྱེད་རང་ཚོགས་འདུ་ཉི་མ་དང་པོར་མེད་པས།
you meeting day first-to not-exist. ?/
ky'e-ra;ng ts'ò;n-du nyi-ma t'a;ng-pò: mä:-pä/
Were you not at the meeting on the first day?
2. ཁྱེད་རང་གི་སྐྱུ་མ་འདིར་མེད་པས།
your spouse(H.) here not-exist. ?/
ky'e-ra;ng k'i ku;n-da dä: mä:-pä/
Isn't your wife/husband here?
3. ང་ཚོ་མིང་གཞུང་འདིའི་ནང་ལ་མི་འདུག་གས།
we list this-of into not-exist. ?/
nga;n-ts'o mi;ng-shu;ng di: na;ng-la mi;n-du-k'ä:/
Aren't we on this list?
4. ཁོང་ཚོ་ཐོག་ཀར་མི་འདུག་གས།
they upstairs not-exist. ?/
k'o;ng-ts'o t'ò:-ka: mi;n-du-k'ä/
Aren't they upstairs?

5. ཁྱེད་རང་གི་ཇོ་ལགས་ཤོད་ལ་མེ་འདུག་གས།
 your elder-brother(H.) downstairs not-exist. ?/
 ky'e-ra;ng k'i ch'o-la: shö:-la min-du k'ä/
 Isn't your brother downstairs?

13.8. Negative Interrogative in Possessive Case:

1. ཁྱེད་རང་ལ་དགོངས་ཚུལ་བྱིན་ནས་མེད་པས།
 you to objection not-at-all not-exist. ?/
 ky'e-ra;ng la go;ng-ts'ü: ky'ö;n-nä mä-pä/
 Don't you have any objection?
2. ཁྱེད་རང་ལ་ཨ་བ་མེད་པས།
 you to child(H.) not-exist. ?/
 ky'e-ra;ng la a-wa: mä-pä/
 Don't you have children?
3. ང་ཚོར་ཕུ་གུ་མེ་འདུག་གས།
 we-to child not exist. ?/
 nga,n-ts'ò: pu-k'u mi;n-du-k'ä/
 Don't we have children?
4. ཁོང་ཚོར་དངུལ་ཡོག་མ་རེད་པས།
 they-to money not-exist. ?/
 k'o;ng-ts'ò: nyü: yò: ma-re-pä/
 Don't they have money?
5. ཁོང་ལ་ཕུ་གུ་མ་འབྱར་ཞིག་ཡོག་མ་རེད་པས།
 she to child-infant a not-exist. ?/
 k'o;ng la pu-k'u mā:ja: chi yò: ma-re-pä/
 Doesn't she have an infant?

6. ཁྱད་རང་ལ་དུས་ཚིག་འཕྲོལ་པ་མེད་པས།
 you to time extra not-exist. ?/
 ky' e-ra;ng la t' ü:-ts' ö: t' ö:-pa mä-pä/
 Don't you have spare time?
7. ཁྱད་རང་ལ་དགོངས་འཆར་གང་ཡང་མེད་པས།
 you to suggestion any no-exist. ?/
 ky' e-ra;ng la go;ng-ch'a: k'a;ng-ya;ng mä-pä/
 Don't you have any suggestions?

13.9. Use of 'YES' and 'NO' in verbs indicating existence

Honorific Yes

ལཾ་ཡོད།
 ལཾ་འདུག
 ལཾ་ཡོག་རེད།

ལཾ་ཡོད་པ་ཡིན་གྱི་རེད། / ལཾ་ཡོད་གྱི་རེད།
 ལཾ་ཡོད་པ་ཡིན་པ་འདྲ། / ལཾ་ཡོད་པ་འདྲ།
 ལཾ་ཡོད་པའི་བཅོ་འདུག / ལཾ་ཡོད་བཅོ་འདུག
 ལཾ་ཡོད་པ་ཡིན་པ་རེད། / ལཾ་ཡོག་ཡིན་པ་རེད།

Honorific No

ལཾ་མེད།
 ལཾ་མི་འདུག
 ལཾ་ཡོག་མ་རེད།

ལཾ་མེད་པ་ཡིན་གྱི་རེད།
 ལཾ་མེད་པ་འདྲ།
 ལཾ་ཡོད་བཅོ་མི་འདུག
 ལཾ་མེད་པ་ཡིན་པ་རེད།

Examples:

1. དེང་སང་ཁྱད་རང་འདིར་ཡོད་པས།
 these-days you here exist. ?/
 t' e;ng-sa;ng ky' e-ra;ng dä: yö-pä/
 Are you here these days?
2. ལགས། ང་འདིར་ཡོད།
 H. I here exist./

la, nga dä: yö:/

Yes, I am here.

3. ཨོམ་ཆེ་ལགས་དང་སང་འདིར་ཡོག་ཟེད་པས།

doctor(H.) these-days here exist. ?/

äm-ch' i-la: t' e;ng-sa;ng dä: yò-re-pä/

Is the doctor here these days?

4. ལགས། འདིར་ཡོག་མ་ཟེད།

H. here not-exist./

la, dä: yò-ma-re:/

No, (he) is not here.

5. ཁྱེད་རང་ལ་ཡབ་ཡུམ་ཡོད་པས།

you to parents(H.) exist. ?/

ky' e-ra;ng la yèb-yum yö-pä/

Do you have parents?

6. ལགས་ཡོད། ཡིན་ནའང་ཁོང་ནམ་ཚོ་འདིར་མེད།

H. yes/ but they(H.) here not-exist./

la-yö:/ yi;n-nä: k' o-na-ts' o dä:-mä:/

Yes, but they are not here.

7. ཁྱེད་རང་ལ་སྐྱུ་མཆེད་ཡབ་གཅིག་ཡུམ་གཅིག་ཡོད་པས།

you to relative same-parents exist. ?/

ky' e-ra;ng la kum-ch' e: yèb-chi:-yum-chi: yö-pä/

Do you have brothers and sisters of the same parents?

8. ལགས་ཡོད། ངར་ཨ་ལྷག་ལགས་གཅིག་དང་ཇོ་ལགས་གཅིག་ཡོད།

H. yes/ I-to elder-sister H. one & elder-brother one exist./

la-yö: nga: a-cha:-la: chig t' a;ng ch' o-la: chig yö:/

Yes, I have an elder brother and an elder sister.

9. འདི་འོ་བརྟུང་ལ་སྐྱ་བཞར་མཁན་འདུག་གས།
around-here hair-cutter exist. ?/
di:- gyü:-la ta-sha:-k'ä,n du-k'ä:/
Is there a barber around here?
10. ལགས། ཁྱོད་ནས་ཡོད་བཅོ་མི་འདུག
H./ not-at-all not-exist. (seems)/
la, ky'ö;n-nä yö-so-min-du/
No, there seems to be none.
11. བུ་མོ་འདིར་ལྟ་རྟོགས་བྱེད་མཁན་མི་འདུག་གས།
girl this-to supervision-do-er not-exist. ?
p'u-mo dä: ta-tò: ch'e-k'ä,n min-du-k'ä/
Isn't there anybody looking after this girl?
12. ལགས། སུ་གང་མི་འདུག
H. no-one not-exist./
la, su-k'a,ng min-du/
No, there is no one.
13. འདི་པར་བོད་པའི་ཟ་ཁང་ཡོག་ཟེད་པས།
around-here Tibetan-of restaurant exist. ?/
di-pa p'ö-pä: sa-k'a,ng yò-re-pä/
Are there any Tibetan restaurants around here?
14. ལགས། ཁ་གས་ཤིག་ཡོད་པ་འདྲ།
H. few a exist. (suppose)/
la, k'a-shä: chi yö-pa-da/
I suppose there are a few.

13.10. Detailed Notes on Interrogative Particles:

གམ། ངམ། དམ། ནམ། བམ། མམ། འམ། རམ། ལམ། སམ། ཏམ།
are used in literary and པམ། ངམ། གམ། in colloquial forms.

པམ།* is used for past tenses.

ངམ། is used also for past tenses but only after a verb ending with ང་.

གམ། is used for future tenses only.

The interrogative particles of the literary form (except the particle ཏམ།) are used in accordance with the corresponding end-letter of the verb.

ཏམ། is used after a verb ending with Post-Suffix ད་.

(a) Examples of interrogative particles used with verbs:

Literary	Colloquial	Meaning
(བཀའ་) བཅག་གམ།	བཅག་གམ།	Will (you) break (the order)?
(ཡི་གེ་) གཏང་ངམ།	གཏང་གམ།	Will (you) send (the letter)?
(ཡི་གེ་) བཏང་ངམ།	བཏང་ངམ་/པམ།	Did (you) send (the letter)?
(ཤིང་) གཅད་དམ།	གཅད་གམ།	Will (you) chop (the wood)?
(གཞས་) ཉན་ནམ།	ཉན་གམ།	Will (you) listen (to a song)?
(ཤིང་) བཏབ་བམ།	བཏབ་པམ།	Did (you) plant (the plants)?
(འགོ་) བརྩམ་མམ།	བརྩམ་གམ།	Shall (we) start?
(ཁྱུ་) བཏྲོར་རམ།	བཏྲོར་པམ།	Did (you) sprinkle (the water)?
(ཉལ་ས་) བཅའ་འམ།	བཅའ་གམ།	Will (you) make (the bed)?
ཕུལ་ལམ།	ཕུལ་པམ།	Did (you) give?
བཞུས་སམ།	བཞུས་པམ།	Did (you) watch?
བཞུ་འམ།	བཞུ་གམ།	Will (you) watch?
ཕྱིན་དམ།	ཕྱིན་པམ།	Did (you) go?

* པམ་ used immediately after a verb indicates past tense. However, when པམ། is used after a complementary particle of the main verb, it can show all the three tenses. (see page 10)

(b) Interrogative particles used with nouns:

Literary	Colloquial	Meaning
འདི་ཕྱག་གམ།	འདི་ཕྱག་རེད་པས།	Is this (a) hand (H.)?
འདི་ཚང་ངམ།	འདི་ཚང་རེད་པས།	Is this (a) nest?
འདི་སྐད་དམ།	འདི་སྐད་རེད་པས།	Is this (a) voice?
འདི་སྐྱན་ནམ།	འདི་སྐྱན་རེད་པས།	Is this (an) eye (H.)?
འདི་ཁབ་བམ།	འདི་ཁབ་རེད་པས།	Is this (a) needle?
འདི་སྒྲམ་མམ།	འདི་སྒྲམ་རེད་པས།	Is this (a) box?
ཕ་གི་འཇའ་ལམ།	ཕ་གི་འཇའ་རེད་པས།	Is this (a) rainbow?
འདི་དཔར་རམ།	འདི་དཔར་རེད་པས།	Is this (a) photo?
འདི་བལ་ལམ།	འདི་བལ་རེད་པས།	Is this wool?
འདི་ལྷགས་སམ།	འདི་ལྷགས་རེད་པས།	Is this (an) iron?
འདི་རྟ་འམ།	འདི་རྟ་རེད་པས།	Is this (a) horse?

13.11. Exercise 7

(a) Insert ཡོད། འདུག ཡོད་པ་རེད། appropriately in the following sentences.

ང་སློབ་གྲར་.....	འདི་སྤྱིང་ཇེ་པོ་.....
ཁོང་ཚོ་ཕ་གིར་.....	ང་ཚོ་འདིར་.....
བོད་ལ་རི་མཐོ་པོ་མང་པོ་.....	འདི་ཡག་པོ་.....
བྱིད་རང་ཚོ་གསོལ་སྟོན་ལ་.....	རི་འདི་མཐོ་པོ་.....
ཁོང་ཚོ་བོད་ལ་.....	ཁོང་ཡག་པོ་.....
བོད་ལ་གཡག་མང་པོ་.....	ང་རྒྱ་གར་ལ་.....
དེ་རིང་ཁྲོམ་ལ་མི་མང་པོ་.....	རི་ལ་སེམས་ཅན་.....
ང་ཚོར་དདུལ་མང་པོ་.....	ཁོང་ལ་བྱ་གཉིས་.....

(b) Make the following sentences into negatives.

ང་ནང་ལ་འདུག་གས།

ཁྱེད་རང་མ་གོར་ཡོད་པས།

ཁོང་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་འདུག་གས།

ཁོང་བོད་ལ་ཡོག་ཟེད་པས།

ངར་བྱི་གཉིས་འདུག་གས།

ཁྱེད་རང་ལ་དེབ་ལྡང་བྱ་ཡོད་པས།

ཁོང་ལ་ལས་ཀ་འདུག་གས།

ཁོང་ཚོར་ཕྱག་ལས་འདུག་གས།

(c) Translate the following into Tibetan.

1. Does he have clothes?
2. Was he in the market?
3. Is she her relative?
4. Do they have children?
5. Is she up there?

14. ལ་དོན་བདུན།

Seven Dative-Locatives

There are seven Dative-locatives which have the function of TO, AT, IN & FOR. Their use is as follows:

སྟུ་	used after word ending at ས་					
ཏུ་	”	”	”	”	”	ང་ད་ན་མ་ར་ལ་
ཏྱ་	”	”	”	”	”	ག་བ་ & ད་བླག་*
ར་ / རུ	”	”	”	”	”	ལ་ & མཐའ་མེད་**
ལ་ / ན་	”	”	all the suffixes			
སྟུ་ ཏུ་ ཏྱ་ རུ་ ན་ are literary						
ལ་ & ར་ are colloquial						

14.1. Examples of Combination:

(a) Dative-locatives used with nouns

Literary	Colloquial	Meaning
ཐུགས་སྟུ་ / ན་	ཐུགས་ལ་	in the mind(H.)
དཔེ་མཛོད་ཁང་ཏུ་	དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་	to the library
བོད་ཏུ་	བོད་ལ་	to Tibet
སྐྱོན་ཏུ་	སྐྱོན་ལ་	in the eyes
ཤར་ཏུ་	ཤར་ལ་	to the east

* Name of the Post-suffix ད་

** Words without suffix

ཞལ་དུ་	ཞལ་ལ་	into the mouth(H.)
ཕྱག་དུ་	ཕྱག་ལ་	into the hand(H.)
ཐྱབ་དུ་	ཐྱབ་ལ་	on the back
ཀྱན་དུ་(བྱབ་)	ཀྱན་ལ་(བྱབ་)	(spread out) all over
མཐའ་རུ་/མཐར་***	མཐའ་ལ་	at the end (shortened)
ས་རུ་	ས་ལ་	to the ground
སར་****	ས་ལ་	” ” ” (shortened)

(b) Dative-locatives used with verbs:

In colloquial when the Dative-locative is used with the verbs, ག་ is usually used instead of ལ་.

Literary	Colloquial	Meaning
འདེབས་སུ་འགྲོ་	འདེབས་ག་འགྲོ་	go to plant
ཟ་རུ་འགྲོ་	ཟ་ག་འགྲོ་	go to eat
ཟར་འགྲོ་	ཟ་ག་འགྲོ་	” ” ” (shortened)
མངལ་དུ་འགྲོ་	མངལ་ག་འགྲོ་	go to see/meet (H.)
སློག་དུ་འགྲོ་	སློག་ག་འགྲོ་	go to read
ཉི་རུ་འགྲོ་	ཉི་ག་འགྲོ་	go to buy

14.2. Examples of complete sentences:

1. དམག་མི་མང་ཆེ་བ་ས་མཚམས་ས་ཁྲལ་ཁག་ལ་ཡོད་ཅེད།
army majority border areas to exist./
ma:-mi ma;ng-ch'e-wa sa-ts'am sa-k'ü: k'a: la yò:-re:/
The majority of the army is at the border areas.

*** When ར་ is used after a word ending in འ་, e.g. 'མཐའ་' the suffix འ་ is replaced by ར་, thus forming མཐར་.

**** When ར་ is used with a མཐའ་མེད་ word, e.g. 'ས་' (ground), ར་ can simply be added after ས་ without the stop sign (.) རེག་, thus forming སར་ (to the ground).

2. ང་ཆེའི་དངུལ་ཕལ་ཆེ་བ་དངུལ་ཁང་ལ་ཡོད།
our money most bank to exist./
nga,n-ts'ö: nyü: p'ä:-ch'e-wa nyü:-k'a,ng la yö:/
Most of our money is in the bank.
3. བོད་ལ་སེམས་ཅན་སྤུ་གནག་འཕོན་ཆེན་པོ་ཡོག་རེད།
Tibet to animal yaks large-number exist./
p'ö:-la sem-chä,n pu-na: p'ö,n-ch'en-po yö-re:/
There is a large number of yaks in Tibet.
4. ང་ལོ་རྒྱུ་རྒྱ་གར་ལ་ཆོང་རྒྱག་ག་ཡོང་གི་ཡོད།
I every-year India to business-da-to come pres. c./
nga lo-ta: gya-k'a: la ts'o,ng-gya:-k'a yo,ng-k'i-yö:/
Every year I come to India to do business.
5. ང་སེ་ཉོག་བཟབ་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།^{*}
I flower plant to go fut. c./
nga me-tò: tab-k'a: do-k'i-yi,n/
I am going to plant flowers.
6. ང་ཁ་ལག་ཟ་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།^{*}
I food eat to go fut. c./
nga k'a-la: sa-k'a: do-k'i-yi,n/
I am going to eat food.
7. ང་ག་ཉོ་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།
I meat buy to go fut. c./
nga sha nyo-k'a do-k'i-yi,n/
I am going to buy meat.
8. ང་ཡི་གེ་སྒྲིག་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།
I letter read to go fut. c./

* གི་ཡིན། is future verb complement (see page 95)

nga yi-k' e lo:-k' a do-k' i-yi,n/

I am going to read letters.

9. ང་ཚེད་མེ་ཚེད་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།

I game play to go fut. c./

nga tse-mo-tse-k' a do-k' i-yi,n/

I am going to play.

10. ང་ཉོ་ཆ་རྒྱལ་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།

I shopping do go fut. c./

nga nyob-ch' a gya-k' a do-k' i-yi,n/

I am going for shopping.

11. ང་གསར་འགྱུར་ཉན་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།

I news listen to go fut. c./

nga sa,ng-gyu: nyä,n-k' a do-k' i-yi,n/

I am going to listen the news.

14.3. Exercise 8

(a) In the following, fill in each of the blanks with the appropriate

Dative-locatives ལ་དོན།

- | | |
|-----------------------------------|----------------------------|
| 1. ང་རྒྱ་གར་.....བསྐྱེད་པ་ཡིན། | = I lived in India. |
| 2. ཁོང་གླ་མ་མཇུག་.....འགྲོ་བ་རེད། | = He goes to visit a lama. |
| 3. རས་.....བྲིས་དགོས་རེད། | = Should draw it on cloth. |
| 4. འདི་ཁ་.....རྒྱལ་ས། | = Put it into the mouth. |
| 5. འདི་.....བཞུགས། | = Sit here. (H.) |
| 6. གནས་བསྐྱོར་.....འགྲོ། | = go on pilgrimage |
| 7. ཉན་.....འགྲོ། | = go to listen |
| 8. གླེང་ཆ་མོད་.....འགྲོ། | = go to talk |
| 9. རྟ་བཞོན་.....འགྲོ། | = go horse riding |
| 10. རྒྱ་ལྷུང་.....འགྲོ། | = go to drink water |

(b) Change the following ལ་ Datives into literary forms.

- | | |
|------------------------|---------------------------|
| 1. ལག་པ་ལ་ལེན། | = to take into one's hand |
| 2. ཕྱག་ལ་བཞེས། | = " " " " " H. |
| 3. དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་སྟེན། | = went to the library |
| 4. བོད་ལ་སྟེན། | = went to Tibet |

15. ཡི་ལྟན་ལྟ་།

Five Genitives

There are five genitives in Tibetan. They are also used as instrumentive by adding the instrumental particle ས་ immediately after the genitive forms (except the genitive འི་).

འི་* is replaced by instrumental particle ས་

An identical grammatical rule is followed for both the genitives and instrumentives.

གི་ & གིས་	used after words ending at	ག་ང་
ཀྱི་ & ཀྱིས་	” ” ” ” ”	ད་བ་ས་
གྱི་ & གྱིས་	” ” ” ” ”	ན་མ་ར་ལ་
ཡི་ & ཡིས་	” ” ” ” ”	འ་ & མཐའ་མེད་
འི་ & ས་	” ” ” ” ”	འ་ & མཐའ་མེད་

15.1. Examples with གི་ & གིས་, ཀྱི་ & ཀྱིས་, གྱི་ & གྱིས་

Genitives	Instrumentives
1. གཡག་གི་རྩ་མ་	གཡག་གིས་ཟས།
yak of tail/	yak by ate/
ya: k' i n̄ga-ma/	ya: k' i sä:
Tail of a yak	A yak ate/ Eaten by a yak

* see note on page 76

- | | |
|--|---|
| <p>2. ཁོང་གི་ཕུག་
he of hand(H.)/
K'o,ng <u>k</u>'i ch'a:/
His hand</p> | <p>ཁོང་གིས་བརྒྱབས།
he by clapped/
K'o,ng <u>k</u>'i: dèb/
He clapped</p> |
| <p>3. དགེ་ལེན་གྱི་ལས་ཀ་
teacher of work/
ge-gä,n <u>k</u>'i lä:-ka/
Teacher's work</p> | <p>དགེ་ལེན་གྱིས་བྱས།
teacher by did/
ge-gä,n <u>k</u>'i: ch'ä:/
Done by the teacher</p> |
| <p>4. སྐད་གྱི་གདངས་
voice of tone/
kä: ki da,ng/
Tone of a voice</p> | <p>སྐད་གྱིས་ཁྱངས།
noise by filled/
kä: ki gya,ng/
Filled with noise</p> |
| <p>5. རིམ་གྱི་ག་
bear of meat/
t'om <u>k</u>'i sha/
Bear's meat</p> | <p>རིམ་གྱིས་བླས།
bear by ate/
t'om k'i sã:/
Eaten by the bear</p> |
| <p>6. རྒྱལ་ཁབ་གྱི་ཙ་ཁྲིམས་
nation of constitution/
gy'ä:-k'èb kyi tsa-t'im/
Constitution of a nation</p> | <p>རྒྱལ་ཁབ་གྱིས་བསྐྱུངས།
nation by respected/
gy'ä:-k'èb kyi su,ng/
Respected by a nation</p> |
| <p>7. འཁོར་གྱི་གཙོ་བོ་
subjects of chief/
k'or <u>ky</u>'i tso:/
Chief of the subjects</p> | <p>འཁོར་གྱིས་བསྐོར།
subjects by surrounded/
k'or <u>ky</u>-i kor/
Surrounded by subjects</p> |
| <p>8. དངུལ་གྱི་ཁྲི་
silver of throne/
ngü: <u>k</u>'i t'i/
Throne of silver</p> | <p>དངུལ་གྱིས་བཟོས།
silver by made/
ngü: <u>ki</u> sō:/
Made of silver</p> |

- | | |
|--------------------|--------------------|
| 9. ལས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ | ལས་ཀྱིས་སྐྱིན། |
| kar-ma of result/ | kar-ma by ripened/ |
| lāḥ kyī dā:-p' u/ | lāḥ kyī mī:n/ |
| Result of karma | Ripened by karma |

15.2. Examples with ཡི་, ཡིས་ & འི་, ས་ after suffix

Both ཡི་ and འི་ are used after a word ending with suffix འ་, e.g. མཁའ་།

If the genitive འི་ is chosen, the vowel 'i' can simply be added on the top of the letter འ་, thus forming མཁའི་.

- | | |
|-------------------|-------------------|
| 1. རྣམ་མཁའི་མདོག་ | རྣམ་མཁའ་ཡི་མདོག་ |
| sky of colour/ | sky of colour/ |
| nam-k' ä: dōḥ/ | nam-k' ä: yi dōḥ/ |
| Colour of the sky | Colour of the sky |

In the case of **Instrumentive**, if the འི་ is chosen, the ending letter འ་ of the word མཁའ་ is replaced by the instrumental particle ས་, thus forming མཁས་.

- | | |
|--------------------|----------------------|
| 2. རྣམ་མཁས་བྱལ། | རྣམ་མཁའ་ཡིས་བྱལ། |
| sky by covered/ | sky by covered/ |
| nam-k' äḥ ky' èb/ | nam-k' a yiḥ ky' èb/ |
| Covered by the sky | Covered by the sky |

15.3. Examples with ཡི་ , ཡིས་ & འི་ , ས་ after མཐའ་མེད།

མཐའ་མེད་ means a word without any suffixes such as འ་ (I). In this case, if the genitive འི་ is chosen, the stop sign (.) ཚོག་ is omitted and the འི་ is added to the མཐའ་མེད་ word, thus forming འི་ (my, mine).

- | | |
|-------------|------------|
| 1. འི་ལས་ཀ་ | ང་ཡི་ལས་ཀ་ |
| I-of work/ | I of work/ |

ngä lä:-ka/

My work

nga yi lä:-ka/

My work

In the case of **Instrumentive**, the instrumental particle ལ་ is simply added to the མཐའ་མེད་ word ལ་, thus forming ལ་ལ་ (by me).

2. ལ་ལ་བྱེད།

I-by do/

ngä: ch'e:/

I do

ང་ལ་ལ་བྱེད།

I by do/

nga yi: ch'e:/

I do

3. རྩ་སྐྱུགས།

horse-by throw/

tä: yu:/

Thrown by horse

ང་ལ་ལ་རྩ་སྐྱུགས།

horse by throw/

ta yi: yu:/

Thrown by horse

15.4. Further examples of the genitive used in the sentence

1. ས་ཚོ་བྱིད་རང་ཚོའི་ས་ཆ་རེད།

those your land is/

p'a,n-ts'o ky'e-ra,ng-ts'ö: sa-ch'a re:/

Those are your estates.

2. བྱི་འདི་མི་ཡ་གི་འཕྲེ་རེད།

dog this man that up there-of is/

ky'i di mi ya-k'i: re:/

This dog belongs to the man up there.

3. རིང་ཁ་མ་གི་ངའི་རེད།

field that down there my is/

shi,ng-k'a ma-k'i ngä: re:/

The field down there is mine.

4. དཔར་ཆས་འདི་བུ་མོ་ཡ་གི་འི་རེད།
 camera this girl that-of is/
 par-ch'ä: di p'u-mo p'a-k'i: re:/
 This camera belongs to that girl.
5. འདི་ཁྱེད་རང་གི་བཞུགས་ས་རེད།
 this your stay-place is/
 di ky'e-raṅg-k'i shu:sa re:/
 This is your house (abode).
6. ཡ་ཚོ་ཁོང་ཚོའི་གཡག་ཡིན་པ་འདྲ།
 those up there their yak might be/
 ya,n-ts'o k'oṅg-ts'ö: ya: yi,n-pa-da/
 Those yaks up there might be theirs.
7. ཁོང་ངའི་གྲོགས་པོའི་བུ་ནན་པ་རེད།
 he my friend-of son elder is/
 k'oṅg ngä: t'ö:-pö: p'u gä,n-pa re:/
 He is the elder son of my friend.
8. བུ་འདི་ཁོང་གི་སྐྱ་ཆེའི་སྐྱ་མཆེད་རེད།
 boy this his spouse-of relative(H.) is/
 p'u di k'oṅg k'i ku,n-dä: kum-ch'e: re:/
 This boy is his wife's brother.
9. ཁོང་ངའི་ཨ་ཁང་ལགས་ཀྱི་བུ་མོ་རེད།
 she my uncle(H.) of daughter is/
 k'oṅg-ngä: a-shaṅg la: ki p'u-mo re:/
 She is my uncle's daughter.

* ཨ་ཁང་ལགས། mother's brother, ཨ་བུ་ལགས། father's brother

10. ཁོང་ཆེ་རིང་གི་ཁྱོགས་སྒོ་རེད།
she Tsering of friend is/
k' o;ng Tsering k'i t' ò:-mo re:/
She is Tsering's friend.
11. འདི་ང་ཆོའི་ལུང་པའི་སྐད་རེད།
this our country-of language is/
di nga;n-ts' ö: lu;ng-pä: kä: re:/
This is our native language.
12. འདི་བོད་པའི་ལུགས་སྒྲིལ་རེད།
this Tibetan-of custom is/
di p' ö:-pä: lug-sö: re:/
This is Tibetan custom.
13. ལ་མོའི་རྒྱབ་ཀྱི་ཁྱེད་དུག་ཁྱ་ཡིན་པ་འདྲ།
pass-of behind of water that poison-water might be/
la-mö: gyèb ki ch'u t' e t' ug-ch' u yi;n-pa-da/
The water behind the pass might be poisonous.
14. འདི་རྒྱལ་པོའི་བཙུན་མོའི་མགུལ་རྒྱན་རེད།
this king-of consort-of necklace is/
di gyä:-pö: tsü;n-mö: gü:-gyä;n re:/
This is the queen's necklace.
15. འདི་གཞུང་གི་སྒྲན་ཁང་ཞིག་རེད།
this government of hospital a is/
di shu;ng k'i m̄ä;n-k' a;ng chi re:/
This is a government hospital.

15.5. Importance of ཡི་ and འི་

The use of ཡི་ and འི་ becomes important in metrical compositions for the structure of the rhythm.

Example 1: (Lord Buddha's word)

དག་སྒྲོང་དག་དང་མཁས་མས་ཀྱིས། །
བསྟེན་བཅད་བརྟེན་གསེར་བཞིན་དུ། །
ལེགས་པར་བརྟག་ལ་ང་ཡི་བཀའ། །
སྒྲུང་བར་བྱ་ཡི་གས་ཕྱིར་མེན། །

bhikshu-pl. and expert all by/
burn cut rub-of gold like/
nicely examine having my order/
practise-to do imp. respect for not/

ge-lo'ng t'a:-t'a'ng k'ä:-ñam kyi:/
seg-chä: dar-wä: ser-shi,n t'u/
leg-par ta:-la nga-yi ka/
lā'ng-war ch'a-yi k'ü:-ch'ir mi,n/

Bhikshus and learned ones,
Just as gold is burnt, cut and rubbed,
Examine well (or carefully) my speech
And then accept (it), not otherwise, for respect's sake.

Example 2: Invocation to Manjushri (God of wisdom)

བཙེ་ལྷན་ཁྱོད་ཀྱི་མཁྱེན་རབ་འོད་ཟེར་གྱིས། །
བདག་ཁྱོད་གཏི་མུག་མུན་པ་རབ་བསལ་ནས། །
བཀའ་དང་བསྟན་བཅོས་གཞུང་ལུགས་རྟོགས་པ་ཡི། །
སྒྲོ་བྱས་སྒྲོ་བས་པུ་སྒྲུང་བ་སྦྱལ་དུ་གསོལ། །

compassionate you of wisdom brilliance by/
 my mind-of ignorance darkness illuminate and/
 Buddha's words and commentaries doctrine understanding of/
 wisdom courage-of enlighten imp. c./

tse-dä,n	ky' ö̀:-kyi	ky' en-rèb	ö:-ser	ky' ì:/
dag-l̄ö:	ti-mug	mü,n-pa	rèb-sä:	nä̀:/
ka-t' a,ng	tä,n-chö̀:	<u>shu</u> ,ng-lù:	tòg-pa	yi/
l̄o-t' ö̀:	pob-pä:	nā,ng-wa:	tsä:-tu	söl/

With the brilliance of your wisdom, O compassionate one,
 Illuminate the darkness enclosing my mind
 Enlighten my intelligence and wisdom
 So that I may gain insight into Buddha's words and the texts that
 explain them.

Example 3: From Sixth Dalai Lama's (ts' ang-yā,ng gya-ts'o)
 love song.

ཤར་ཕྱོགས་རི་བོ་ཕྱི་ཕྱོད་ནས།
 དཀར་གསལ་ཟླ་བ་ཤར་བྱུང་།
 མ་སྐྱེས་ཨ་མ་ཕྱི་ལ་རས།
 ཡིད་ལ་འཁོར་འཁོར་བྱས་བྱུང་།

east direction mountain-of top from/
 white bright moon rise compl./
 unborn mother-of face/
 mind to revolving did compl./

shar-ch' ö̀:	ri-wö:	tse-nä/
kar-sä:	da-wa:	shar- <u>ch</u> ' u,ng/

ma-kye` a-mä: shä:-rä`:/
 yi:-la k'ò:-k'ò: ch'ä:-ch'u,ng/

From the top of the eastern mountain,
 a white and bright moon is rising.
 The face of my unborn mother (beloved),
 vividly comes to my mind.

15.6. Exercise 9

(a) Fill in the blanks with appropriate མི་ལྗན། (genitives):

- | | |
|------------------------|-------------------------|
| 1. ཁོང་.....ཕུག | 7. བོད་.....ས་ཆ་ |
| 2. ང་ཚོ་.....ནང་ | 8. མིག་.....གཟི་མ་ |
| 3. གཡག་.....ག་ | 9. བཅ་མཁའ་.....སྤྱིན་པ་ |
| 4. གནམ་.....སྐར་མ་ | 10. རྒྱལ་ཁབ་.....མི་མང་ |
| 5. དཔར་.....སྤྱིང་ཤོག | 11. བལ་.....སྤྱོད་ཐུང་ |
| 6. དཔར་ཆས་.....གོང་ཚད་ | 12. ཆོས་.....དོན་དག |

(b) Translate the following into Tibetan

my hat, his house, their books, our son, her children, size of photo,
 woollen socks, your hand, your pen.

(c) Make new sentences with the following

- | | | |
|-------------------|--------------------|-------------------------|
| 1. རྒྱུ་ལྗན་ | 6. ལྷག་གི་མཆེ་བ་ | 11. རྒྱ་མཚོའི་བ་རྒྱལ་པ་ |
| 2. ཤིང་གི་ཡལ་ག་ | 7. ལྷམ་གྱི་ལྗན་མིག | 12. ལལ་ལག་གི་ཕྱོ་བ་ |
| 3. ངའི་ལུང་པ་ | 8. བོད་པའི་ལལ་ལག | 13. ང་ཚོའི་སྐད་ |
| 4. གཞས་གྱི་ཆོག་ | 9. ལུང་པའི་བྲིམས་ | 14. ཆོས་ཀྱི་དོན་དག་ |
| 5. བྱིད་རང་གི་བུ་ | 10. མིའི་རང་བཞིན་ | 15. ཁོང་གི་ཕུག་ |

16. དུས་གསུམ་གྱི་ཚིག་ཁ་སྐོང་།

Verb Complement in Three Tenses

In colloquial Tibetan the following verb complements need to be used after the main verb to indicate the tense.

Tense	1st person verb-complement	2nd & 3rd person verb-complement
ད་ལྟ་བཤ། (present)	གི་ཡོད།	གི་འདུག
མ་འོངས་པ། (future)	གི་ཡིན།	གི་རེད།
འདས་པ། (past)	པ་བ་ཡིན།	པ་བ་རེད།

1st person

1. ང་ཡོང་གི་ཡོད།
I come pres. c./
nga yo;ng-k'i yö:/
I am coming. or I come.
2. ང་ཡོང་གི་ཡིན།
I come fut. compl./
nga yo;ng-k'i yi/n/
I will come.

3. ང་ཡོང་པ་ཡིན།
I come past. compl./
nga yoꣳng-pa yi:n/
I came.

2nd person

1. ཁྱེད་རང་ཡོང་གི་འདུག།
you come pres. compl./
ky'e-raꣳng yoꣳng k'i du: /
You are coming. or You come.
2. ཁྱེད་རང་ཡོང་གི་རེད།
you come fut. compl./
ky'e-raꣳng yoꣳng k'i re: /
You will come.
3. ཁྱེད་རང་ཡོང་པ་རེད།
you come past compl./
ky'e-raꣳng yoꣳng pa re: /
You came.

3rd person

1. ཁོང་ཡོང་གི་འདུག།
he come pres. compl./
k'oꣳng yoꣳng k'i du: /
He/She is coming. or He/She comes.
2. ཁོང་ཡོང་གི་རེད།
he come fut. compl./
k'oꣳng yoꣳng k'i re: /
He/She will come.

3. ཁྱེད་ཡོང་པ་རེད།
 he come past compl./
 k'o;ng yo;ng pa re:/
 He/She came.

Examples:

1. ང་ཁྲོམ་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན།
 I market to go fut. compl./
 nga t'om-la do k'i yi;n/
 I will go to the market.
2. ང་སློབ་གྲར་འགྲོ་གི་ཡོད།
 I school to go pres. compl./
 nga lab-t'a: do k'i yö:/
 I am going to school.
3. ང་ཚོ་ཁྱ་གར་ལ་བྱིན་པ་ཡིན།
 we India to went past compl./
 nga,n-ts'o gya-k'a: la ch'i;n-pa yi;n/
 We went to India.
4. ཁྱེད་རང་འདིར་བཞུགས་ཀྱི་རེད།
 you here stay (H.) fut. compl./
 ky'e-rang dä: shu:-ki re:/
 You will stay here.
5. ཁྱེད་རང་འདིར་བཞུགས་ཀྱི་འདུག།
 you here stay pres. compl./

* བ་ is commonly used after all the suffixes. However, according to the grammar rule, བ་ is used after a verb ending at ང་ འ་ ར་ ལ་.

** གི་ is commonly used after a བླུ་འགྲོ་པ་ verb in conversation though grammatically it is incorrect.

ky'e-ra;ng dä: shu: ki du: /

You are staying here.

6. ཁྱེད་རང་འདིར་བཞུགས་པ་རེད།

you here stay past compl./

ky'e-ra;ng dä: shu: pa re: /

You stayed/lived here.

7. ཁོང་ཕྱག་ལས་ལ་ཐེག་གི་རེད།

she work (H.) to go (H.) fut compl./

k'o;ng ch'a:-lä: la t'ä: ki re: /

She will go to work.

8. ཁོང་ཕྱག་ལས་ལ་ཐེག་གི་འདུག

she work (H.) to go pres. compl./

k'o;ng ch'a:-lä: la t'ä: k'i du: /

She is going to work.

9. ཁོང་ཕྱག་ལས་ལ་ཐེག་པ་རེད།

she work to go past compl./

k'o;ng ch'a:-lä: la t'ä: pa re: /

She went to work.

[For གི་, གྱི་, གྱེ་, refer to verb compl. (see genitive rules page 68)]

16.1. Interrogative particles བས་/ གས་

བས་ is used in the past & future tense

གས་ is used in the present tense

1. ང་ཚོ་ལས་ཀྱི་ཕྱི་རེད་པས།

we work-do fut. c. ?/

- nga,n-ts' o lä:-ka ch'e-ki re pä/
Will we work?
2. ང་ཚོ་ལས་ཀྱི་བྱ་བ་གསལ།
we work-do pres. c. ?/
nga,n-ts' o lä:-ka ch'e ki du k'ä:/
Are we working?
3. ང་ཚོས་ལས་ཀྱི་བྱས་པ་རེད་པས།
we work-do past c. ?/
nga,n-ts' ö: lä:-ka ch'ä: pa re pä:/
Did we work?
4. བྱིས་རང་ཞལ་ལག་མཚན་གྱི་ཡིན་པས།
you food(H.) eat(H.) fut. c. ?/
ky'e-ra,ng shä:-la: ch'ö: ki yi,n pä:/
Will you eat food?
5. བྱིས་རང་གསལ་ཇ་མཚན་གྱི་ཡོད་པས།
you tea (H.) drink (H.) pres. c. ?/
ky'e-ra,ng sô:-ch'a ch'ö: ki yö pä/
Are you having tea?
6. བྱིས་རང་ཞལ་ལག་མཚན་པ་ཡིན་པས།
you food (H.) eat (H.) past c. ?/
ky'e-ra,ng shä:-la: ch'ö: pa yi,n pä/
Have you had (your) food?
7. ཁོང་འདིར་ཕྱེབས་གྱི་རེད་པས།
she here come fut. c. ?/
k'o,ng dä: p'e:-ki re pä/
Will she come here?

8. ཁོང་འདིར་ཕྱེབས་ཀྱི་འདུག་གས།
she here come pres. c. ?/
k'o;ng dä: p'e:-ki du k'ä:/
Is she coming here?

9. ཁོང་འདིར་ཕྱེབས་པ་རེད་པས།
she here come past c. ?/
k'o;ng dä: p'e: pa re pä/
Did she come here?

16.2. Negative Interrogatives

1. ངས་སློབ་སྦྱང་བྱེད་ཀྱི་མ་རེད་པས།
I-by study-do neg. fut. c. ?/
ngä: l̄ob-jo;ng ch'e-ki ma-re-pä/
Won't I study?
2. ང་སློབ་སྦྱང་བྱེད་ཀྱི་མི་འདུག་གས།
I study-do neg. pres. c. ?/
nga l̄ob-jo;ng ch'i-ki mi-du-k'ä/
Am I not studying?
3. ངས་སློབ་སྦྱང་མ་བྱས་པ་རེད་པས།
I-by study not did past c. ?/
ngä: l̄ob-jo;ng ma-ch'ä-pa re-pä/
Have I not studied?
4. བྱེད་རང་སློབ་སྦྱང་གནང་གི་མིན་པས།
you study-do (H.) neg. fut. c. ?/
ky'e-ra;ng l̄ob-jo;ng n̄a;ng-k'i mi;n-pä/
Won't you study?

5. བྱེད་རང་སློབ་སྦྱང་གནང་གི་མེད་པས།
you study-do neg. pres. c. ?/
ky'e-ra;ng l̄ob-jo;ng n̄a;ng-k'i m̄ä;n-pä/
Aren't you studying?
6. བྱེད་རང་སློབ་སྦྱང་མ་གནང་པས།
you study not do past c. ?/
ky'e-ra;ng l̄ob-jo;ng ma-n̄a;ng pä/
Didn't you study?
7. ཁོང་འཛིན་གྲས་ཕྱར་ཕྱེབས་ཀྱི་མ་རེད་པས།
she class-to come(H.) neg. fut. c. ?/
k'o;ng zin-t'a: p'e:-ki ma-re pä/
Won't she come to the class?
8. ཁོང་འཛིན་གྲས་ཕྱར་ཕྱེབས་ཀྱི་མི་འདུག་གས།
she class-to come neg. pres. c. ?/
k'o;ng zin-t'a: p'e:-ki mi;n-du k'ä/
Isn't she coming to the class?
9. ཁོང་འཛིན་གྲས་མ་ཕྱར་ཕྱེབས་པ་རེད་པས།
she class-to not come past c. ?/
k'o;ng zin-t'a: ma-p'e-pa re-pä/
Didn't she come to the class?
10. ལགས་མ་རེད། ཁོང་འཛིན་གྲས་ཕྱར་ཕྱེབས་སོང་།
H.no/ she class-to come past c. ?/
la ma-re:/ k'o;ng zin-t'a: p'e:-so;ng/
No, she came to the class.

ཁོང་ཕྱེབས་སོང་། = She came (I saw).

ཁོང་ཕྱེབས་གས། = She came (I heard).

16.3. བལ་སྐད་དུ་བྱ་ཆོག་ཁ་སྐོང་བསྐྱེད་སྤྱོད་པ།

Shortened verb-complements in colloquial language:

In some commonly shortened verb-complements in colloquial, the interrogative particle གས། is used to indicate future tense in the first person plural and second persons.

Usual forms		Shortened forms
1. ང་ཚོ་ <u>ཐེབས་ཀྱི་ཡིན་པས།</u>	=	ང་ཚོ་ <u>ཐེབས་གས།</u>
we come fut. c. ?/		come fut. c. ?/
nga;n-ts' o p' e:-ki yi;n-pä/		p' e:-k' ä/
Shall we go?	=	Shall we go?
2. བྱེད་རང་ <u>ཐེབས་ཀྱི་ཡིན་པས།</u>	=	བྱེད་རང་ <u>ཐེབས་གས།</u>
you come fut. c. ?/		come fut. c. ?/
ky' e-ra;ng p' e:-ki yi;n-pä/		p' e:-k' ä/
Will you come?	=	Will you come?

པས། is used to indicate past tense in the second person.

1. བྱེད་རང་ <u>ཐེབས་པ་ཡིན་པས།</u>	=	བྱེད་རང་ <u>ཐེབས་པས།</u>
you come past c. ?/		come past c. ?/
ky' e-ra;ng p' e:-pa yi;n-pä/		p' e:-pä/
Did you come?	=	Did you come?

ཀྱིས།/ ཀྱིས།/ གིས། is used to indicate present in third person.

1. ཁོང་ <u>ཐེབས་ཀྱི་འདུག</u>	=	ཁོང་ <u>ཐེབས་ཀྱིས།</u>
he come pres. c./		pres. c./
k' o;ng p' e:-ki du: /		k' o;ng p' e:-ki: /
He is coming	=	He is coming.

Usual forms

Shortened forms

गुसल/ वलसल/ गुसल is also used to indicate present tense in the 1st person when the verb is unintentional.

- | | | | |
|----|--------------------------------|---|---------------------|
| 1. | दस'अदे'अदस'वसख'गु'अदुग | = | दस'अदे'अदस'वसख'गुसल |
| | I-by like-this think pres. c./ | | pres. c./ |
| | ngä: di;n-dä: sam-k' i du:/ | | sam-k' i:/ |
| | I think like this. | = | I think like this. |
| 2. | द'अदुग'व'अदुग | = | द'अदुग'वसल |
| | I feel-cold pres. c./ | | pres. c./ |
| | nga ky' a:-k' i du:/ | | ky' a:-k' i:/ |
| | I feel cold. | = | I feel cold. |

ग' is used to indicate future tense in the first person, but the verb is used in the past tense e.g.

- | | | | |
|----|------------------------------------|----|----------------------------------|
| 1. | द'को'सुस'अ'भुङ'ग | 2. | द'सुस'अ'भुङ'ग |
| | we market to went fut. c. ?/ | | I market to went fut. c. ?/ |
| | nga;n-ts' o t' om-la ch' i;n-k' a/ | | nga t' om-la ch' i;n-k' a/ |
| | Shall we go to the market? | | Shall I go to the market? |
| 3. | दस'अ'अ'व'व'स'ग | 4. | सुद'अ'अ'ग'स'स'ग |
| | I-by food (H.) made fut. c. ?/ | | he to help (H) did fut. c. ?/ |
| | ngä: shä:-la: sō:-k' a/ | | k' o'ng la ch' a:-rō: shū:-k' a/ |
| | Shall I make food? | | Shall (I) help him? |
| 5. | अदे'दस'अ'ग'ग | | |
| | this I-by read fut. c. ?/ | | |
| | di ngä: lō:-k' a/ | | |
| | Shall I read this? | | |

16.4. Exercise 10

(a) Write down the proper verb-complement for each sentence:

- | | |
|--------------------------------|-------------------------------------|
| 1. ང་ཚོ་ཁྱིམ་ལ་འགོ་ | 7. ཁོང་སློབ་སྦྱང་བྱེད་ |
| 2. ཁོང་སློབ་གྲར་ཕྱིན་ | 8. ཁྱེད་རང་ལས་ཀྱི་བྱེད་ |
| 3. ང་ཚོ་ལས་ཁུངས་ལ་ཕྱིན་ | 9. ངས་སྐད་ཆ་བཤད་ |
| 4. ཁྱེད་རང་ཞལ་ལག་མཚོད་ | 10. ང་ཚོས་སློབ་སྦྱང་བྱས་ |
| 5. ང་ཡི་གེ་འབྲི་ | 11. ཁོང་གིས་བསམ་སློབ་བྱང་ |
| 6. ཁོང་གིས་ཕྱག་བྲིས་གནང་ | 12. ཁྱེད་རང་གིས་དགོངས་པ་བཞེས་ |

(b) Translate the following into Tibetan.

- | | |
|------------------------------|------------------------------|
| 1. I am going. | 11. I am eating the food. |
| 2. She is coming. | 12. Did you come? |
| 3. They came. | 13. Will you work here? |
| 4. You did (it). | 14. Does she come? |
| 5. We will come. | 15. Do they go to school? |
| 6. They will give it to you. | 16. Are they coming? |
| 7. They gave it to me. | 17. Shall I come? |
| 8. I won't do that. | 18. Did you go to the class? |
| 9. Here she comes. | 19. Isn't she coming here? |
| 10. She is having tea. | |

17. Adjectives & Demonstrative Pronouns

17.1. Adj. & Demos. Pronouns follow the noun

ཁང་པ་འདི་	(k' a;ng-pa di)	=	this house
ཁང་པ་མ་གི་	(k' a;ng-pa p' a-k' i)	=	that house
ཁང་པ་འདི་ཚོ་	(k' a;ng-pa di-ts' o)	=	these houses
ཁང་པ་མ་ཚོ་	(k' a;ng-pa p' a-ts' o)	=	those houses
ཁང་པ་ཡ་གི་	(k' a;ng-pa ya-k' i)	=	that house up there
ཁང་པ་མ་གི་	(k' a;ng-pa ma-k' i)	=	that house down there
ཁང་པ་གསར་པ་	(k' a;ng-pa sa:-pa)	=	new house
ཁང་པ་རྒྱུ་པ་	(k' a;ng-pa nying-pa)	=	old house

17.2. Adj. & Demos. pronouns conform to the following cases:

(a) In the genitive:

ཁང་པ་འདི་འི་	(k' a;ng-pa di:)	=	of this house
ཁང་པ་མ་གི་འི་	(k' a;ng-pa p' a-k' i:)	=	of that house
ཁང་པ་འདི་ཚོ་འི་	(k' a;ng-pa di-ts' ö:)	=	of these houses
ཁང་པ་མ་ཚོ་འི་	(k' a;ng-pa p' a-ts' ö:)	=	of those house
ཁང་པ་ཡ་གི་འི་	(k' a;ng-pa ya-k' i:)	=	of that house up there
ཁང་པ་མ་གི་འི་	(k' a;ng-pa ma-k' i:)	=	of that house down there
ཁང་པ་གསར་པ་འི་	(k' a;ng-pa sa:-pä:)	=	of the new house
ཁང་པ་རྒྱུ་པ་འི་	(k' a;ng-pa nyi;ng-pä)	=	of the old house

(b) In the Dative-locative

ཁང་པ་འདིར་	(k' a,ng-pa dä:)	=	to this house
ཁང་པ་ཕགྱིར་	(k' a,ng-pa p' a-k' ä:)	=	to that house
ཁང་པ་འདི་ཚོར་	(k' a,ng-pa di-ts' ö:)	=	to these houses
ཁང་པ་ཕ་ཚོར་	(k' a,ng-pa p' a-ts' ö:)	=	to those house
ཁང་པ་ཡ་ཚོར་	(k' a,ng-pa yan-ts' ö:)	=	to those houses up there
ཁང་པ་མ་ཚོར་	(k' a,ng-pa ma-ts' ö:)	=	to those houses down there
ཁང་པ་གསར་པར་	(k' a,ng-pa sa:-pa:)	=	to the new house
ཁང་པ་རྒྱུང་པར་	(k' a,ng-pa nyi,ng-pa:)	=	to the old house

(c) In the Instrumentive or Agentive:

ཁང་པ་འདིས་	(k' a,ng-pa di:)	=	by this house
ཁང་པ་ཕགྱིས་	(k' a,ng-pa p' a-k' i:)	=	by that house
ཁང་པ་འདི་ཚོས་	(k' a,ng-pa di-ts' ö:)	=	by these houses
ཁང་པ་ཕ་ཚོས་	(k' a,ng-pa p' an-ts' ö:)	=	by those house
ཁང་པ་ཡ་ཚོས་	(k' a,ng-pa yan-ts' ö:)	=	by those houses up there
ཁང་པ་མ་ཚོས་	(k' a,ng-pa man-ts' ö:)	=	by those houses down there
ཁང་པ་གསར་པས་	(k' a,ng-pa sa:-pä:)	=	by the new house
ཁང་པ་རྒྱུང་པས་	(k' a,ng-pa nyi,ng-pä:)	=	by the old house

If there is more than one attribute to the noun only the last one conforms to the above mentioned rules. e.g.

ཁང་པ་གསར་པ་ཕགྱིའི་ཐོག་

house new that-of roof

k' a,ng-pa sa:-pa p' a-k' i: t' ö:/

The roof of that new house

ཁང་པ་གསར་པ་རྒྱུང་ཇི་པོའི་ཐོག་

house new beautiful-of roof

k'aṅg-pa sa:-pa n̄yīṅg-je-pö: t'ò:è:/

The roof of the beautiful, new house

ཁང་པ་གསར་པ་སྤྲིང་ཇེ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་

house new beautiful that-of roof/

k'aṅg-pa sa:-pa n̄yīṅg-je-po p'a-k'i: t'ò:è:/

The roof of that beautiful, new house

17.3. Examples in complete sentences

1. ཁང་པ་པོ་པོ་སྤྲིང་ཇེ་པོ་པོ་པོ་

house that whose is/

k'aṅg-pa p'a-k'i sū: re:è:/

Whose house is this?

2. པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་

that my uncle (H.) of house (H.) is/

p'a-k'i ngä: a-shaṅg-la: ki sim-sha: re:è:/

That is my uncle's house.

3. ཁང་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་

they house 3 storeyed there live (H.) pres.c./

k'oṅg-ts'o k'aṅg-pa t'ò:-sa-sum-t'ò: p'a-k'ä: shu:-ki yò-re:è:/

They are living in that 3 storeyed house.

4. ཁང་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་

house that-of owner Mr. Kubum (H.) is/

k'aṅg-pa p'a-k'i: dag-po ku-shab kubum-la: re:è:/

The owner of that house is Mr. Kubum.

5. ཁང་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་པོ་

house that-by behind of scenery completely hide pres. c./

k'aṅg-pa p'a-k'i: gyab-ki yü:joṅg bā:-t'e dīb-ki du/
That house completely hides the scenery behind it.

6. ཁང་པ་ཕ་གིས་རྒྱུ་བློས་པ་རེད།

house that by trouble made past c./

k'aṅg-pa p'a-k'i: nyòg-t'a sò:-pa-re:/

That house caused trouble.

7. ཁང་པ་ཕ་གིས་ཁོང་ཚོ་བྱ་ལོན་ནང་ལ་བཅུག་པ་རེད།

house that by they debt into put p.c./

k'aṅg-pa p'a-k'i: k'oṅg-ts'o p'u-löṅ naṅg-la chu:-pa-re:/

That house put them in debt.

18. Prepositions

18.1. The Tibetan prepositions are always accompanied by one of the Datives ལ་དོན།

The Dative ལ་ is commonly used in the colloquial language.

སྒང་ལ་	(ga;ng-la)	=	on
འོག་ལ་	(hò:-la)	=	under, beneath
ཐོད་ལ་	(t'ö:-la)	=	above
ག་གམ་ལ་	(sham-la)	=	below
ཐོག་ཀ་ལ་	(t'ò:-ka-la)	=	upstairs
ཤོད་ལ་	(shö:-la)	=	downstairs
འབྲིས་ལ་	(t'i:-la)	=	near, beside
རྒྱང་ལ་	(gya;ng-la)	=	far away, in the distance
ཟུང་ལ་	(su:-la)	=	at the corner (outer)
ཁྱུག་ལ་	(k'u:-la)	=	in the corner (inner)
བརྩིགས་ཟུང་ལ་	(tsig-su:-la)	=	at the corner of a wall
བརྩིགས་ཁྱུག་ལ་	(tsi:-k'u:-la)	=	in the corner of a wall
ཐོག་ལ་	(t'ò:-la)	=	on the ceiling
ཐོག་ཀ་འི་སྒང་ལ་	(t'ò:-kä:-ga;ng-la)	=	on the roof
ཚེ་ལ་	(tse-la)	=	on the peak of, on top of
འདབས་ལ་	(dab-la)	=	at the foot of
ནང་ལ་	(na;ng-la)	=	in, inside, at home
ཕྱི་ལ་	(ch'i-la)	=	outside
ཁ་ལ་	(k'a-la)	=	on the surface
གཏིང་ལ་	(ti;ng-la)	=	at the bottom

ཐྱབ་ལ་	(gyab-la)	=	behind, on the back
མདུན་ལ་	(dü,n-la)	=	in front of
བར་ལ་	(p'ar-la)	=	in between
བར་དབྱག་ལ་	(pa:-ra:-la)	=	" "
གསེང་ལ་	(se,ng-la)	=	" "
ཕར་ཕྱོགས་ལ་	(p'a-ch'ò:-la)	=	on the other side
ཚུར་ཕྱོགས་ལ་	(ts'u-ch'ò:-la)	=	on this side
དྲུག་ལ་	(kyi:-la)	=	in the middle, among
མཐའ་ལ་	(t'a-la)	=	at the edge/end
ཟུར་ལ་	(su:-la)	=	" " " "
ཐྱབ་ངོས་ལ་	(gyab-ngò-la)	=	at the back
མདུན་ངོས་ལ་	(dü,n-ngò-la)	=	at the front
འགོ་ལ་	(go-la)	=	in the beginning
གཟུག་ལ་	(shu:-la)	=	later, afterwards, after
མཇུག་ལ་	(ju:-la)	=	later, afterwards, after
རྗེས་ལ་	(je:-la)	=	" " "
དངོས་སུ་	(ngö:-su)	=	openly, directly, positively
གྱགས་ལ་	(shug-la)	=	behind (implication)
གཞུང་ལ་	(shu,ng-la)	=	in length, or lengthwise
འཕྲེད་ལ་	(t'e:-la)	=	crosswise
ཞེང་ལ་	(she,ng-la)	=	breadthwise
དབངས་ལ་	(pa,ng-la)	=	height
འཁོར་རྒྱ་ལ་	(k'òr-gya-la)	=	in circumference

18.2. Examples:

- ང་ཚོའི་ཁང་པ་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་འབྲིས་ལ་ཡོད།
our house library of near to exist./
nga,n-ts'ö: k'a,ng-pa pe,n-zö:-k'a,ng k'i t'i:-la yö:/
Our house is near the library.

2. བེང་ནགས་དཀྱིལ་ལ་གཅན་གཟན་མང་པོ་ཡོད་ཅིང་།
 forest middle to beasts many exists./
 shi;ng-na: kyī:-la chā;n-sä;n ma;ng-po yò: re:/
 There are many beasts in the forest.
3. ཁྲོང་གསེབ་དེ་རི་གཉིས་ཀྱི་བར་དབྱག་ལ་ཆགས་ཡོད་ཅིང་།
 village that hill two of between to situated exist./
 t' o;ng-seb t' e ri n̄yi:-ki pa:ra:-la ch' a: yò: re:/
 The village is situated between two hills.
4. ཁོང་ལ་དངོས་སུ་སྒྲིན་བརྗོད་བྱས་པ་རེད།
 he to real to criticise past c./
 k' o;ng-la n̄gö:-su kyö;n-jö: ch' ä:-pa-re:/
 He was openly criticised.
5. སྐད་ཆ་འདིའི་ལྷགས་ལ་གོ་རྒྱུ་ཡོད་ཅིང་།
 talk this-of behind to indirect-meaning exist./
 kä-ch' a di: shug-la k' o-gyu yò:-re:/
 There is an indirect meaning behind this talk.

19. མིང་ཚིག་གསར་པ། = New Vocabulary

ཕུ་གུ་	(nyu-k'u)	=	pen
སྒག་ཚ་	(nag-ts'a)	=	ink
དེབ་	(t'eb)	=	book
འབྲི་དེབ་	(di-t'eb)	=	exercise book
སྒྲིབ་དེབ་	(lob-t'eb)	=	text book
ནག་པང་	(nag-pa;ng)	=	black-board
ས་སྒྲག་	(sa-nyu:)	=	chalk
ཕྱིས་རས་	(ch'i-rä:)	=	duster
ཀུབ་བཀྲག་	(kub-kya:)	=	chair
མདུན་ཅོག་	(dü,n-chò:)	=	desk
སྒྲི་	(go)	=	door
སྒྲིའུ་ཁུང་	(gi-k'u;ng)	=	window
ཁུང་འགྲོ་	(lū;ng-dò)	=	ventilation
ཡོལ་ལ་	(yö:-la)	=	curtain
ཡོལ་བ་	(yöl-wa:)	=	curtain (lit.)
ཁྲ་ཡོལ་	(t'a-yö:)	=	window curtain
སྒྲི་ཡོལ་	(go-yö:)	=	door curtain
ཐོག་	(t'ò:)	=	ceiling, roof
བཙུགས་པ་	(tsig-pa)	=	wall
ས་མཐིལ་	(sa-t'i:)	=	floor, ground
ཐོག་ཀླ་	(t'ò:-ka)	=	upstairs, roof
ཐོག་ས་	(t'ò:-sa)	=	storey, floor
བང་ཁྲི་	(p'a;ng-t'i)	=	shelf
ཅོག་ཅེ་	(chog-tse)	=	table (small)

སྒྲིག་	(l̄ò:)	=	electricity, light
ཁུ་ཅོག་	(gya-chò:)	=	table
ཆ་སྒྲིག་	(ts'a-l̄ò:)	=	heater
གང་སྒྲིག་	(ta,ng-l̄ò:)	=	air-conditioning
སྒྲིག་སྒྱུ་	(l̄ò:-kü:)	=	electric wire
སྒྲིག་བཟུ་	(l̄ò:-shu)	=	flash light/torch
སྒྲིག་ཐབ་	(l̄òg-t'èb)	=	electric stove
སྒྲིག་གི་མེལ་ཉོག་	(l̄ò:-k'i sher-tò:)	=	bulb
འབྲུག་སྒྲམ་	(ky'a:-gam)	=	refrigerator
མེ་ཉོག་	(me-tò:)	=	flower
རྩ་བ་	(tsa-wa:)	=	root
རྒྱུ་	(ka,ng)	=	stalk
འདབ་མ་	(dab-ma)	=	petal
སྒོན་	(sö:n)	=	seed
མེད་	(shi,ng)	=	tree, wood
མེད་སྒྲོང་	(shi,ng-do,ng)	=	tree
སྒྲོང་པོ་	(do,ng-po)	=	trunk
ཀུ་ཤུའི་སྒྲོང་པོ་	(ku-shü: do,ng-po)	=	apple tree
མེད་སྒྲོ་	(shi,ng-nā)	=	kinds of trees
མེད་ཉོག་	(shi,ng-tò:)	=	fruit
ལོ་མ་	(lo-ma)	=	leaf
ཡལ་ག་	(yä:-k'a)	=	branch

20. རྒྱུད་སྤྱད་གསུམ་ནི། གྲང་། ཡང་། འང་།

Conjunctive Particles:

These particles express the meaning of 'though', 'also', 'too', 'even', 'ever' and 'any'.

The grammatical rules for use are:

གྲང་	used after words ending at	ག་ད་བ་ས་ & ད་ཅག
ཡང་	" " " " "	ང་ན་མ་ར་ལ་
འང་	" " " " "	འ་ & མཐའ་མེད་
ན་ཡང་	" " all the suffixes (only with verbs)	
ན་འང་	" " " " " " " "	

20.1. Method of Combination

Combined with verbs

བཞག་གྲང་	(sha:-kya,ng)	=	though (he) placed
བཅད་གྲང་	(chä:-kya,ng)	=	though (he) cut
འགྲིབ་གྲང་	(dib-kya,ng)	=	though (it) blocks
བྱས་གྲང་	(ch'ä:-kya,ng)	=	though (he) did
བསྟན་གྲང་	(tä,n-kya,ng)	=	though (he) showed
བསམས་གྲང་	(sam-kya,ng)	=	though (he) thought
བཏང་ཡང་	(ta,ng-ya,ng)	=	though (he) sent
ཉན་ཡང་	(nya,n-ya,ng)	=	though (he) listens
འགོར་ཡང་	(gor-ya,ng)	=	though (it) takes time
འབྲུལ་ཡང་	(bül-ya,ng)	=	though (he) gives (H.)

དགའ་ཡང་	(ga-ya;ng)	=	though (he) pleased
དགའང་	(ga-ha;ng)	=	" " "
གོ་ཡང་	(k' o-ya;ng)	=	though (he) hears
གོང་	(k' o-ha;ng)	=	" " "
བྱས་ན་ཡང་	(ch' ä-na-ya;ng)	=	though (he) did
བྱས་ནང་	(ch' ä-na-ha;ng)	=	though (he) did

Combined with nouns

སྨག་ཀྱང་	(ta:-kya;ng)	=	the tigers too
བང་མཛོད་ཀྱང་	(p' a;ng-zö:-kya;ng)	=	the treasury too
རྒྱལ་ཁབ་ཀྱང་	(gyä:-k' èb-kya;ng)	=	the country also
སྒྱོན་ཆས་ཀྱང་	(ky' ö,n-ch' ä:-kya;ng)	=	the costumes also
དགེ་སྐྱོན་ཡང་	(ge-gä,n-ya;ng)	=	the teachers too
ཆང་ཡང་	(ch' a;ng-ya;ng)	=	the Tibetan beer too
སྨྱན་ཡང་	(chä,n-ya;ng)	=	the eyes(H.) also
སྒྲམ་ཡང་	(gam-ya;ng)	=	the box also
ཁྲིམ་གར་ཡང་	(dö:-k' ar ya;ng)	=	the drama also
བལ་ཡང་	(p' äl-ya;ng)	=	the wool also
མདའ་ཡང་	(da-ya;ng)	=	the arrow also
མདང་	(da-ha;ng)	=	" " "
ཕུ་གུ་ཡང་	(t' u-k' u ya;ng)	=	the children also
ཕུ་གུང་	(t' u-k' u-ha;ng)	=	" " "

Examples:

1. བོད་ལ་སྨག་ཀྱང་མང་པོ་ཡོད་པ་རེད།

Tibet to tiger even many exist./

p' ö: la ta: kya;ng ma;ng-po yö-pa-re:/

In Tibet, there are many tigers too.

2. ཁྱིམ་མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་ཚོ་ཡང་ཞི་བདེར་འཁོད་པ་རེད།
neighbouring countries even peace to settled past c./
ky'im-ts'e: gyä-k'èb ts'o ya:ng shi-der k'ö: pa re:/
The neighbouring countries are also in peace.
3. དགེ་ཤེས་ཚོ་ཡང་འགྲོ་དགོས་བྱུང་བ་རེད།
teachers even go have past c./
ge-gä:n ts'o ya:ng do-gò: ch'u:ng-pa-re:/
The teachers also had to go.
4. ང་ཐོད་པའི་ཆང་ལའང་དགའ་པོ་ཡིད།
I Tibetan-of beer-to-even like pres. c./
nga p'ö:-pä: ch'a:ng-la-ha:ng ga-po yö:/
I like Tibetan beer too.
5. ང་ཡང་དགའ་པོ་ཡིད།
I even like pres. c./
nga ya:ng ga-po yö:/
I also like (it).
6. ཐེངས་གཅིག་གྲ་པ་ཚོ་ཡང་འགྲོ་དགོས་བྱུང་བ་རེད།
once monks even go have past c./
t'eng chig t'a-pa ts'o-ya:ng do-go ch'u:ng-pa-re:/
The monks also had to go once.
7. ཁོང་ཚོས་སྤྱ་གྲུ་ལ་ཡང་ལས་ཀ་བསྐྱེད་པ་རེད།
they-by child to even work persuade past c./
k'o:ng-ts'ö: t'u-k'u la-ya:ng lä-ka kü:-wa-re:/
They made even children work.
8. བུ་མོ་དེ་སྤྱིང་རྒྱུ་ལྡན་པོ་ཡང་ཞི་བདེར་འཁོད་པ་རེད།
girl that beautiful even very exist./

p' u-mo t' e nyi,ng-je-po ya,ng she-t' a: du:/

That girl is very beautiful too.

9. ཁོང་གྱ་པ་ཡིན་ན་ཡང་རྒྱ་ལུང་གི་ཡོག་རེད།

he monk is if-even alcohol drink pres. c./

k' o,ng t' a-pa yi,n-na-ya,ng ch' a,ng-ra: t' u,ng-k' i-yò:-re:/

Though he is a monk, he takes alcohol.

10. ཁོང་སྤྱི་པ་ཡིན་ན་ཡང་བྱང་པ་ཞིང་གི་ཡོག་རེད།

he poor is if-even honest very exist./

k' o,ng kyo-po yi,n-nä: t' a,ng-po she-t' a: yò: re:/

Though he is poor, he is very honest.

11. ཁོང་ཚོས་ཁོང་བཀག་ཀྱང་མ་འཁོག་པ་རེད།

they-by he stop even not stop past c./

k' o,ng-ts' ö: k' o,ng ka:-kya,ng ma-k' ö:-pa re:/

Though they tried to stop him they could not.

12. ང་ཚོས་ཞིང་འདི་གཅིད་ཐབས་བྱས་ཀྱང་མ་ཚོད་པ་རེད།

we-by tree this cut try did even not cut past c./

nga,n-ts' ö: shi,ng di chö: t' ab ch' ä:-kya,ng ma-ch' ö:-pa re:/

Though we tried to cut this tree we could not.

20.2. In spoken language ཡང་ & འང་ are pronounced as follows:

ཡང་ (ya,ng) as (yä:)

ལ་ཡང་ (la-ya,ng) as (lä:)

ན་ (na-ya,ng) as (nä:)

Examples:

1. ང་ཡང་ཡོག་རེད།

I even there exist./

2. ཁྱེད་རང་ཡང་ཡོག་རེད།

you even there exist./

nga yä: p' a-k' ä: yö:/
I was also there.

ky' e-raṅg yä: p' a-k' ä: du:/
You were also there.

3. ང་ལ་ཡང་བཤད་པ་རེད།
I to even told past c./
nga lä: yä: shä:-pa re:/
I was also told.

4. ཁོང་ལ་ཡང་བཤད་པ་རེད།
he to even told past c./
k' oṅg lä: yä: shä:-pa re:/
He was also told.

5. ངས་ལས་ཀྱིས་ཐག་བྱས་པ་ཡིན་ནའང་ཁོང་ངར་དགའ་གི་མ་རེད།
I-by work hard-did past c. if-even he I-to like neg. fut. c./
ngä: lä:-ka hur-t' a: ch' ä:-pa yin-nä: k' oṅg nga: ga-k' i ma-re:/
Even if I worked hard, he wouldn't like me.

21. རྩོམ་གྲགས་ Interrogative Pronouns

པམ་ is not necessary with interrogative pronouns.

21.1. ག་རེ། གང་། ཅི། = what

ག་རེ་ is used in colloquial and
གང་ in literary forms.

Examples:

1. འདི་ག་རེ་རེད།
this what is/
di k'a-re re:/
What is this?

2. ཁོང་ག་རེ་རེད།
he what is/
k'o,ng k'a-re re:/
What is he?

3. ངར་ག་རེ་འདུག
I-to what exist./
nga: k'a-re du/
What do I have?

4. བྱེད་རང་ལ་ག་རེ་ཡོད།
you to what exist./
ky'e-rang la k'a-re yö:/
What do you have?

5. མི་པ་ཚོ་ག་རེ་རེད།
people those what is/
mi p'a-ts'o k'a-re re:/
What are those people?

6. འདི་ག་རེ་བྱེད་ཡག་རེད།
this what to do is/
di k'a-re ch'e-ya re:/
What is this for?

7. བྱེད་རང་གི་མཚན་ལ་ག་རེ་ཞུ་གི་ཡོད།
your name (H.) to what call pres. c./

ky'e-raṅg-k'i ts'äṅ-la k'a-re shu-k'i yö/
What is your name?

8. ཁོང་གི་མིང་ལ་ག་རེ་ཟེར་གྱི་ཡོག་རེད།

his name to what call pres. c./

k'oṅg-k'i miṅg-la k'a-re se-ki yò-re:/

What is his name?

9. བོད་ལ་ཐོན་སྲུང་ས་ག་རེ་ཡོག་རེད།

Tibet to resource what exist./

p'ö:-la t'öṅ-k'uṅg k'a-re yò-re:/

What resources does Tibet have?

10. ཁྱེད་རང་ལ་ཚོང་ག་རེ་ཡོད།

you to article-for-sale what exist./

ky'e-raṅg-la ts'oṅg k'a-re yö/

What do you have for sale?

11. ཁྱེད་རང་འདིར་ག་རེ་གནང་གི་ཡོད།

you here what do (H.) pres. c./

ky'e-raṅg dä: k'a-re ṅaṅg-k'i yö/

What are you doing here?

21.1.1. Structure of “whatever”

ག་རེ་ + past stem of verb + གྲང་, ཡང་, འང་ or ན་ཡང་ & ན་འང་

Examples:

1. ངས་ག་རེ་བྱས་ཀྱང་ཁོང་གིས་བྱེད་གྱི་རེད།

I-by what did even he by do fut. c./

ngä: k'a-re ch'ä:-kyaṅg k'oṅg-k'i ch'e-ki re:/

Whatever I do he will do (too).

2. ཁྱད་རང་གིས་ག་རེ་གསུངས་ནའང་ཁྱོང་གིས་ཉན་གྱི་རེད།
 you by what say(H.) if even he by listen fut.c./
 ky'e-ra;ng k'i: k'a-re su;ng-nä: k'o;ng k'i: nyä;n-k'i re:/
 Whatever you say he will listen.
3. ཁྱོང་ཚོར་ག་རེ་དགོས་ནའང་སྤྲད་གྱི་ཡིན།
 they-to what need if-even give fut c./
 k'o;ng-ts'ò: k'a-re go-nä: t̥ä:-ki yi;n/
 Whatever they need (I) will give.
4. ཁྱོང་ལ་ག་རེ་བསྐབས་ནའང་སེམས་ལ་ཉར་གྱི་འདུག།
 he to what taught if-even mind to keep pres. c./
 k'o;ng-la k'a-re lab-nä: sem-la nya:-ki du/
 Whatever he is taught (he) keeps in (his) mind.
5. ཁྱད་རང་ལ་ག་རེ་དགོས་ཀྱང་ངས་ཉོ་གི་ཡིན།
 you to what need even I-by buy fut. c./
 ky'e-ra;ng-la k'a-re gö:-kya;ng ngä: nyo-k'i yi;n/
 Whatever you need I will buy.
6. ཁྱད་རང་གིས་ག་རེ་མཆོད་ནའང་ཁྱོས་བཟའ་གི་རེད།
 you by what eat(H.) if-even he by eat fut. c./
 ky'e-ra;ng-k'i: k'a-re ch'ö:-nä: k'ö: sa-k'i re:/
 Whatever you eat he will eat (too).

In the past tense, constructive particle ལ་ is used in the place of ཀྱང་ e.g.

7. ང་ཚོས་ག་རེ་བྱས་ལ་ཁྱོས་བྱས་པ་རེད།
 we by what did they by did past c./
 nga;n-ts'ö: k'a-re ch'ä:-pa k'o;ng-ts'ö: ch'ä:-pa re:/
 Whatever we did, they did (too).

8. ཁྱིམ་ཆོས་ག་རེ་བྱས་པ་ང་ཆོས་ཀྱང་བྱས་པ་ཡིན།
they by what did we-by also did past c./
k' o;ng-ts' ö: k' a-re ch' ä:-pa nga;ng-ts' ö: kya;ng ch' ä:-pa yi;ng/
Whatever they did, we did too.
9. ངས་ག་རེ་ལབ་པ་ཁྱིམ་ལ་གསུངས་ཅིགས་གནང་།
I-by what said he to tell(H.) imp.(H.)/
ngä: k' a-re lab-pa k' o;ng-la su;ng-rò: nā;ng/
Please tell him whatever I said.

21.1.2. ག་རེ་ཡང་། = “anything”, “any kind of” & “ever”.

ག་རེ་ཡང་། is used in colloquial and
གང་ཡང་། in literary forms.

Examples:

1. བོད་ལ་ག་རེ་ཡང་ཉི་མུ་ཡོག་རེད།
Tibet to what even buy to exist./
p' ö:-la k' a-re ya;ng nyo-gyu yò:-re:/
Anything can be bought in Tibet. or
(You) can buy anything in Tibet.
2. བོད་ལ་ག་རེ་ཡང་ཉི་ཡག་ཡོག་རེད།
Tibet to what even buy to exist./
p' ö:-la k' a-re ya;ng nyo-ya: yò:-re:/
same as (1)
3. ངས་དྲག་སྒྲིག་ག་རེ་ཡང་གོན་གྱི་ཡོད།
I-by dress what even wear pres. c./
ngä: t' ug-lò: k' a-re-yä: k' öm-k' i-yö:/
I wear any (kind of) dress.

* Both infinitive forms ཉི་མུ། & ཡོག་ are valid.

4. ཁོང་གིས་ན་བཟའ་ག་རེ་ཡང་མཆོད་ཀྱི་འདུག
 he by dress(H.) what even wear(H.) pres. c./
 k'oŋg k'i nam-sa k'a-re-yaŋg ch'ö:-ki du/
 He wears any (kind of) dress.
5. ཁྱོད་ལ་ག་རེ་ཡང་འདུག
 market to what even exist./
 t'om-la k'a-re-yä: du:/
 Everything is there in the market.

21.1.3. ག་རེས། = by what

ག་རེས། is used in colloquial and
 གང་གིས། in literary forms.

Examples:

1. སྒྲན་འདི་ག་རེས་བཟོ་གི་རེད།
 medicine this what-by make fut. c./
 mā:n di k'a-re: so-k'i rä/
 What will this medicine be made of?
2. བོད་པའི་ཆང་*ག་རེས་བཟོ་གི་ཡིག་རེད།
 Tibetan-of beer what by make pres. c./
 p'ö-pä: ch'aŋg k'a-re: so-k'i yò-rä/
 What is Tibetan beer made of?
3. བོད་པའི་སྒྲན་ག་རེས་བཟོས་པ་རེད།
 Tibetan-of medicine what by made past c./
 p'ö-pä: mā:n k'a-re: sö:-pa rä/
 What was Tibetan medicine made of?

* Beer is the nearest and the most accepted word for Tibetan ཆང་.
 CC-0. Nepal Sanskrit Academy, Kathmandu Collection

4. ན་ཚ་འདི་ལ་སྒྲན་ག་རེས་ཐན་གྱི་རེད།
illness this to medicine what-by benefit fut. c./
na-ts' a di-la mān k'a-re: p'ä:n-ki-rä/
What medicine will be good for this illness?
5. ལྷུང་གཞི་འདིར་ཞལ་ལག་ག་རེས་གནོད་གྱི་རེད།
illness (H.) this to food (H.) what by harm fut. c./
nyu:ng-shi dä: shä:-la: k'a-re: nō:-ki rä/
What food will be harmful to this illness?
6. ན་ཚ་དེ་སྒྲན་ག་རེས་ངག་པ་རེད།
illness that medicine what-by cured past c./
na-ts' a t'e mān k'a-re: t'a:-pa rä/
What medicine cured that illness?
7. འདི་ག་རེས་བཟོས་པ་རེད།
this what-by made past c./
di k'a-re: sō:-pa rä/
What was this made of?
8. གྱེ་ས་ཀ་ར་ག་རེས་བཟོས་པ་རེད།
sugar what-by made past c./
ch'e-ma-ka-ra k'a-re: sō:-pa rä/
What was sugar made of?
9. བོད་ཐོག་ག་རེས་བཟོ་གི་ཡོག་རེད།
Tibetan-paper what-by make pres. c./
p'ö:-shò: k'a-re: so-k'i yò-rä/
What is Tibetan paper made of?
10. ཞེལ་སྒྲོག་ག་རེས་བཟོ་གི་ཡོག་རེད།
glass what-by make pres. c./
she:-go k'a-re: so-k'i yò-rä/
What is glass made of?

21.1.4. ག་རེས་ཀྱང་། = “by whatever” and “by any kind of”

ག་རེས་ཀྱང་། is used in colloquial and
གང་གིས་ཀྱང་། in literary forms.

Examples:

1. ཆང་ག་རེས་བཅོ་གི་ཡོག་རེད།
Tibetan-beer what-by pres. c.
ch'a'ng k'a-re: so-k'i yò-rä/
What is Tibetan beer made of?
2. ཆང་འབྲུ་ག་རེས་ཀྱང་བཅོ་བྱེད་ཀྱི་རེད།
Tibetan-beer grain what-by even make able fut. c./
ch'a'ng du k'a-re:-kya'ng so t'ub-ki re:/
Tibetan beer can be made out of any grain.
3. ལྷག་ཆ་ག་རེས་ཀྱང་བྲིས་ཆོག་གི་རེད།
ink what-by even write allow fut. c./
nag-ts'a k'a-re:-kya'ng t'i: ch'ò:-k'i-re:/
It may be written with any ink.

21.1.5. ག་རེའི། = of what

ག་རེའི། is used in colloquial and
གང་གི་ in literary forms.

1. འདི་སྐྱེས་ཅན་ག་རེའི་པགས་པ་རེད།
this animal what-of skin is/
di sem-chä'n k'a-re: pag-pa rä/
What animal's skin is this?
2. འདི་ལུང་པ་ག་རེའི་སྐད་རེད།
this country what-of language is/
this country what language is/

di lu;ng-pa k'a-re: kä: rä/

*Which country's language is this?

3. འདི་ག་ཟེའི་སྣུམ་རེད།

this what-of oil is/

di k'a-re: n̄um rä/

What is this oil (made) of?

4. བ་གི་སེམས་ཅན་ག་ཟེའི་རྩ་ཅོ་རེད།

that animal what-of horn is/

p'a-k'i sem-chä;n k'a-re: ra-cho rä/

What animal's horn is that?

5. འདི་ལྷང་པ་ག་ཟེའི་ཆས་རེད།

this country what-of dress is/

di lu;ng-pa k'a-re: ch'ä: rä/

What country's dress is this?

6. འདི་ཕིང་ཉླག་ག་ཟེའི་ཁྲ་བ་རེད།

this fruit what-of juice is/

di shi;ng-tò: k'a-re: k'u-wa rä/

What fruit juice is this?

21.1.6. Exercise II

(a) Make complete sentences with the following terms.

verb + ཀྱང་/ ཅ་ཡང་/ ཅའང་

1. ག་ཅེ་དགོས་ཀྱང་ = whatever (one) needs

2. ག་ཅེ་བྱས་ཀྱང་ = " " does

3. ག་ཅེ་བས་ཀྱང་ = " " eats

* In Tibetan the corresponding word is what : ག་ཅེ།

4.	ག་རེ་ལབ་ཀྱང་	=	”	”	says
5.	ག་རེ་བྲིས་ཀྱང་	=	”	”	writes
6.	ག་རེ་སྤྲད་ཀྱང་	=	”	”	gives
7.	ག་རེ་མཐོང་ཡང་	=	”	”	sees
8.	ག་རེ་བསྟན་ནའང་	=	”	”	shows
9.	ག་རེ་ཞི་ན་ཡང་	=	”	”	hears
10.	ག་རེ་དྲན་ན་ཡང་	=	”	”	thinks, remembers

(b) Translate the following into Tibetan

1. What is your name?
2. What is her name?
3. What are you doing?
4. What will she do?
5. What does she have?
6. What do you have?
7. What is this man?
8. What is his work?
9. What do they have?
10. What did you do?
11. What is she doing now?
12. What do you eat?
13. What are you eating?
14. What is this for?
15. What do you need?

21.2. ག་དྲུས། རྟམ། = when

ག་དྲུས། is used in colloquial and
 རྟམ། in literary forms.

Examples:

1. ཁྱེད་རང་ག་དུས་ཐེབས་ཀྱི་ཡིན། = ཁྱེད་རང་ག་དུས་ཐེབས་ག
 you when come(H.) fut. c./
 ky' e-ra;ng k' a-t' ü: p' e-ki yi;n/
 When will you come?
2. ཁྱེད་རང་ག་དུས་ཐེབས་ཀྱི་ཡོད།
 you when come pres. c./
 ky' e-ra;ng k' a-t' ü: p' e-ki yö:/
 When are you coming?
3. ཁྱེད་རང་ག་དུས་ཐེབས་པ་ཡིན། = ཁྱེད་རང་ག་དུས་ཐེབས་པ།
 you when come past c./
 ky' e-ra;ng k' a-t' ü: p' e-pa yi;n/
 When did you come?
4. ཁྱོད་ག་དུས་ཐེགས་གི་རེད།
 she when go (H.) fut. c./
 k' o;ng k' a-t' ü: t' ä:-ki rä/
 When will she go?
5. ཁྱོད་ག་དུས་ཐེགས་གི་འདུག
 she when go (H.) pres. c./
 k' o;ng k' a-t' ü: t' ä:-ki du/
 When does she go?
6. ཁྱོད་ག་དུས་ཐེགས་པ་རེད།
 she when go past c./
 k' o;ng k' a-t' ü: t' ä:-pa rä/
 When did she go?

7. འཛིན་གྲ་ག་དུས་འགོ་ཚུགས་ཀྱི་རེད།
class when start fut. c./
zin-t' a k' a-t' ü: go-ts' u:-ki rä/
When will the class start?
8. ཆར་ཞོད་ག་དུས་ཚུགས་ཀྱི་འདུག
monsoon when start pres. c./
ch' a:-shö: k' a-t' ü: ts' u:-ki du/
When does the monsoon start?
9. ཆར་ཞོད་ག་དུས་ཆད་པ་རེད།
monsoon when stop past c./
ch' a:-shö: k' a-t' ü: ch' ä:-pa rä/
When did the monsoon end?

21.2.1. Structure of “whenever”, “every time” and “at whatever time”.

ག་དུས་ + past stem of verb + གྲང་, ཡང་, འང་ or ན་ཡང་ / ན་འང་

Examples:

1. བྱིད་རང་ག་དུས་ཐེག་གྲང་ངར་གསུངས་ཐོགས་གནང་།
you when go(H.) even I-to tell imp. (H.)/
ky' e-ra,ng k' a-t' ü: t' ä:-kya,ng nga: su,ng-rò:-ñā,ng/
Please tell me whenever you are going.
2. བྱིད་རང་ག་དུས་ཐེག་ན་ཡང་ང་འབྲིད་ཐོགས་གནང་།
you when go if-even I take imp./
ky' e-ra,ng k' a-t' ü: t' ä:-na-ya,ng nga t' i:-rò:-ñā,ng/
Please take me whenever you are going.
3. བྱིད་རང་ག་དུས་ཐེག་ན་འང་ང་ལྷན་ཀྱས་བཅར་ཀྱི་ཡིན།
you when go if-even I with come fut. c./

ky'e-ra;ng k'a-t'ü: t'ä:-nä: nga lä;n-gyā: cha:-k'i-yi;n/
Whenever you go I will come along (with you).

4. ང་ག་དུས་ཡིན་ནའང་བྱེད་རང་བཞུགས་ཀྱི་མི་འདུག
I when come if-even you stay (H.) neg. pres. c./
nga k'a-t'ü: yo;ng-nä: ky'e-ra;ng shu:-ki mi;n-du: /
Whenever I come you are not there.

21.2.2. ག་དུས་ཡིན་ན་ཡང་། = “always” or “never” (according to context)

ག་དུས་ཡིན་ན་ཡང་། is used in colloquial and
ག་དུས་ཀྱང་། in literary forms.

Examples:

1. ངས་ག་དུས་ཡིན་ནའང་འདི་འདྲས་བྱེད་མ་ཐུང་།
I-by when even this-like do not experienced/
ngä: k'a-t'ü: yi;n-nä: di;n-dä: ch'e: ma-nyo;ng/
I have never done such things.
2. ཁོང་གིས་འདི་འདྲས་ག་དུས་ཡིན་ནའང་བྱེད་ཀྱི་མ་རེད།
he by this-like when if-even do neg. fut. c./
k'o;ng-k'i di;n-dä: k'a-t'ü: yi;n-nä: ch'e-ki ma-re: /
He will never do such things.
3. ཁོས་ག་དུས་ཡིན་ནའང་རྟོག་ཁྲ་བཅོ་གི་ཡོག་རེད།
he-by when if-even trouble make pres. c./
k'ö: k'a-t'ü: yi;n-nä: nyö;g-t'a so-ki yö-re: /
He always causes trouble.
4. ངས་ག་དུས་ཡིན་ནའང་ཁོང་ལ་བསྐྱབ་བྱ་རྒྱལ་གི་ཡོད།
I-by when if-even he to advise pres. c./
ngä: k'a-t'ü: yi;n-nä: k'o;ng-la lab-ch'a gya:-k'i yö: /
I always advise him.

21.2.3. དུས་ / སྐབས་ = "when" or "while" (in connection with a verb)

Examples:

1. ཁྱེད་རང་བོད་ལ་བཞུགས་དུས་ག་རེ་གནང་གི་ཡོད།
 you Tibet to live (H.) when what do (H.) pres. c./
 ky'e-ra,ng p'ö:-la shu:-t'ü: k'a-re na,ng-k'i yö:/
 What were you doing when you were in Tibet?
2. ང་ཚོ་ཞལ་ལག་མཆོད་དུས་ཁོང་འབྱོར་སོང་།
 we food(H.) eat(H.) when he arrived past c./
 nga,n-ts'o shä:-la: ch'ö:-t'ü: k'o;ng jò:-so/
 He arrived while we were having a meal.
3. ཁྱེད་རང་ཡག་པོར་བཞུགས་སྐབས་མི་ག་ཚད་འདུག
 you there stay(H.) when people how much exist./
 ky'e-ra,ng p'a-k'ä: shu:-kab mi k'a-ts'ä: du/
 How many people were there when you were staying there?
4. ང་མ་གོར་སྐབས་དུས་ཚུ་ཚོད་གསུམ་པ་རེད།
 I down there arrive when time third is/
 nga ma-k'ä: leb-t'ü: ch'u-ts'ö: sum-pa re:/
 It was three o'clock when I arrived down there.
5. ང་ཆུང་ཆུང་ཡིན་*དུས་བོད་ཇར་ཞེ་དྲག་དག་འཕོ་ཡོད།
 I small is when Tibetan-tea-to very like exist./
 nga ch'u,ng-ch'u,ng yi;n-t'ü: p'ö:-ch'a: she-t'a: ga-po yö:/
 When I was small, I was very fond of Tibetan tea.
6. ལས་ཀ་བྱེད་དུས་ལས་ཀ་བྱེད།
 work-do while work-do/

* In the case of such constructions only ཡིན་ and ཡོད་ are used in the 1st, 2nd & 3rd

lä:-ka ch'e-t'ü: lä:-ka-ch'e:/

Work while you work.

7. ཅེད་མེ་ཅེད་དུས་ཅེད་མེ་ཅེད།

game-play while play/

tse:-mo tse-t'ü: tse:-mo-tse:/

Play while you play.

8. བྱིད་རང་མྱུང་མྱུང་ཡིན་དུས་ཐོད་ལ་བློ་མྱུང་ངས།

you small is when Tibet to go(H.) expr. ?/

ky'e-rang ch'u'ng-ch'u'ng yin-t'ü: p'ö:-la t'ä: nyö'ng-ngä/

Have you ever been to Tibet when you were small?

9. ཁོང་ཐོད་ལ་ཡོད་དུས་རྒྱ་ཐོག་པོ་རེད།

she Tibet to exist. when rich is/

k'o'ng p'ö:-la yö:-t'ü: gyu zig-po re:/

When she was in Tibet, she was wealthy.

10. ངའི་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཞལ་བཞུགས་པའི་སྐབས་ལ་ང་རྒྱུད་པོ་ཞི་བློ་ཡོད།

my parents(H.) two alive(H.)-of when to I very happy exist./

ngä: yèb-yum nyi: shä:-shu:-pä: kèb-la nga kyi-po she-t'a: yö:/

I was very happy when my parents were alive.

11. ཁོང་ཐོད་ལ་ཡོད་དུས་གོ་ས་མཐོ་པོ་རེད།

he Tibet to exist. when rank high is/

k'o'ng p'ö:-la yö:-t'ü: k'o-sa t'o-po re:/

When he was in Tibet, he was of high rank.

21.2.4. Use of དུས་ / སྐབས་ and also ཆེ་ in combination with བའི་ / བའི་

དུས་ & སྐབས་ are used in colloquial and
ཆེ་ in literary forms.

སྤྱི་ལོ་སྐབས་ / སྤྱི་ལོ་པའི་སྐབས་ལ་	=	when (one) stays
འགྲོ་དུས་ / འགྲོ་བའི་དུས་སུ་	=	when (one) goes
*འགྲོ་ར་ཆེ་	=	if arrives
འགྲོ་ར་བའི་ཆེ་ན་	=	when (one) arrives

Examples:

1. ང་ཁོད་ལ་སྤྱི་ལོ་པའི་སྐབས་ལ་ཁོང་མཇུག་ཏུ་ང་།
I Tibet to stay-of when to he see(H.) p.c./
nga p' ö:-la dö:-pä: kèb-la k' oŋg jä:ch' uŋg/
I saw him when I was in Tibet.
2. མེ་འཁོར་འགྲོ་ར་བའི་ཆེ་ན་ = མེ་འཁོར་འགྲོ་ར་བའི་སྐབས་ལ་
train arrive-of when/
me-k' or jor-wä: ts' e-na/
When the train arrives.
3. མེ་འཁོར་དུས་ཐོག་འགྲོ་ར་ཆེ་ = མེ་འཁོར་དུས་ཐོག་འགྲོ་ར་ན་
train time on arrive if/
me-k' or t' ü: t' ö: jor-ts' e/
If the train arrives on time.

21.2.5. Exercise 12

(a) Translate the following sentences into Tibetan

1. When will you come here?
2. When does he come?
3. When will the class start?
4. When do you go to work?
5. I told him this when he was here.
6. I saw him when he was in India.
7. I have been to Tibet when I was small.

* འགྲོ་ར་ཆེ་ means "if arrives"
without འགྲོ་ར་ཆེ་ means "if arrives"

(b) Fill in the blanks with the appropriate word:

ཀྱང་ ཡང་ འང་ ན་ཡང་ ན་འང་

1. བྱིད་རང་ག་དུས་ཕེབས་ ངར་གསུངས་རོགས་གནང་།
2. ལས་ཀ་འདི་ག་དུས་བྱས་ འགྲིགས་ཀྱི་རེད།
3. ང་ག་དུས་ཕྱིན་ ཁྱོད་ཀྱི་མི་འདུག
4. ཁྱོད་གིས་ག་དུས་ དེ་འདས་བྱེད་ཀྱི་མ་རེད།
5. ཁྱོད་ག་དུས་ འདིར་ཕེབས་ཀྱི་མ་རེད།
6. ངས་ག་དུས་ཡིན་ འདི་འདས་བྱེད་ཀྱི་མེད།

(c) Put the correct interrogative particle:

ག་ བ་/ བས་ མོང་

1. བྱིད་རང་ཁྱོད་ལ་ག་དུས་འགྲོ་ = When will you go?
2. བྱིད་རང་ག་དུས་ཕྱིན་ = When did you go?
3. ང་ག་དུས་ཕྱིན་ = When shall I go?
4. ཁྱོད་ག་དུས་ཕྱིན་ = When did she go?
5. ང་ཚོ་ག་དུས་འགྲོ་ = When shall we go?

(d) Translate the following sentences into English:

1. དེས་འདི་ང་ལྟ་གར་ལ་ཡོད་པའི་སྐབས་ལ་བྲིས་པ་ཡིན།
2. མེ་འཁོར་འབྱོར་བའི་སྐབས་ལ་ཁྱོད་འདིར་ཡོག་མ་རེད།
3. མེ་འཁོར་དུས་ཐོག་འབྱོར་ན་ང་ཚོ་ཕྱི་ལོ་བྱས་ཡོག་མ་རེད།

21.3. ག་གི་ = “which” and related forms

ག་གི་ is used in both colloquial and in literary forms.

Examples:

1. བྱིད་རང་གི་གཞིས་ཤག་ག་གི་རེད།

your house(H.) which is/

ky'e-ra;ng k'i sim-sha: k'a-k'i rä/

Which is your house?

2. ང་མ་ཆོའི་ཕྱག་སྐྱ་གསར་པ་དེ་ག་གི་རེད།

your(H.) pen(H.) new that which is/

nga-na-ts' ö: ch'a:-nyu: sa:-pa t'e k'a-k'i rä/

Which is your new pen?

3. ངའི་སྐྱ་གྲ་ག་གི་རེད།

my pen which is/

ngä: nyu-k'u k'a-k'i rä/

Which is my pen?

4. ཁོང་མ་ཆོའི་ཨ་བ་ག་གི་རེད།

their(H.) child(H.) which is/

k'o-na-ts' ö: a-wa: k'a-k'i rä/

Which one is their child?

5. ཁྱེད་རང་གི་སྐྱ་ཆས་ག་གི་*ག་གི་རེད།

your things(H.) which-which is/

ky'e-ra;ng k'i ku-ch'ä: k'a-k'i-k'a-k'i rä/

Which are your things?

6. ཁྱེད་རང་གི་ཁང་པ་ག་ཆོ་རེད།

your house which-pl. is/

ky'e-ra;ng k'i k'a;ng-pa k'a;ng-ts'o rä/

Which are your houses?

7. ཁང་པ་ག་གི་ཆོང་ཡག་རེད།

house which sale to is/

k'a;ng-pa k'a-k'i ts'o;ng ya: rä/

Which house is for sale?

* Use of ག་གི་ in repetition denotes plural.
CC-0 Nepal Sanskrit Academy, Kathmandu Collection

8. ཁྱད་རང་སྐྱུམ་འཁོར་ག་གི་གཟིགས་ག
 you car which buy(H.) fut. c./
 ky'e-ra;ng n̄um-k' or k'a-k'i si: k'a/
 Which car will you buy?
9. ཁྱད་རང་ཆེབས་པ་ག་གི་ཆེབས་ག
 you horse(H.) which ride(H.) fut. c./
 ky'e-ra;ng ch'ib-pa k'a-k'i ch'ib k'a/
 Which horse are you going to ride?

21.3.1. ག་གིས། = by which

Examples:

1. ཁོང་ལ་བྱི་ག་གིས་སོ་བརྒྱབ་པ་རེད།
 he to dog which-by bite past c./
 k'o;ng-la ky'i k'a-k'i: so-gyèb-pa rä/
 Which dog bit him?
2. བྱི་ག་གིས་ཕལ་བྱི་རེད།
 dog which-by bite fut. c./
 ky'i k'a-k'i: p'ä-k'i rä/
 Which dog will bite?
3. རྟ་ག་གིས་གཡུག་གི་རེད།
 horse which-by throw fut. c./
 ta k'a-k'i: yu-k'i rä/
 Which horse will throw?
4. གཡག་ག་གིས་བརྒྱུད་གི་རེད།
 yak which-by gore fut. c./
 ya: k'a-k'i: du;ng-k'i rä/
 Which yak will gore?

5. མི་ག་གིས་ག་གེ་ག་གེ་ག་ཏང་གི་རེད།
man which-by scold fut. c./
mi k'a-k'i: shä:-shä: ta;ng-k'i rä/
Which man will scold?
6. གན་ལགས་ག་གིས་བོད་སྐད་སློབ་གནང་གི་ཡོག་རེད།
teacher(H.) which-by Tibetan language teach(H.) pres. c./
gä;n-la: k'a-k'i: p'ö:-kä: lèb-nā;ng-ki yò-rä/
Which teacher is teaching Tibetan language?
7. བཟོ་གུ་ག་གིས་རྒྱ་འཕྲིན་ཡག་ཤོས་བཟོ་གི་ཡོག་རེད།
factory which-by radio best make pres. c./
so-t' a k'a-k'i: lū;ng-t'i;n yag-shö: so-k'i yò-rä/
Which factory makes the best radio?
8. ཚོས་གཞི་ག་གིས་ག་གི་གསོད་ཀྱི་ཡོག་རེད།
colour which-by which kill pres. c./
ts'ö:-shi k'a-k'i: k'a-k'i sä:-ki yò-rä/
Which colour kills which colour?
9. ཚོས་གཞི་ག་གིས་ག་གི་བཀྲག་གི་ཡོག་རེད།
colour which-by which lift pres. c./
ts'ö:-shi k'a-k'i: k'a-k'i kya:-k'i yò rä/
Which colour brings out which colour?
10. ཀང་པ་ག་གིས་པོ་ལོ་འགོད་ཀྱི་འུག་ལུས་པ་རེད།
foot which-by ball-to kick past c./
ka;ng-pa k'a-k'i: po-lò: do;ng-gya: shü:-pa rä/
Which foot kicked the ball?

21.3.2. ག་གིས། = in which

ག་གིས། is used in colloquial and
གང་དུ། in literary forms

Examples:

1. ཁྱེད་རང་སློབ་གྲྭ་ག་གིས་སློབ་སྦྱང་གནང་པ།
you school which to study-do(H.) past c./
ky'e-ra;ng l̥ab-t̥' a k' a-k' ä: l̥ob-jo;ng n̄a;ng-pa/
In which school did you study?
2. ཁྱེད་རང་བོད་ལ་དགོན་པ་ག་གིས་བཞུགས་པ།
you Tibet to monastery which-to stay(H.) p.c./
ky'e-ra;ng p' ö:-la gö;n-pa k' a-k' ä: shu:-pa/
In which monastery did you stay in Tibet?
3. བོད་པ་ཚོ་བཙོན་ཁང་ག་གིས་བཟུག་པ་རེད།
Tibetans prison which-to put past c./
p' ö:-pa-ts' o tsö;n-k' a;ng k' a-k' ä: chu:-pa rä/
In which prison were the Tibetans kept?
4. ང་ནམ་ཚོ་ལས་ཁུངས་ག་གིས་ཕུག་ལས་གནང་གི་ཡོད།
you(H.) office which-to work-do(H.) pres. c./
nga-na-ts' o lä:-k' u;ng k' a-k' ä: ch'a:-lä: n̄a;ng-k' i yö/
In which office do you work?
5. དེག་ཆ་ག་གི་ནང་ལ་གསལ་ཡོད་པ་རེད།
document which-of into shown pres. c./
yig-ch' a k' a-k' i: na;ng-la sä: yò-rä/
In which document is it shown?

6. དབ་ག་གི་ཁི་ནང་ལ་བཞོད་ཡོག་ཅེད།
 book which-of into written pres. c./
 t'eb k'a-k'i: na;ng-la kö: yò-rä/
 In which book is it written?
7. ཅ་ལག་འདི་ཚོ་སྒྲམ་ག་གིར་འདུག་དགོས་ཅེད།
 thing these box which-to put have fut. c./
 cha-la: di-ts'o gam k'a-k'ä: chu-gö rä/
 In which box are these things to be packed?
8. དབ་ག་གིར་འབྲི་དགོས་ཅེད།
 book which-to write have fut. c./
 t'eb k'a-k'ä: t'i-go rä/
 In which book shall (I) write?
9. ཁང་མིག་ག་གིར་ཚོན་གཏང་དགོས་ཅེད།
 room which-to paint have fut. c./
 k'a;ng-mi: k'a-k'ä: ts'ö;n ta;ng-go rä/
 Which room is to be painted?

21.3.3. ག་གི་ཁི། = of which

- ག་གི་ཁི་ is used in colloquial and
 གང་གི་ in literary forms

Examples:

1. འདི་ཁང་མིག་ག་གི་ཁི་ལྗེ་མིག་ཅེད།
 this room which-of key is/
 di k'a;ng-mi: k'a-k'i: de-mi: rä/
 Which room is this the key to?

2. འདི་ཆུ་ཚོད་ག་གི་འདྲ་ཅན་ཅེད།
 this watch which-of case is/
 di ch'u-ts'ö: k'a-k'i: shub rä/
 Which watch is the case from?
3. འདི་མཇུ་གུ་ག་གི་འདྲ་ཅན་ཅེད།
 this finger which-of print is/
 di zu-k'u k'a-k'i: par-je: rä/
 Which finger is this print from?
4. འདི་ལུ་མ་ར་ག་གི་མེ་འོག་ཅེད།
 this garden which-of flower is/
 di dum-ra k'a-k'i: me-tò: rä/
 Which garden is this flower from?

21.3.4. “which” joining a subordinate clause

In affirmative sentences, the demonstrative pronoun དེ་ is used in place of ག་གི་.

Pay attention to the inversions of object and verb.

Structure of the principal clause and the subordinate one joint by “which”					
Past:	pronoun or subject	verb	པའི་	object	དེ་
Present:			བཞིན་པའི་		
Future:			ཡག་གི་/ སྐྱུ་འདི་		

Examples:

1. ངས་བྲིས་པའི་ཡི་གེ་དེ་ག་པར་ཡོད།
 I-by wrote-of letter which where exist./

ngä: t'i:-pä: yi-k'e t'e k'a-pa: yö/
Where is the letter which I wrote?

2. ངས་སྤྲད་པའི་དེབ་དེ་བརྒྱུག་པ་རེད།
I-by gave-of book which lost past c./
ngä: tä:-pä: t'eb-t'e Īa:-pa re:/
The book which I gave is lost.

Present:

1. ཁྱེད་རང་གིས་བྱེད་བཞིན་པའི་ལས་ཀ་དེ་.....
you by do-continue-of work which/
ky'e-ra;ng k'i: ch'e:-shin-pä: lä-ka t'e/
The work which you are doing.....
2. ཁྱེད་རང་གིས་ཉོ་བཞིན་པའི་ས་ཆ་དེ་.....
you by buy-continue-of land which/
ky'e-ra;ng k'i: nyo-shin-pä: sa-ch'a t'e/
The land which you are buying.....
3. ཁྱེད་རང་གིས་སྒྲིལ་བཞིན་པའི་ན་བཟའ་དེ་.....
you by wear(H.)-continue-of dress(H.) which/
ky'e-ra;ng k'i: ch'ö:-shin-pä: nam-sa t'e/
The dress which you are wearing.....
4. ཁྱེད་རང་གིས་སྒྲིག་བཞིན་པའི་དེབ་དེ་.....
you by read-continue-of book which/
ky'e-ra;ng k'i: Īò:-shin-pä: t'eb t'e/
The book which you are reading.....
5. ཁྱེད་རང་གིས་སློབ་སྦྱང་བྱེད་བཞིན་པའི་སློབ་ཆ་དེ་.....
you by study-continue-of lesson which/

ky' e-ra;ng k'i: l̄ob-jo;ng ch' e:-shi;n-pä: l̄ob-ts' ä;n t'e/
The lesson which you are studying.....

The infinitive particle ཡག་ or ལྷ་ in combination with the genitive གི་/འི་ is used after the main verb to indicate future tense.

Future:

1. ཁྱེད་གིས་བསྐྱུ་ཡག་གི་སྐྱེ་ཆས་དེ་ཚོ་.....
he by take(H.) inf. of thing(H.) which-pl./
k' o;ng k'i: n̄am-ya: k'i ku-ch' ä: t'e-ts' o/
The things which he will take.....
2. ཁྱེད་གིས་བཞོན་ཡག་གི་དེ་.....
he by ride inf. of horse which/
k' o;ng k'i: shö;n-ya: k'i ta t'e/
The horse which he will ride.....
3. ཁྱེད་གིས་བཟུང་བྱ་བྱུ་ལྷ་མུ་བ་གཞིན་ཡག་དཔར་དེ་.....
he by use inf.-of typewriter which/
k' o;ng k'i: p' e-chö:-ch' a gyü: zub-nö;n-yig-par t'e/
The typewriter which he will use.....
4. ཁྱེད་ཚོས་བཟོ་ཡག་གི་ཤོག་གུ་དེ་ཚོ་.....
they-by make inf. of paper which pl./
k' o;ng-ts' ö: so-ya: k'i shu-k' u t'e-ts' o/
The papers which they will make..... or
The papers which they make.....

21.3.5. Exercise 13

(a) Translate the following sentences into English

1. ཁྱེད་རང་གི་ཕྱག་དཔར་ག་གི་རེད།

2. ཕྱག་དཔར་ག་གི་ཁྱེད་རང་གི་རེད།

3. ག་གི་ཁྱད་རང་གི་གཟིམ་གཤམ་རེད།
4. དཔར་ཆས་ག་གི་ཁྲིང་གི་འཕྲོ་བཞག་བཏང་པ་རེད།
5. ཡི་གེ་འདི་སྐྱ་གུ་ག་གིས་བྲིས་པ་རེད།
6. ངས་ཉོས་པའི་ཆུ་ཚོད་དེ་འགྲོ་གི་མི་འདུག
7. ཁྲིང་ཁང་མིག་ག་གིར་བཞུགས་ཀྱི་རེད།
8. ང་ཚོ་ཁང་མིག་ག་གི་ནང་ལ་སྡོད་དགོས་རེད།
9. མི་ག་གིས་རྩོག་བྱ་བསྐྱངས་པ་རེད།

(b) Translate the following sentences into Tibetan

1. Which horse threw you?
2. Which dog bit you?
3. Which foot kicked the ball?
4. Which boy made the trouble?
5. In which school did you study?
6. Which class is this?
7. Which one is your class teacher?
8. The watch which you brought for me is very good.

21.4. ག་པར། = “where” and related forms

ག་པར། is used in colloquial and

གང་དུ། in literary forms.

Examples:

1. ཁྱད་རང་ག་པར་ཐེག་གི་ཡིན། = ཁྱད་རང་ག་པར་ཐེག་ག།
you where go(H.) fut. c./
ky' e-ra;ng k' a-pa: t' ä:-k' i yi;n/
Where will you go?
2. ཁྱད་རང་ག་པར་ཐེག་གི་ཡོད།
you where go pres. c./

ky' e-ra;ng k' a-pa: t' ä:-k' i yö:/

Where are you going?

3. ཟྱེད་རང་ག་པར་ཐེག་པ་ཡིན། = ཟྱེད་རང་ག་པར་ཐེག་པ།

you where go past c./

ky' e-ra;ng k' a-pa: t' ä:-pa yi;n/

Where did you go?

4. ང་ག་པར་འགྲོ་གི་རེད།

I where go fut. c./

nga k' a-pa: do-k' i rä/

Where am I going?

5. ང་ག་པར་འགྲོ་གི་འདུག

I where go pres. c./

nga k' a-pa: do-k' i du/

Where am I going?

6. ང་ག་པར་ཕྱིན་པ་རེད།

I where went past c./

nga k' a-pa: ch'i;n-pa rä/

Where did I go?

7. ཁོང་ག་པར་ཐེག་གི་རེད།

he where go(H.) fut. c./

k' o;ng k' a-pa: t' ä:-k' i rä/

Where will he go?

8. ཁོང་ག་པར་ཐེག་གི་འདུག

he where go pres. c./

k' o;ng k' a-pa: t' ä:-k' i du/

Where is he going?

9. ཁོང་ག་པར་ཐེག་པ་རེད།
he where go past c./
k' o;ng k' a-pa: t' ä:-pa rä/
Where did he go?
10. བྱིད་རང་གི་ཐེགས་འཁོར་ག་པར་ཡོད།
your car(H.) where exist./
ky' e-ra;ng k' i p' eb-k' or k' a-pa: yö/
Where is your car?
11. ང་ཚོའི་སྐྱམ་འཁོར་ག་པར་འདུག
our car where exist./
nga,n-ts' ö: ñum-k' or k' a-pa: du/
Where is our car?
12. ཁོང་གི་ཞབས་ཕྱི་ག་པར་ཡོད་རེད།
his servant(H.) where exist./
k' o;ng k' i shèb-ch' i k' a-pa: yò-rä/
Where is his servant?
13. སློབ་ཕྱག་ཚོ་ག་པར་འདུག
students where exist./
l' ob-t' u:-ts' o k' a-pa: du/
Where are the students?
14. བོད་པའི་ཟ་ཁང་ག་པར་ག་པར་*ཡོད་རེད།
Tibetan-of restaurant where where exist./
p' ö-pä: sa-k' a;ng k' a-pa: k' a-pa: yò-rä/
Where are the Tibetan restaurants?
15. བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ག་པར་ཡོད་རེད།
Tibet of library where exist./

* The double appearance of ག་པར་ (literally: where, where) indicates that there are many restaurants.

p'ö:-ki pen-zö:-k'a;ng k'a-pa: yö-rä/
Where is the Tibetan Library?

16. ཁྱེད་རང་བོད་ལ་བཞུགས་ས་ག་པར་ཡིན་པ།
you Tibet to stay-place(H.) where is/
ky'e-ra;ng p'ö:-la shu:-sa k'a-pa: yi;n-pa/
Where is your home in Tibet?
17. ང་ཚུམ་ཚོ་བོད་ལ་བཞུགས་གདན་འཇགས་ས་ག་པར་ཡིན་འགྲོ།
you pl.(H.) Tibet to stay-place where is/
nga-na-ts'o p'ö:-la shu-dä;n-ja:-sa k'a-pa: yi;n-dö/
same as (16) but very polite
18. ང་ཚུམ་ཚོ་བོད་ལ་བཞུགས་གདན་འཇགས་ས་ག་པར་ཡིན་པ་ནི།
same as (17)
19. ཁྱེད་རང་བོད་ལ་ག་པར་བཞུགས་ཀྱི་ཡོད།
you Tibet to where stay pres. c./
ky'e-ra;ng p'ö:-la k'a-pa: shu:-ki yö/
Where do you stay in Tibet?
20. ང་ཚུམ་ཚོ་བོད་ལ་ག་པར་བཞུགས་གདན་འཇགས་ཀྱི་ཡོད་པ་ནི།
you pl.(H.) Tibet to where stay-place is/
nga-na-ts'o p'ö:-la k'a-pa: shu-dä;n ja:-ki yö-pa-no/
same as (19) but very polite

21.4.1. ག་པར་ཡང་། “everywhere” & “anywhere”

ག་པར་ཡང་། is used in colloquial and
གང་དུ་ཡང་། in literary forms

Examples:

1. བོད་པའི་ཚོང་ཁང་ག་པར་ཡང་ཡོག་ཅེད།

Tibetan-of shop where-even exist /

p'ö-pä: ts'o;ng-k'a;ng k'a-pa: ya;ng yò-re:/
Tibetan shops are everywhere.

2. ཐོད་པའི་མི་ག་པར་ལ་ཡང་ཡོད་ན།
Tibetan-of people where-to-even exist./
p'ö-pä: mi k'a-pa: lä: yò-re:/
Tibetan people are everywhere.

3. ཁོང་ག་པར་ཡང་འགྲོ་གི་རེད། = ཁོང་ག་པར་ལ་ཡང་འགྲོ་གི་རེད།
he where-even go fut.c./
k'o;ng k'a-pa: ya;ng ðo-k'i-re:/
He will go anywhere.

4. ཁོང་ག་པར་ལ་ཡང་འགྲོ་གི་མི་འདུག
he where-to-even go neg. pres. c./
k'o;ng k'a-pa: lä ðo-k'i mi;n-du/
He doesn't go anywhere.

5. ང་ཚོ་ཁ་ས་ག་ས་ག་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན།
we yesterday everywhere go past c./
nga;n-ts'o k'ä:-sa k'a-sa-k'a-la ch'i;n-pa yi;n/
Yesterday we went everywhere.

6. ག་ཟེར་ཉི་མའི་ཉིན་སྐང་ང་ཚོ་ག་པར་ལ་ཡང་འགྲོ་ཆོག་གི་རེད།
Sunday-of on we where-to-even go allow/
sa-nyi-mä: nyi;n-ga;ng nga;n-ts'o k'a-pa: lä: ðo ch'ò:-k'i re:/
We can go anywhere on Sunday.

7. དེའི་ཉིན་སྐང་ཁོང་ག་པར་ལ་ཡང་འགྲོ་བ་རེད།
that-of on he where-to-even go pres. c./
t'e:-nyi;n-ga;ng k'o;ng k'a-pa: lä: ðo-wa re:/
He goes everywhere on that day (usually).

8. ཁྱོད་ག་པར་ལ་ཡང་འགྲོ་བ་མ་རེད།
 she where-to-even go neg. pres. c./
 k' o;ng k' a-pa: lä: do-wa ma-re:/
 She doesn't go anywhere (usually).
9. ངས་ལྔང་པ་འདི་ནང་བཞིན་གྱི་སྤྱིད་པོ་འདི་འདྲས་ག་པར་ལ་ཡང་མཐོང་མ་བྱུང་།
 I-by country this like-of pleasant such where-to-even see neg. past. c./
 ngä: lu;ng-pa di na;ng-shi;n-ki kyi-po di;n-dä: k' a-pa: lä:
 t' o;ng ma-ch' u;ng/
 I haven't seen such a nice country like this anywhere.

21.4.2. Structure of “wherever”

ག་པར། + past stem of verb + གྲང་, ཡང་, འང་, ནའང་ & ན་ཡང་

Examples:

1. ང་ག་པར་ཕྱིན་གྲང་ངའི་བུ་མཉམ་དུ་ཡོང་གི་རེད།
 I where went even my son with come fut. c./
 nga k' a-pa: ch' i;n-kya;ng ngä: p' u nyam-t' u yo;ng-k' i re:/
 Wherever I go, my son will come along (with me).
2. བྱིད་རང་ག་པར་ཐེག་ནའང་ཁྱོད་ཡོང་གི་རེད།
 you where go(H.) if-even he come fut. c./
 ky' e-ra;ng k' a-pa: t' ä:-nä: k' o;ng yo;ng-k' i re:/
 Wherever you go, he will come (with you).
3. བྱིད་རང་ག་པར་ཐེག་པ་ཡིན་ནའང་ཁྱོད་ཡོང་གི་རེད།
 you where go(H.) if-even he come fut. c./
 ky' e-ra;ng k' a-pa: t' ä:-pa-yi;n-nä: k' o;ng yo;ng-k' i re:/
 same as (2)
4. མི་འདི་ག་པར་བཏང་ནའང་གོ་ཚད་པོ་ཡོད།
 man this where sent if-even useful exist./

mi di k'a-pa: ta;ng-nä: k'o-ch'ö:-po yö:/

Wherever this man is sent to, he is useful.

21.4.3. ག་པར། & ག་ནས། = "how could"

Examples:

1. འདི་ཉི་མ་གཅིག་ལ་ག་པར་ལྷོག་ཙམ་གྱི་རེད།
this day one to where read finish fut. c./
di nyi-ma chig-la k'a-pa: l̄ò: ts'a:-k'i rä/
How can this be read in one day?
2. ཁོང་གིས་འདི་ག་ནས་ཁ་ལོ་འཆུན་ཐུབ་གྱི་རེད།
he by this from-where manage able fut. c./
k' o;ng k'i: di k'a-nä: k'a-lo-ch'ü;n t'ub-ki rä/
How can he manage this?
3. བུ་མོ་འདི་གཅིག་ཕུར་ག་པར་འགྲོ་ནུས་གྱི་རེད།
girl this alone-to where go dare fut. c./
p'u-mo di chi-po: k'a-pa: do nü:-ki rä/
How dare this girl go alone?
4. ན་ཚ་འདི་འདྲས་ཕུ་གུས་ག་པར་འཁྱོག་གི་རེད།
pain this-like child-by where bear fut. c./
na-ts'a di;n-dä: pu-k'ü: k'a-pa: ky'ò:-k'i rä/
How can a child bear such a pain?
5. རྒྱལ་ཆ་འདི་ངས་ག་པར་བཞོད་ཐུབ་གྱི་རེད།
talk this I-by where bear able fut. c./
kä-ch'a di ngä: k'a-pa: s̄ä: t'ub-ki rä/
How can I stand this talk?

21.4.4. Exercise 14

(a) Translate the following into Tibetan:

1. Where did you go?
2. Where are you going?
3. Where is he going?
4. Where is your wife?
5. Where did they go?
6. Where is the Tibetan Library?
7. Where are they living?
8. How could she do this?
9. How could a child understand this?
10. Wherever I go, I take this with me.

(a) Translate the following into English

1. ཁྱིམ་གྱི་པར་ཐོག་ན་ཡང་ཁྱིམ་གྱི་འདྲི་འགྲོ་གི་རེད།
2. ང་གྱི་པར་ཐོག་ན་ཡང་ཁྱིམ་གྱི་རང་ཐོག་གསུང་གི་འདྲི་འགྲོ་གི་རེད།
3. ང་གྱི་པར་ཐོག་ན་ཡང་ཁྱིམ་གྱི་པ་ཡིན།
4. ཁ་སྐད་ཀྱི་པར་ཐོག་ན་ཡང་ཁྱིམ་གྱི་པ་ཡིན།
5. ཁྱིམ་གྱི་པར་ཐོག་ན་ཡང་ཁྱིམ་གྱི་འདྲི་འགྲོ་གི་རེད།
6. ཁྱིམ་གྱི་པར་ཐོག་ན་ཡང་ཁྱིམ་གྱི་འདྲི་འགྲོ་གི་རེད།
7. ཁྱིམ་གྱི་པར་ཐོག་ན་ཡང་ཁྱིམ་གྱི་འདྲི་འགྲོ་གི་རེད།

21.5. ག་ནས། = “from where” & related forms

ག་ནས། is used in colloquial and

གང་ནས། in literary forms.

Examples:

1. ཁྱིམ་གྱི་པར་ཐོག་ན་ཡང་ཁྱིམ་གྱི་འདྲི་འགྲོ་གི་རེད།

you from-where is/

ky'e-ra;ng k'a-nä: yi;n-pa/

Where are you from?

2. ང་ནས་ཚོ་ག་ནས་ཡིན་པ་ནི།

you(H.) from-where is/

nga-na-ts'o k'a-nä: yi;n-pa-no/

same as (1) but very polite

3. ཁོང་ཚོ་ལུང་པ་ག་ནས་རེད།

they country from-where is/

k'o;ng-ts'o lu;ng-pa k'a-nä: rä/

Which country are they from?

4. ཁྱེད་རང་ག་ནས་ཕྱེབས་ཀྱི་ཡིན། = ཁྱེད་རང་ག་ནས་ཕྱེབས་ག

you from-where come(H.) fut. c./

ky'e-ra;ng k'a-nä: p'e-ki-yi;n/

From where will you come? or

Which way will you come?

5. ཁྱེད་རང་ག་ནས་ཕྱེབས་ཀྱི་ཡོད།

you from-where come pres. c./

ky'e-ra;ng k'a-nä: p'e-ki yö/

Where are you coming from?

6. ཁྱེད་རང་ག་ནས་ཕྱེབས་པ་ཡིན། = ཁྱེད་རང་ག་ནས་ཕྱེབས་པ།

you from-where come past c./

ky'e-ra;ng k'a-nä: p'e:-pa yi;n/

Where did you come from? or

Where do you come from? (as a general statement)

7. ཁོང་ཚོ་ག་ནས་ཐེག་གི་འདུག

they from-where go(H.) pres. c./

k' o;ng-ts'o k' a-nä: t' ä:-k' i du/

Which way are they going from?

8. བྱིད་རང་ག་ནས་ཐེག་ག།

they from-where go fut. c./

ky' e-ra;ng k' a-nä: t' ä:-k' a/

Which way will you go?

9. ཁོང་ནས་ཚོ་ག་ནས་ཐེག་སོང་།

they(H.) from-where go past c./

k' o-na-ts'o k' a-nä: t' ä:-so;ng/

Which way did they go?

10. འདོད་ཆགས་ག་ནས་སྐྱེ་གི་ཡོག་རེད།

Attachment from-where born pres. c./

dö:-ch'a: k' a-nä: kye-k' i yò-rä/

From where does attachment arise?

11. ཆར་པ་ག་ནས་བྱུང་བ་རེད། = ཆར་པ་གང་ལས་བྱུང་ངམ། (lit.)

rain from-where originate past c./

ch'a:-pa k' a-nä: ch' u;ng-pa rä/

From where did the rain originate?

12. སློང་ག་ནས་བྱུང་བ་རེད།

egg from-where originate past c./

go-nga k' a-nä: ch' u;ng-pa rä/

From where did the egg originate? or

Where does egg come from? (as a general question)

13. བྱ་མོ་ག་ནས་ཡོང་གི་ཡོག་རེད།

hen from-where come pres. c./

ch' a-mo k' a-nä: yo;ng-k' i yò-rä/

From where does a hen originate?

14. མི་འདི་ག་ནས་སྤྲེལ་བ་རེད།
 man this from-where came past c./
 mi di k' a-nä: Īeb-pa rä/
 Where did this man come from?

21.5.1. ག་ནས་ཀྱང་། = “everywhere” & “anywhere”

Examples:

1. འདི་ག་ནས་ཀྱང་རག་གི་རེད།
 this from-where-even get fut. c./
 di k' a-nä:-kya,ng ra:-k'i rä/
 This is available everywhere.
2. འདི་ག་ནས་ཡིན་ན་ཡང་རག་གི་རེད།
 this from-where if-even get fut. c./
 di k' a-nä: yi,n-na-ya,ng ra:-k'i re:/
 same as (1)
3. དེང་སང་འདི་ག་ནས་ཀྱང་རག་གི་མ་རེད།
 these days this from-where-even get neg. fut. c./
 t'e,ng-sa,ng di k' a-nä:-kya,ng ra:-k'i ma:-re:/
 This is not available anywhere these days.
4. དེང་སང་འདི་ག་ནས་ཡིན་ན་ཡང་རག་གི་མ་རེད།
 these days this from-where-even get neg. fut. c./
 t'e,ng-sa,ng di k' a-nä:-yi,n-na-ya,ng ra:-k'i ma:-re:/
 This is not available anywhere these days.
5. འདིའི་སྐོར་ལ་ག་ནས་ཡིན་ན་ཡང་གོ་ཐུབ་ཀྱི་རེད།
 this-of about from-where if-even hear able fut. c./
 di: kor-la k' a-nä: yi,n-na-ya,ng k'o t'ub-ki re:/
 (One) can hear from anywhere about this.

21.5.2. Structure of “wherever”, “whichever way” & “In whatever way”.

ག་ནས། + past stem of verb + །ཏང་, །ཡང་, །འང་ or །ནའང་/ན་ཡང་

Examples:

1. འདི་ག་ནས་ནོས་ཏང་གོང་གཅིག་པ་རེད།
 this from-where bought even price same is/
 di k'a-nä: nyö:-kya;ng k'o;ng chig-pa re:/
 Wherever (you) buy this, the price is the same.
2. འདི་ག་ནས་ནོས་ན་ཡང་གོང་གཅིག་པ་རེད།
 this from-where bought if-even price same is/
 di k'a-nä: nyö:-nä: ya;ng k'o;ng chig-pa re:/
 same as (1)
3. འདི་ག་ནས་གཞིགས་ནའང་ལྷགས་གོང་གཅིག་པ་རེད།
 di k'a-nä: si:-nä: ja:-k'o;ng chig-pa re:/
 same as (2) but honorific
4. ག་ནས་ཐེབས་ནའང་ཐག་རིང་ཐུང་གཅིག་པ་རེད།
 from-where come if-even distance-length same is/
k'a-nä: p'e:-nä: t'a: ri;ng-t'u;ng chig-pa re:/
 Whichever way (you) come it is the same distance.
5. ག་ནས་ཕྱིན་ན་ཡང་དུས་ཚོད་གཅིག་ལ་སླེབས་ཀྱི་འདུག
 from-where went if-even time one to reach pres. c./
k'a-nä: ch'i;n-nä: t'ü:-ts'ö: chig-la l̥eb-ki du/
 Whichever way (we) go (we) reach there at the same time.
6. ག་ནས་བཞུས་ཏང་འདྲེ་འདྲ་བ།
 from-where looked even ghost like/
k'a-nä: tä:-kya;ng de-da-wa/
 Whichever way (I) look (at you), (you) look like a ghost.

7. ང་ལ་གནོད་པ་མ་སྐྱེལ་ཨང་།
I to harm not deliver imp./
nga la n̄ö-pa ma-kyä: a;ng/
Do not harm me.
8. ག་ནས་བསམ་སྒྲོ་བཏང་ཡང་།
from-where think even/
k' a-nä: sam-l̄o ta;ng-ya;ng/
In whatever way (I) think,
9. ཆོས་ལས་ལྷག་པ་མི་འདུག
dharma than more not exist./
ch' ö:-lā l̄ag-pa mi;n du/
There is nothing greater than Dharma.

21.5.3. Exercise 15

(a) Translate the following into Tibetan.

1. Where are they from?
2. I do not know where they are from.
3. Where are you from?
4. I am from Tibet.
5. From which country is he?
6. He is from Tibet too.
7. Where did they come from?
8. They came from America.
9. Where am I from?
10. You are from Tibet.

(b) Translate the following into English.

1. ཆར་པ་ག་ནས་བྱང་བ་ཟེད།
2. ཆར་པ་རྒྱ་མཚོ་ནས་བྱང་བ་ཟེད།

3. སྒོ་ང་ག་ནས་བྱང་བ་རེད།
4. སྒོ་ང་བྱ་མོ་ནས་བྱང་བ་རེད།
5. བྱིད་རང་ད་ལྟ་ག་ནས་ཐེབས་པ།
6. ང་ད་ལྟ་ནང་ནས་ཡོང་པ་ཡིན།
7. འདི་ཁོང་ལ་ག་ནས་རག་པ་རེད།

21.6. ག་ཚད། = “how much”, “how many” and related forms

ག་ཚད། is used in colloquial and
 ཇི་ཙམ། in literary forms.

Examples:

1. འདིར་གོང་ག་ཚད་རེད།
 this-to price how-much is/
 dä: k'o;ng k'a-ts'ä: rä/
 What is the cost of this?
2. འདིར་ལྷགས་གོང་ག་ཚད་རེད།
 this-to price(H.) how-much is/
 dä: ja:-k'o;ng k'a-ts'ä: rä/
 same as (1) but honorific
3. ཆོགས་ཁེབས་ཆ་གཅིག་ལ་གོང་ག་ཚད་རེད།
 finger-ring pair one to price how-much is/
 ts'i-k'ò: ch'a-chig-la k'o;ng k'a-ts'ä: rä/
 What is the cost of a pair of finger rings?
4. ཕྱག་རྒྱུད་ཆ་** གཅིག་ལ་ལྷགས་གོང་ག་ཚད་རེད།
 ring(H.) pair one to price(H.) how much is/

* ག་ཚད་ = ‘how much’, ‘how many’ appears in the English translation mostly is ‘what’

** In Tibetan ཆ་ (pair) is used to any two identical objects

ch'a-gyü: ch'a chig-la ja:-k'o;ng k'a-ts'ä: rä/
What is the cost of a pair of finger rings?

5. བཟུགས་གདན་ཆ་གཅིག་ལ་ལྷགས་གོང་ག་ཚད་རེད།
carpet(H.) pair one to price how much is/
shu-dä;n ch'a chig-la ja:-k'o;ng k'a-ts'ä: rä/
What is the cost of a pair of carpets?

6. དུས་ན། ཡ་གཅིག་ལ་ག་ཚད་རེད།
then/ a piece-to how much is/
ch'ä:-na ya chig-la k'a-ts'ä: rä/
And then, how much is one piece (of the pair)?

7. གསེལ་ཇ་ཞལ་དཀར་གང་ལ་ག་ཚད་རེད།
tea(H.) cup(H.) one to how much is/
sö:-ch'a shä:-ka: k'a;ng-la k'a-ts'ä: rä/
How much is a cup of tea?

8. བཞེས་ཐུག་ཞལ་དཀར་ཉི་ལ་ག་ཚད་རེད།
noodle(H.) cup two to how much is/
she-t'u: shä:-ka: t' o-la k'a-ts'ä: rä/
How much is two bowls of noodles?

9. འདི་འདྲས་གཅིག་ལ་ག་ཚད་རེད།
this like one to how much is/
di;n-dä: chig-la k'a-ts'ä: rä/
How much is one of these?

10. བྱིད་རང་ལ་དེབ་འདི་འདྲས་ག་ཚད་ཡོད།
you to book this like how much exist./
ky'e-ra;ng-la t'eb di;n-dä: k'a-ts'ä: yö/
How many such books do you have?

11. ཁྱོད་ལ་དེ་ལྟ་འདྲི་འདྲུས་ག་ཚད་འདུག
he to book this like how much exist./
k' o;ng-la t' eb di;n-dä: k' a-ts' ä: du/
How many such books does he have?
12. ཁང་པ་འདི་ནང་ལ་མི་ག་ཚད་ཟུར་གྱི་རེད།
house this-of into people how much fit fut. c./
k' a;ng-pa di: na;ng-la mi k' a-ts' ä: ch' u:k' i rä/
How many people will fit in this house?
13. རྡ་རམ་ས་ལར་མི་འཛོར་ག་ཚད་ཡོག་རེད།
Dharamsala-to population how much exist./
da-ram-sa-la: mi;n-bor k' a-ts' ä: yò-rä/
What is the population of Dharamsala?
14. དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་ལས་བྱེད་ག་ཚད་ཡོག་རེད།
library to staff-member how much exist./
pe;n-zö:-k' a;ng-la lä:ch' e: k' a-ts' ä: yò-rä/
How many staff members are in the Library?
15. ད་ལྟ་ཚུ་ཚོད་ག་ཚད་རེད།
just-now time how much is/
t' a;n-ta ch' u-ts' ö: k' a-ts' ä: rä/
What is the time now?
16. དེ་རིང་ཚེས་པ་ག་ཚད་རེད།
today date how much is/
t' e-ri;ng ts' e-pa k' ats' ä: rä/
What date is it today?
17. བྱེད་རང་ལ་དུས་ཚོད་ག་ཚད་ཡོད།
you to time how much exist./

ky'e-ra;ng-la t'ü:-ts'ö: k'a-ts'ä: yö/

How much time do you have?

18. བྱིད་རང་ཉིན་རེ་མུ་ཚོད་ག་ཚད་ལས་ཀྱི་ཕྱིན།
you daily hour how much work pres. c./

ky'e-ra;ng nyi;n-re ch'u-ts'ö: k'a-ts'ä: lä-ka ch'e-ki yö/

How many hours do you work daily?

21.6.1. ག་ཚད་ལ། = at what

ག་ཚད་ལ། is used in colloquial and

ཇི་ཙམ་ལ། in literary forms.

Examples:

1. བྱིད་རང་འདི་ནས་མུ་ཚོད་ག་ཚད་ལ་ཐོན་ག
you here from time how much to depart fut. c./
ky'e-ra;ng di nä: ch'u-ts'ö: k'a-ts'ä: la t'ö;n-k'a/
At what time will you depart from here?

2. མུ་ཚོད་ག་ཚད་ལ་ཁོང་སླེབས་པ་རེད།
time how much to he arrive past c./
ch'u-ts'ö: k'a-ts'ä: la k'o;ng l̥eb-pa rä/
At what time did he arrive?

3. གནམ་གྱི་འདི་མུ་ཚོད་ག་ཚད་ལ་འཕུར་གྱི་རེད།
aeroplane this time how much to fly fut. c./
ñam-t'u di ch'u-ts'ö: k'a-ts'ä: la p'ir-k'i rä/
At what time will this plane take off?

4. ཁོང་ཚོ་འདིར་མུ་ཚོད་ག་ཚད་ལ་ཕྱེབས་གྱི་རེད།
they here time how much to come fut. c./
k'o;ng-ts'o dä: ch'u-ts'ö: k'a-ts'ä: la p'e-ki rä/
At what time will they come here?

5. ཁྱད་རང་འདིར་ཕྱ་ཚད་ག་ཚད་ལ་ཕྱེབས་ག
 you here time how much to come fut. c./
 ky'e-ra;ng dä: ch'u-ts'ö: k'a-ts'ä: la p'e:-k'a/
 At what time will you come here?
6. ང་འདིར་ཕྱ་ཚད་ག་ཚད་ལ་ཡོང་དགོས་ཟེད།
 I here time how much to come have is/
 nga dä: ch'u-ts'ö: k'a-ts'ä: la yo;ng go rä/
 At what time should I come here?
7. ང་ཚོ་འདིར་ཕྱ་ཚད་ག་ཚད་ལ་འཇོམས་དགོས་ཟེད།
 we here time how much to gather have is/
 nga;n-ts'o dä: ch'u-ts'ö: k'a-ts'ä:-la zom go rä/
 At what time should we gather here?
8. ཁྱད་རང་འདི་ནས་ཆེས་པ་ག་ཚད་ལ་ཐོན་ག
 you this from date how much to depart fut. c./
 ky'e-ra;ng di-nä: ts'e-pa k'a-ts'ä: la t'ö;n-k'a/
 On what date will you depart from here?
9. ཁྱོད་ཚོ་ཁྱ་གར་ནས་ཆེས་པ་ག་ཚད་ལ་ཐོན་པ་ཟེད།
 they India from date how much to depart past c./
 k'o;ng-ts'o gya-k'a: nä ts'e-pa k'a-ts'ä: la t'ö;n-pa rä/
 On what date did they depart from India?

21.6.2. ག་ཚད་ཀྱི་ = “how many of”

1. འདི་སྒོར་མོ་ག་ཚད་ཀྱི་ཟེད།
 this coin how much is/
 di gò:-mo k'a-ts'ä: ki rä/
 How much is this? or (How many coins did (you) pay for this?)

2. སྒྲུབ་ཚན་འདི་ཉི་མ་ག་ཚད་ཀྱི་རེད།
 lesson this day how much of is/
 l̥ob-ts'ä:n di nyi-ma k'a-ts'ä: ki rä/
 How many days lesson is this of?

21.6.3. ག་ཚད། = “how much” (in statement)

1. ངས་ཁོང་ལ་རོགས་རམ་ག་ཚད་བྱས་ཡོག་རེད། ཁོང་གིས་བློ་གཤིས་ཀྱི་ཡོག་མ་རེད།
 I-by he to help how much did exist./ he by remember pres. neg. c./
 ngä: k'o;ng-la rog-ram k'a-ts'ä: ch'ä: yö-rä/ k'o;ng-k'i
 t'ä:n-k'i yò: ma-re:/
 He doesn't remember, how much I helped him.
2. དེ་དུས་མི་ག་ཚད་ཡོད་པ་བློ་གསོས་ཀྱི་མི་འདུག
 that time people how much exist. remember neg. pres. c./
 t'e-t'ü: mi k'a-ts'ä: yö-pa t'ä:n sò:-ki mi,n-du/
 I cannot remember how many people were there at that time.

21.6.4. Exercise 16

Translate the following into Tibetan

- How much does this pen cost?
- How much does this pair of socks cost?
- How many such rings does she have?
- How many girls are in that school?
- What is the time now?
- What date is it today?
- How much money do you have?
- How much will each student get?
- At what time will you start it?
- At what time do you come to the class?

11. How many days' work is this?
12. What is the price of this?
13. I don't remember how much I gave him.
14. How much money do you need?

21.7. ག་རེ་བྱས་ནས། = "why" and related forms

ག་རེ་བྱས་ནས། ག་རེ་ཡིན་ནས། is used in colloquial &
གང་ཡིན་ནས། in literary forms.

Examples:

1. ག་རེ་ཡིན་ནས།
what is/? /
k'a-re yi;n-na/
Why?
2. ཁོང་སློབ་གྲར་ག་རེ་བྱས་ནས་མ་བྱིན་པ་རེད།
he school-to why not went past c./
k'o'ng lab-t' a: k'a-re-ch'ä-nä ma-ch'i;n-pa rä/
Why didn't he go to school?
3. ཁོང་ག་རེ་བྱས་ནས་སློབ་གྲར་མ་བྱིན་པ་རེད།
he why school-to not went past c./
k'o'ng k'a-re-ch'ä-nä lab-t' a: ma-ch'i;n-pa rä/
same as (2)
4. ཁོང་སློབ་གྲར་མ་བྱིན་པ་ག་རེ་ཡིན་ནས།
he school-to not went why/
k'o'ng lab-t' a: ma-ch'i;n-pa k'a-re-yi;n-na/
same as (2)

5. བྱེད་རང་ག་རེ་བྱས་ནས་དགོངས་པ་འཆོམས་པ་རེད།
 you why get angry past c./
 ky'e-raŋg k'a-re-ch'ä-nä goŋg-pa ts'om-pa rä/
 Why did you get angry?
6. ང་ཚོ་ག་རེ་བྱས་ནས་འགྲོ་ཆོག་གི་ཡོད་མ་རེད།
 we why go allow neg. pres. c./
 nga,n-ts'o k'a-re-ch'ä-nä do ch'ò:-k'i yò: ma-rä/
 Why are we not allowed to go?
7. ང་ཚོ་འགྲོ་མ་ཆོག་ག་ག་རེ་རེད།
 we go not allow why/
 nga,n-ts'o do ma-ch'o-k'a k'a-re rä/
 same as (6)
8. བྱེད་རང་ག་རེ་བྱས་ནས་འགྲོ་ག
 you why go fut. c./
 ky'e-raŋg k'a-re-ch'ä-nä do-k'a/
 Why will you go?
9. བྱེད་རང་ག་རེ་བྱས་ནས་འགྲོ་གི་ཡོད།
 you why go pres. c./
 ky'e-raŋg k'a-re-ch'ä-nä do-k'i yö/
 Why are you going?
10. བྱེད་རང་ག་རེ་བྱས་ནས་ཐེག་པ།
 you why go(H.) past c./
 ky'e-raŋg k'a-re-ch'ä-nä t'ä:-pa/
 Why did you go?

21.7.1. ག་རེའི་དོན་དག་ལ། = “for what purpose”, “why”

ག་རེའི་དོན་དག་ལ། is used in colloquial and
གང་གི་དོན་དུ། in literary forms

Examples:

1. བྱིད་རང་འདིར་ཉིན་ལྟར་ག་རེའི་དོན་དག་ལ་ཐེབས་ཀྱི་ཡིད།
you here every-day what-of purpose to come pres. c./
ky' e-ra:ng dä: nyi:n-ta: k'a-re-t' ö:n t' a:- la p' e:-ki yö/
Why do you come here every day?
2. ཚོགས་པ་འདི་ག་རེའི་དོན་དག་ལ་འཇུགས་ཀྱི་ཡིག་རེད།
association this what-of-purpose-to establish pres. c./
ts'og-pa di k'a-re:-t' ö:n-t' a:-la tsu: k'i yö-rä/
Why is this association being set up?
3. བྱིད་རང་སྐད་ཆ་འདི་འདྲས་ག་རེའི་དོན་དག་ལ་བོད་ཀྱི་ཡིད།
you talk this-like what-of-purpose-to tell pres. c./
ky' e-ra:ng kä-ch' a di:n-dä:- k'a-re:t' ö:n t' a:-la shö:-ki yö/
Why are you talking like this?
4. སྤན་ཁང་འདི་ག་རེའི་དོན་དག་ལ་བཙུག་པ་རེད།
hospital this what-of-purpose-to establish past c./
mä:n-k' a:ng di k'a-re:-t' ö:n-t' a:-la tsu:-pa rä/
For what purpose was this hospital established?
5. འདི་ག་རེའི་དོན་དག་ལ་ཉོས་པ།
this what-of-purpose-to bought past c./
di k'a-re:-t' ö:n-t' a:-la nyö-pa/
Why did (you) buy this?
6. བྱིད་ཅག་འདི་ན་གང་གི་དོན་དུ་ཐེབས་སམ། (lit.)
you here what-of-purpose-to come?/

ky'e-cha: di-na k'aṅg-k'i-t' ö,n-t'u p'eb-sa,m/
Why do you come here?

7. ཁྱད་རང་འདིར་ག་རེ་བྱེད་ག་ཡོང་པ།
you here what-do-to come past c./
ky'e-raṅg dä k'a-re ch'e-k'a yoṅg-pa/
Why did you come here?
8. ཁྱད་རང་ཕ་གིར་ག་རེ་བྱེད་ག་ཕྱིན་པ།
you there what-do-to went past c./
ky'e-raṅg p'a-k'ä: k'a-re ch'e-k'a ch'i,n-pa/
Why did you go there?
9. འདི་འདིར་ག་རེ་བྱས་ནས་འབྱེད་ཡོང་པ།
this here what-did-from bring past c./
di dä: k'a-re-ch'ä-nä ky'e-yoṅg-pa/
Why did you bring it here?

21.8. ག་འདྲས། = “how” and related forms

ག་འདྲས། is used in colloquial and
གང་འདྲ། in literary forms.

They are connected with nouns, adjectives and adverbs

Examples:

1. རྟེན་སང་ཁྱད་རང་གི་སྐྱུ་གཟུགས་ག་འདྲས་འདུག།
these-days your health(H.) how exist./
t'eṅg-saṅg ky'e-raṅg k'i ku-su: k'aṅ-ḍä: du/
How is your health these days?

* འབྱེད་ཡོང་ = to bring = བསྐྱེད་ཡོངས་ (H.)

འབྱེད་འཁོ། = to take = བསྐྱེད་འཁོ། ”

2. ཁོང་ཁ་ལག་བཟོ་ཡག་ལ་ག་འདས་ཡོག་རེད།
he food(H.) making to how exist./
k' o;ng k' a-la: so-ya:-la k' a,n-dä: yò-rä/
How is he in cooking?
3. ཁོང་གིས་བྲིས་པའི་དབ་དེ་ག་འདས་འདུག
he by wrote-of book which how exist./
k' o;ng-k' i t' i:-pä: t' eb-t' e k' a,n-dä: du/
What is the book which he wrote like?
4. དབྱིན་ཇིའི་སློབ་གྲ་དེ་ག་འདས་ཡོག་རེད།
English-of school that how exist./
in-chi: lab-t' a t' e k' a,n-dä yò-rä/
What is that English school like?
5. དེང་སང་རྒྱ་གར་ལ་གནམ་གཤིས་ག་འདས་ཡོག་རེད།
these-days India to weather how exist./
t' e;ng-sa;ng gya-k' a-la nam-shi: k' a,n-dä: yò-rä/
How is the weather in India these days?
6. ལྟོས་དང་། ཁོང་མགྱོགས་པོ་ག་འདས་འགྲོ་གི་འདུག
look imp./ he fast how going/
tò:-t' a k' o;ng gyog-po k' a,n-dä: do-k' i du/
Look! How fast he is going !
7. གཟིགས་དང་། མེ་ཏོག་པ་གི་སྤྱིང་ཇེ་པོ་ག་འདས་འདུག
look(H.)/ flower that beautiful how exist./
si:-t' a me-tò: p' a-k' i nyi;ng-je-po k' a,n-dä: du/
Look! How beautiful that flower is!

The English expression “How are you?” has its equivalent in the Tibetan:

8. བྱིད་རང་སྐྱ་གཟུགས་བདེ་པོ་ཡིན་པས།
 you body(H.) well is ?/
 ky'e-ra;ng ku-su: de-po yi;n-pä/
 How are you? (Are you fine?) lit.

9. ལགས་ཡིན། ང་གཟུགས་པོ་བདེ་པོ་ཡིན།
 yes(H.)/ I body well is/
 la-yi;n/ nga sug-po de-po yi;n/
 Yes, I am fine.

21.8.1. ག་འདྲས་སེ། = “how” & “in what way”

ག་འདྲས་སེ། / ག་འདྲས་བྱས་ནས། is used in colloquial and
 གང་འདྲ། / གང་འདྲ་བྱས། in literary forms

They are connected with verbs:

1. བྱིད་རང་བོད་ནས་ག་འདྲས་སེ་ཐོབས་པ།
 you Tibet from how come past c./
 ky'e-ra;ng p'ö: nä k'a;n-däs p'e:-pa/
 How did you come from Tibet?
2. ཁོང་བོད་ནས་ག་འདྲས་བྱས་ནས་ཐོབས་པ་རེད།
 he Tibet from how come past c./
 k'o;ng p'ö:-nä k'a;n-dä:-ch'ä-nä p'e-pa rä/
 How did he come from Tibet?
3. བྱིད་རང་ཐུགས་བསམ་ག་འདྲས་སེ་བཞེས་ཀྱི་ཡོད།
 you think(H.) how vr. pres. c./
 ky'e-ra;ng t'u-sam k'a;n-däs she:-ki yö/
 In what way are you thinking?

4. འདི་ག་འདས་སེ་བཟོ་གི་རེད།
 this how make fut. c./
 di k' a,n-däs so-k' i rä/
 How will this be made?

21.8.2. ག་འདས་ཅི། = “what kind of”

ག་འདས་ཅི་ is used in colloquial and
 གང་འདྲ་ཞིག་ in literary forms

1. བྱི་རང་ལ་གཟིམ་བྱི་ག་འདས་ཅི་ཡོད།
 you to dog(H.) what kind of exist./
 ky' e-ra,ng la sim-ky' i k' a,n-dä:-chi yö/
 What kind of dog do you have?
2. ངར་ཐུག་དེབ་ག་འདས་ཅི་གནང་ག།
 I-to book(H.) what kind of give(H.) fut. c./
 nga: ch' a:-t' eb k' a,n-dä-chi nā,ng-k' a/
 What kind of book will (you) give me?
3. མི་འདི་ག་འདས་ཅི་ཡིན་ངས་ཤེས་ཀྱི་མེད།
 man this what kind of is I-by know neg. pres. c./
 mi di k' a,n-dä-chi yi,n ngä: she,n-ki mä:/
 I don't know what kind of person he is.
4. འཕྲུལ་འཁོར་འདི་ག་འདས་ཅི་རེད།
 machine this what kind of is/
 t' ü:-kor di k' a,n-dä:-chi rä/
 What kind of a machine is this?

21.8.3. Exercise 17

(a) Translate the following into Tibetan

1. Why did she go there?
2. Why didn't he come?
3. Why are they not allowed to go there?
4. For what purpose did you do it?
5. How did he come?
6. How will she make this?
7. How shall I use this?
8. What type of camera does she have?
9. Do you know what kind of a person he is?
10. How is your baby?

(b) Translate the following into English

1. ཚང་མ་ཁོང་གིས་འབྱེར་འགྲོ་ཡག་ག་རེ་ཡིན་ནམ།
2. བྱེད་རང་གིས་ཁོང་ལ་ག་འདྲས་སེ་གསུངས་པ།
3. མི་དེ་ག་འདྲས་ཅི་རེད།
4. འདི་ཁོང་གི་ཚ་ནས་ག་འདྲས་བྱས་ནས་ལེན་པ།
5. ག་རེ་བྱས་ནས་ཡོང་གི་མ་རེད་པས།
6. འདི་ག་རེ་འདི་དོན་དག་ལ་འབྱེར་བྱིན་པ་རེད།
7. ག་རེ་འདི་དོན་དག་ལ།
8. ཨོ་ནེ་ག་རེ་བྱེད་དགོས་རེད།

21.9. Personal interrogative “who” and related forms

21.9.1. སུ། = “who”

- | | |
|----------------|----------------------|
| 1. ཁོང་སུ་རེད། | 2. བྱེད་རང་སུ་ཡིན་པ། |
| he who is/ | you who is ?/ |
| k'oŋg su rä/ | ky'e-raŋg su yiŋ-pa/ |
| Who is he? | Who are you? |

3. ཁོ་ཅི་ཅུ་ཁྱེ་མཁན་དེ་ཡིན་པ་ནོ།
 he who call(H.) who that is(H.)/
 k'o,ng su shu-k'ä,n t'e yi,n-pa-no/
 Who is he? (very polite)
4. ང་ཅུ་ཅི་ཅུ་ཡིན་པ་ནོ།
 you(H.) who is/
 nga-na-ts'o su yin-pa-no/
 Who are you? (very polite)
5. ཨ་ཅག་ལགས་མ་ཅོ་སྟེ་དེ།
 ladies(H.) those who is/
 a-cha:-la: p'a,n-ts'o su rä/
 Who are those ladies?
6. ཁྱེད་རང་ལ་བཀའ་མོལ་གནང་མཁན་དེ་སྟེ་དེ།
 you to talk(H.) person that who is/
 ky'e-ra,ng la ka-mö:-nä,ng-k'ä,n t'e su rä/
 Who was that person who talked to you?
 (honorific to the subject)
7. ང་ཅུ་ཅོ་ར་བཀའ་མོལ་ཁྱེ་མཁན་དེ་སྟེ་ཡིན་པ་ནོ།
 you-to(H.) talk(H.) person that who is/
 nga-na-ts'o: ka-mö:-shu-k'ä,n t'e su yi,n-pa-no/
 same as (6) It can be used in plural too.
 (honorific to the object)

21.9.2. སྟེ། = “whose”

སྟེ་ is used in colloquial and
 སྟེ་ཡི་ in literary forms

Examples:

1. དུ་གུ་འདི་སྤྱི་རེད།
child this whose is/
pu-k' u di sũ: rä/
Whose child is this?
2. ཨ་བ་འདི་སྤྱི་ཡིན་པ་ནོ།
child(H.) this whose is(H.)/
a-wa: di sũ: yi;n-pa-no/
same as (1) but honorific
3. འདི་སྤྱི་སྐྱམ་འཁོར་རེད།
this whose car is/
di sũ: ñum-k' or rä/
Whose car is this?
4. འདི་སྤྱི་མེད་ས་འཁོར་ཡིན་པ་ནོ།
this whose car(H.) is/
di sũ: p'eb-k' òr yi;n-pa-no/
same as (3) but honorific
5. ས་ཆ་འདི་སྤྱི་ཡིན་ཁོང་གིས་མཁྱེན་གྱི་མི་འདུག
land this whose is he by know(H.) neg. pres. c./
sa-ch' a di sũ: yi;n k' o;ng-k' i: ky'en k' i mi;n-du/
He does not know whose land this is.
6. ཡིག་གཟུགས་འདི་སྤྱི་ཡིན་པ་འདྲ་འདུག
handwriting this whose is think/
yig-su: di sũ: yi;n-pa ða-du/
Whose writing (do you think) is this?

7. དེབ་འདི་སྤྱི་ཚུ་ནས་ལེན་པ་རེད།
book this whose place-from take past c./
t'eb di sü: tsa:-nä len-pa rä/
From whom was this book taken?
8. ཕྱག་དེབ་འདི་སྤྱི་ཚུ་ནས་བཞེས་པ།
book(H.) this whose place-from take past c./
ch'a:-t'eb di sü: tsa:-nä she:-pa/
same as (7) but honorific
9. ཁོང་སྤྱི་ཚུ་ལ་ཐེག་གི་རེད།
he whose place-to go(H.) fut. c./
k'o'ng sü: tsa:-la t'ä:-k'i rä/
To whose place is he going?
10. ལྷ་མོ་འདི་སྤྱི་ཡིན་མིན་མཁྱེན་གྱི་ཡོད་པས།
hat this whose whether-or-not know(H.) pres. c./
sha-mo di sü: yi,n-mä,n ky'e,n-k'i yö-pä/
Do you know whose hat this is?
11. འདི་སྤྱི་སྐད་ཡིན་སྐད་རྩོ་རྩོད་གནང་གི་འདུག་གས།
this whose voice is voice-recognize(H.) pres. c./
di sü: kä: yi,n kä-ngo-ch'ö: nā,ng-k'i du-k'ä/
Do you recognize whose voice this is?

21.9.3. སྤྱི་སྤྱི་ = "by whom"

སྤྱི་སྤྱི་ is used in colloquial and
སྤྱི་ཡིས་ in literary forms

Examples:

1. དེབ་འདི་སྤྱི་སྤྱི་བྲིས་པ་རེད།
book this who by wrote past c./

t'eb di sü: t'i:-pa rä/

Who wrote this book?

2. ཡུལ་དེའི་སྐྱུ་གྲོ་ལ་མཁོ་བ་ལྟོ་ལྟོ།

book(H.) this who-by wrote(H.) past c./

ch'a:-t'eb di sü: t'i:-na,ng-pa rä/

same as (1) but honorific

3. ཁོ་ལ་སྐྱོ་བ་ལྟོ་སྐྱོ་བ་ལྟོ་ལྟོ།

he school-to who-by take past c./

k'o,ng lab-t'a: sü: t'i:-pa rä/

Who took him to school?

4. ལས་ཀ་འདི་འདྲས་སྐྱུ་གྲོ་ལྟོ་ལྟོ།

work this-like who-by do able fut.c./

lä:-ka din-dä: sü: ch'e: t'ub-ki rä/

Who will be able to do such work?

5. འདི་སྐྱུ་བཏུག་ལྟོ་ལྟོ།

this who-by lift able fut. c./

di sü: kya: t'ub-ki rä/

Who will be able to lift it?

6. ཁྱེད་རང་ལ་སྐྱུ་གྲོ་ལྟོ་ལྟོ།

you to who-by tell(H.) pres. c./

ky'e-ra,ng la sü: su,ng-k'i du/

Who is telling you (that)?

7. ལན་སྐྱུ་སྐྱེ་བ་ལྟོ་ལྟོ།

message who-by deliver pres. c./

lä,n sü: kyä:-k'i du/

Who is delivering the message?

8. འདི་སྤྱི་ལྟོ་པ་ཡིན་ཤེས་ཡོག་མ་རེད།
 this who-by did is know neg. pres. c./
 di sū: ch'ä:-pa-yi;n she: yò-ma-re:/
 It is not known who did it.
9. འདི་རྟའི་སྐང་ནས་སྤྱི་ལྟོ་ཐུབ་ན་འང་གསོལ་རས་རག་གི་རེད།
 this horse-of on-from who-by pick-up able if-even prize get fut. c./
 di tä: ga;ng-nä sū: du: t'ub-nä: sò:rä: ra:-ki re:/
 Whoever picks it up from horse-back will get a prize.

21.9.4. སྤྱི་ལྟོ་ = “by anybody” or “nobody”

སྤྱི་ལྟོ་ is used in colloquial and
 སྤྱི་ཡིས་ལྟོ་ in literary forms

སྤྱི་ལྟོ་ expresses the meaning of “by anybody” or “by nobody” according to the positive or negative sentence.

Examples:

1. འདི་སྤྱི་ལྟོ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་རེད།
 this who-by even do able fut. c./
 di sū: kya;ng ch'e: t'ub-ki re:/
 Anybody will be able to do this.
2. འདི་སྤྱི་ལྟོ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད།
 this who-by even do able neg. fut. c./
 di sū: kya;ng ch'e: t'ub-ki ma-re:/
 Nobody will be able to do this.
3. གནས་ཚུལ་འདིའི་སྐོར་ལ་སྤྱི་ལྟོ་ཏུ་གོ་གི་ཡོག་མ་རེད།
 circumstances this-of about to who-by even know neg. pres. c./
 nä:-ts'ü: di: kor-la sū:-kya;ng ha-k'o-k'i yò: ma-re:/
 Nobody knows about this thing.

4. ཁང་པ་འདི་སྤྱད་པའི་ཕྱི་གནང་ཆོག་གི་རེད།
house this who-by even use(H.) may fut. c./
k'aŋg-pa di sù: kyaŋg p'e-chö:-ñāŋg ch'ò:-k'i re:/
Anybody can use this house.
5. གནས་ཚུལ་འདི་ཆོའི་ཐོག་ལ་སྤྱད་པའི་སྣང་བྱེད་ཀྱི་མི་འདུག
circumstance these-of on who-by even notice neg. pres. c./
ñä:-ts'ü: di-ts'ö: t'ò:-la sù: kyaŋg t'o-ñāŋg ch'e-ki mi,n-du/
Nobody cares about these things.
6. ལས་ཀ་འདི་འདྲས་སྤྱད་པའི་བྱ་བ་ཀྱི་རེད།
work this-like who-by even do able fut. c./
lä:-ka din-dä: sù: kyaŋg ch'e: t'ub-ki re:/
Anybody will be able to do such work.
7. ལས་ཀ་འདི་འདྲས་སྤྱད་པའི་བྱ་བ་ཀྱི་མ་རེད།
work this-like who-by even do able neg. fut. c./
lä:-ka din-dä: sù: kyaŋg ch'e: t'ub-ki ma-re:/
Nobody will be able to do such work.
8. ལས་ཀ་འདི་འདྲས་སྤྱད་པའི་བྱེད་ཀྱི་མ་རེད།
work this-like who-by even do neg. fut. c./
lä:-ka din-dä: sù: kyaŋg ch'e-ki ma-re:/
Nobody will do such work.

21.9.5. སྤྱ་གང་། = “nobody”

- སྤྱ་གང་། is used in colloquial with negative only.
སྤྱ་ཡང་། is used in literary with both negative and positive.

Examples:

1. འདིར་སྤྱ་གང་མི་འདུག
here nobody neg. exist./

dä: su-k' a;ng mi;n-du/

There is nobody here.

2. ལྷ་མ་ནས་ཁང་པ་འདིའི་ནང་ལ་སྤྱད་མཁན་སུ་གང་ཡོག་མ་རེད།

before since house this-of into dweller nobody neg. exist./

nga-ma-nä k' a;ng-pa di: na;ng-la dö:-k' ä;n su-k' a;ng yò: ma-re: /

Nobody has lived in this house for a long time.

3. ཅ་ལག་སྒྲིང་ཇེ་པོ་འདི་འདྲས་སུ་གང་ལ་ཡོག་མ་རེད།

things beautiful this-like nobody to neg. exist./

cha-la: nyi;ng-je-po din-dä: su-k' a;ng-la yò: ma-re: /

Nobody has such beautiful things.

4. ས་ཆ་འདི་ང་ཚོ་སུ་གང་ལ་བདག་ཡོག་མ་རེད།

land this we nobody to belong neg. exist./

sa-ch' a di nga;n-ts' o su-k' a;ng-la da: yò: ma-re: /

This land belongs to none of us.

5. མགྲོན་ཁང་འདིའི་ནང་ལ་སུ་ཡང་བསྐྱད་ཆོག་གི་རེད།

guest-house this-of into anybody stay allow fut. c./

dö;n-k' a;ng di: na;ng-la su-ya;ng dä: ch' ò:-k' i re: /

Anybody can stay in this guest house.

6. ཁང་པ་འདིའི་ནང་ལ་སུ་ཡང་འགྲོ་ཆོག་གི་མ་རེད།

house this-of into nobody go allow neg. fut. c./

k' a;ng-pa di: na;ng-la su-ya;ng do ch' ò:-k' i ma-re: /

Nobody is allowed to go into this house.

7. དེ་རིང་ངར་ཁོ་ཚོ་སུ་ཡང་མཇུག་མ་བྱུང་།

today I-to they anyone see(H.) neg. past c./

t' e-ri;ng nga: k' o;ng-ts' o su-ya;ng jä: ma-ch' u;ng/

I saw none of them today.

8. ཐུགས་སྟོན་འདིའི་ནང་ལ་སུ་ཡང་ཕེབས་ཆོག་གི་རེད།
 party(H.) this-of into anybody come allow fut. c./
 t'ò:-to di: na;ng-la su-ya;ng p'e: ch'ò:-k'i re:/
 Anybody may come to this party.
9. ས་ཁུལ་འདིའི་ནང་ལ་སུ་ཡང་ཡོང་ནུས་ཀྱི་མ་རེད།
 area this-of into nobody come dare neg. fut. c./
 sa-k' ü: di: na;ng-la su-ya;ng yo;ng nü:-ki ma-re:/
 Nobody will dare come to this area.

21.9.6. སུར་/ སུ་ལ་ = “to whom” (both are used col. & lit.)

Examples:

1. བྱེད་རང་སུར་བཀའ་ཚིལ་གནང་གི་ཡོད།
 you who-to talk(H.) pres. c./
 ky' e-ra;ng sò: ka-mö:-na;ng-k'i yö/
 Who are you talking to?
2. ཁོང་གིས་སུར་བཀའ་འདྲི་ཞུས་པ་རེད།
 he by who-by ask(H.) past c./
 k' o;ng k'i sò: ka,n-di-shü-pa rä/
 Who did he ask?
3. སུར་བཀའ་ཚིལ་ཞུ་དགོས་རེད།
 who-to talk(H.) have fut. c./
 sò: ka-mö:-shu-go rä/
 Who shall (I) speak to?
4. སུ་སུར་*སྐད་ཆ་གོད་དགོས་རེད།
 who-who-to speak have fut. c./

* སུ་སུར་ shows the plural that there are some persons among the many whom one has to speak to
 one has to speak to

su-sò: kä-ch' a-shö-go rä/

Who shall (I) speak to?

21.9.7. མཁན་ = "who"

མཁན་ is used in colloquial and
མི་ in literary forms.

མཁན་ or མི་ is generally used with a verb to indicate the meaning of 'er' in English as in writer, singer, dancer etc.

འཚོང་ (to sell) + མཁན་ (er) = འཚོང་མཁན་ = seller

གོད་མཁན་	(shö:-k' ä,n)	=	teller
འབྲི་མཁན་	(di-k' ä,n)	=	writer
སྡོད་མཁན་	(dö:-k' ä,n)	=	dweller
སྒྲིག་མཁན་	(lò:-k' ä,n)	=	reader
ཤེས་མཁན་	(she:-k' ä,n)	=	one who knows
འགྲོ་མཁན་	(do-k' ä,n)	=	one who goes

1. ཁང་པ་འདིའི་ནང་ལ་སྡོད་མཁན་ཡིག་རེད་པས།
house this-of into dweller exist. ?/
k' a,ng-pa di: na,ng-la dö:-k' ä,n yò: re-pä/
Is anyone living in this house?
2. འདིར་སྒྲིག་སྟན་བཏང་མཁན་སྤྱི་ཡང་ཡོད་པས།
here guitar-sent know who anyone exist.
dä: dam-nyä,n-ta,ng ky' e,n-k' ä,n su-ya,ng yö-pä/
Is there anyone who knows how to play the guitar?
3. བྱིད་རང་ལ་བཀའ་མོལ་བྱ་མཁན་མི་དེ་སྤྱི་རེད།
you to talk who man that who is/

ky' e-ra;ng la ka-mö:-shu-k' ä,n mi t' e su-rä/

Who was that person talking to you?

ནཱ་ is also used in place of མཁན་ in spoken language.

4. ཁོང་བོད་ལ་འགྲོ་ནཱ་རེད།

he Tibet to go er is/

k' o;ng p' ö: la do-nyä;n re:/

He is going to Tibet.

5. བོད་ལ་འགྲོ་ནཱ་ཚོས་ཅ་ལག་མང་པོ་ཉོས་པ་རེད།

Tibet to go-er pl.-by things many bought past c./

p' ö: la do-nyä;n-ts' ö: cha-la: ma;ng-po nyö:-pa re:/

The people going to Tibet bought a lot of things.

21.9.8. Exercise 18

(a) Translate the following into Tibetan.

1. Who are you?
2. Who is he?
3. Who am I?
4. Who is that girl who came with you?
5. Who is that man who talked to you?
6. Who did it?
7. Nobody can do it.
8. Nobody knows about it.
9. Do you know who did that?
10. Who knows?
11. Anybody can use it.
12. Whose pen is this?
13. Whom do you ask?
14. Whom do you want to speak to?
15. Whom shall I speak to?

(b) Translate the following into English

1. སྐུ་ལ་བཀའ་མོལ་ཞུ་དགོས་ཟེད།
2. འདི་སྐུས་གསུངས་པ་ཟེད།
3. འདི་སྐུའི་ཞོར་འབྲུལ་ཟེད།

22. Infinitive Particle “ག” & Related Forms

ག is used in colloquial and
པར་/ བར་ in literary forms.

These infinitive particles are used only with verb ཡོང་བ་ (coming) and
འགྲོ་བ་ (going).

Examples:

1. ང་ལས་ཀ་བྱེད་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།
I work-do to go fut. c./
nga lä:-ka-ch'e-k'a ḍo-k'i yi;n/
I shall go to work.
2. ང་ལས་ཀ་བྱེད་པར་འགྲོ་གི་ཡོད།
I work-do to go pres. c./
nga lä:-ka-ch'e:-par ḍo-k'i yö:/
I am going to work. or I go to work.

The Dative here is also used as a literary infinitive according to the verb.
(see Dative rules page 51)

3. ང་ལས་ཀ་བྱེད་དུ་བྱིན་པ་ཡིན།
I work-do to went past c./
nga lä:-ka-ch'e:-t'u ch'i;n-pa yi;n/
I went to work.

22.1. Infinitive Particle ཡག་ and ཐུ།

ཡག་ is used in colloquial and
ཐུ། in literary forms.

These infinitive particles are used with any other verbs.

1. དེབ་འདི་ཁོང་ལ་སྤྱིད་ཡག་ཡིན།
book this he to give-inf. is/
t'eb di k'o;ng la t̥ö:-ya: yi;n/
This book is to be given to him.
2. ཚང་མ་གྲོད་ཡག་མ་རེད།
all tell-inf. not is/
ts'a;ng-ma shö:-ya: ma-re: /
Not everything is to be told.
3. སྐུམ་འཁོར་འདི་ནི་མ་གསུམ་གཡར་ཡག་ཡིན།
car this day three hire-inf. is/
ñum-k'or di nyi-ma sum yā:-ya: yi;n/
This car is to be hired for three days.
4. ཅ་ལག་དགོས་ཡག་ཚང་མ་ད་ལྟ་ནི་ཡག་ཡིན།
things need-inf. all now buy-inf. is/
cha-la: go-ya: ts'a;ng-ma t'a;n-ta nyo-ya: yi;n/
All the necessary things are to be purchased now.

In some cases, the infinitive is used as a noun. e.g.

1. ང་ཁ་ལག་བཟོ་ཡག་བསྐབ་གྱི་ཡིན།
I cookery learn fut. c./
nga k'a-la:-so-ya: lāb-ki yi;n/
I will learn cookery.

2. ང་སྤྱོད་འཁོར་གཏོང་ཡག་སློབ་གྱི་ཡོད།
I **driving** learn pres. c./
nga ñum-k'or-ta;ng-ya: Ìab-ki yö:/
I am learning driving.
3. ང་བོད་སྐད་ཀྱི་ཡག་གཅིག་ཕུ་སྤྱངས་པ་ཡིན།
I **Tibetan-speaking** only learn past c./
nga p'ö-kä:-gya:-ya: chig-po: ja;ng-pa yin/
I learned only spoken Tibetan.

The particle སྤངས་ when used in place of ཡག་ or ཀྱི་ conveys the meaning of ‘how to’ or ‘the manner of doing’

4. ང་བོད་པའི་ཁ་ལག་བཟོ་སྤངས་བསྐབ་གྱི་ཡིན།
I Tibetan-of food make how-to learn fut. c./
nga p'ö-pä: k'a-la: so-ta;ng Ìab-ki yin/
I will learn how to cook Tibetan food.

22.2. Use of Double Infinitive in the Sentence

1. ང་སྒྲོག་བརྒན་དཔར་ཀྱི་ཡག་བསྐབ་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།
I movie shoot-inf. learn-of go fut. c./
nga Ìog-nyä;n par-gya:-ya: Ìab-k'a do-k'i-yin/
I am going to learn to make films.
2. ཁོང་ཚོ་ཁ་གསལ་ཆུ་ཚོད་བཟོ་བཅོས་ཀྱི་ཡག་བསྐབ་ག་ཕྱིན་པ་རེད།
they few watch repair-inf learn-inf. went past. c./
k'o;ng-ts'o k'a-shä ch'u-ts'ö: so-chö: gya:-ya: Ìab-k'a ch'in-
pa re:/
Some of them went to learn how to repair watches.

3. ཁ་གས་ཐོག་འབྲིད་སྒྲུངས་བསྐྱབ་ག་ཕྱིན་པ་འདྲ།
 few electricity-lay how-to learn-inf. went think/
 k' a-shä l̥ò: t' :-ta;ng l̥ab-k' a ch' i;n-pa ða/
 I think some of them went to learn how to install electric circuit.

22.3. Mixed Examples of Infinitives

1. སློབ་ཕྲུག་ལ་རོགས་རམ་བྱེད་ཡག་དགེ་ཆན་གྱི་ལས་འགན་རེད།
 student to help-inf. teacher of duty is/
 l̥ob-t' u: la rò:-ram-ch' e-ya: ge-gä;n-k' i lä;n-gä;n re:/
 Helping the students is a teacher's duty.
2. དྲང་པོ་བོད་ཡག་དེ་ཡག་པོ་རེད།
 truth tell-inf. that good is/
 t' a;ng-po-shö:-ya: t' e yag-po re:/
 Telling the truth is a good thing.
3. ཁོང་ཕག་ཤེག་ཡག་ལ་མོས་མཐུན་གནང་གི་འདུག
 he there go-inf. to agree(H.) pres. c./
 k' o;ng p' a-k' ä: t' ä:-ya: la mö-t' ü;n n̄a;ng-k' i du/
 He agrees to go there.
4. ཁོང་མི་མཁས་པ་ཞིག་ཆགས་ཡག་གི་བཟོ་འདུག
 he man wise a become-inf. of seems exist./
 k' o;ng mi k' ä-pa shig ch' a:-ya: k' i so-du/
 He is likely to become a wise man.
5. ལས་ཀ་བྱེད་ཡག་དེ་ལུས་རྩལ་ཡག་པོ་ཞིག་རེད།
 work-do-inf. that physical-exercise good a is/
 lä-ka-ch' e-ya: t' e lü:-tsä: yag-po chi re:/
 Working is a good exercise.

6. ཁོང་རྒྱུ་ཕྱི་ལོ་ཕྱི་ལོ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་
he football play-inf. to love exist./
k'o'ng ka'ng-tse:-po-lo tse-ya:-la ga-po du/
He likes to play football. or He loves playing football.
7. འདི་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་
this read-inf. of time is/
di l̄ò:-ya: k'i t'ü:-ts'ö: re:/
This is the time to read. or This is reading time.
8. ང་མ་ཁ་ཁ་ཁ་ཁ་ཁ་ཁ་ཁ་ཁ་ཁ་ཁ་ཁ་ཁ་ཁ་
I cigarette smoke-inf. to liking neg. exist./
nga t'a-ma: t'e;n-ya: la ga-po mä:/
I do not like to smoke cigarettes.
9. ཁོང་དེ་དེ་དེ་དེ་དེ་དེ་དེ་དེ་དེ་དེ་དེ་དེ་
he book print how-to learn pres. c./
k'o'ng t'eb par-gya:-ta'ng l̄ab-ki yò-re:/
He is learning how to print books.
10. ང་ཁྱི་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་
I you place-to just talk-inf. come fut. c./
nga ky'e-ra'ng tsa:-la t'a-k'a:-se kä-ch'a-shö-k'a yong-k'i-yin/
I will come to your place just to talk (to you).
11. ང་ཁྱི་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་ལྟ་
I you place-to talk-inf. come fut. c./
nga ky'e-ra'ng tsa:-la kä-ch'a-ch'e-k'a yong-k'i-yin/
I will come to your place to discuss (things with you).

22.4. Exercise 19

(a) Translate the following into Tibetan using the infinitive ག་

1. We are going to read books.
2. I am going to write letters.
3. I am going to talk to him.
4. She is going to fetch water.
5. He came to see me.
6. Are you going to buy vegetables?
7. I am going to cook now.

(b) Fill in the blanks with appropriate particles.

ག་ ཡག་ གུ་ ལྷངས་

1. ང་ཐོད་པའི་ཁ་ལག་བཟོ་.....བསྐྱབ་གྱི་ཡིན།
2. ང་སྐྱམ་འཁོར་གཏོང་.....བསྐྱབས་ཚར་པ་ཡིན།
3. ཁོང་དེང་སང་གནམ་གུ་གཏོང་.....སྦྱང་གི་ཡིག་རེད།
4. ངས་འཚོམ་བུ་རྒྱག་.....ཡག་པོ་ཤས་གྱི་ཡིད།
5. ཐོད་སྐད་བསྐྱབ་.....ལས་སྒུ་པོ་རེད།
6. ཁོང་ཁ་ལག་བཟོ་.....བསྐྱབ་.....ཕྱིན་པ་རེད།
7. ཐོད་པའི་ཞལ་ལག་བཟོ་.....མཁྱེན་གྱི་ཡིད་པས།
8. ང་ཉིན་ལྷར་ཐོད་ཡིག་བསྐྱབ་.....འགྲོ་གི་ཡིད།
9. ཁོང་ཚོ་གཟུང་ཉི་མར་ཉ་ཟེན་.....ཕྱིན་གས།

23. Intentional & Unintentional Verbs

In Tibetan the distinction between Intentional and Unintentional Verbs is very important.

23.1. Some Common Verbs

བྱ་བྱེད་ཐ་དད་པ།

Intentional

བྱ་བྱེད་ཐ་མི་དད་པ།

Unintentional

ལྟ་བ་	to watch	མཐོང་བ་	to see
ཉན་པ་	to listen	གོ་བ་	to hear
དབུལ་བ་	to tear	རལ་བ་	to get torn
སྐྱོམ་པ་	to shake	འཁྱོམ་པ་	to be shaken
སྒྲིག་པ་	to burn	འཚོག་པ་	to get burned
གཤག་པ་	to split	གསལ་བ་	to crack
བགྲམ་པ་	to spread	གྲམ་པ་	to get scattered
འཁྱུམས་པ་	to close	བྱུམ་པ་	to be closed
གཏོར་བ་	to scatter	འཐོར་བ་	to get scattered
སྒྲེལ་བ་	to increase, spread	འཕྲེལ་བ་	to be increased
སྐྱང་པ་	to soak	བང་པ་	to get wet, soaked
གཅོད་པ་	to cut off	ཆད་པ་	to be cut off
གཅོག་པ་	to break	ཆག་པ་	to be broken
བསམ་སྒྲོ་གཏོང་བ་	to think	བསམ་སྒྲོ་འཁོར་བ་	to be thought
ཡར་རྒྱས་གཏོང་བ་	to improve	ཡར་རྒྱས་འགྲོ་བ་	to get improved
གོ་ས་སྤར་བ་	to promote	གོ་ས་འཕར་བ་	to be promoted

23.2. The use of these verbs:

With Unintentional Verbs the verb-complement of the 3rd person is used for all persons.

In the past tense, however, the verb-complement བྱང་ is used for the 1st person.

Examples:

Intentional Verb

Unintentional Verb

- | | |
|---|--|
| 1. ངས་བརྟུ་གི་ཡིན།
I will watch (TV). | ངས་ཚང་མ་མཐོང་གི་རེད།
I will see everything. |
| 2. ངས་བརྟུ་གི་ཡོད།
I am watching (TV). | ངས་ཚང་མ་མཐོང་གི་འདུག
I see everything. |
| 3. ངས་བརྟུས་པ་ཡིན།
I watched (TV). | ངས་ཚང་མ་མཐོང་བྱང་།
I saw everything. |
| 4. ཁོང་གིས་བརྟུ་གི་རེད།
He will watch (TV). | ཁོང་གིས་ཚང་མ་མཐོང་གི་རེད།
He will see everything. |
| 5. ཁོང་གིས་བརྟུ་གི་འདུག
He is watching (TV). | ཁོང་གིས་ཚང་མ་མཐོང་གི་འདུག
He sees everything. |
| 6. ཁོང་གིས་བརྟུས་པ་རེད།
He watched (TV). | ཁོང་གིས་ཚང་མ་མཐོང་པ་རེད།
He saw everything. |

23.3. The Pronoun according to Unintentional Verbs:

23.3.1. With following Unintentional Verbs the **instrumental form of the pronoun** is needed.

ངས་མཐོང་གི་འདུག = I can see

ངས་སྒོ་གི་འདུག = I am hearing

ངས་བསམ་གྱི་འདུག	= I am thinking (describing the natural flow of thoughts)
ངས་དྲན་གྱི་འདུག	= I remember
ངས་ནོར་གྱི་འདུག	= I am making a mistake
ངས་བོ་གི་འདུག	= I am spilling (something)
ངས་འཁྱོལ་གི་འདུག	= I am able to carry (it)
དེ་ངས་ཆག་སྤང་།	= I broke it.

23.3.2. With following Unintentional Verbs the simple pronoun is needed:

ང་དག་འ་གི་འདུག	= I like, love
ང་ན་གི་འདུག	= I feel/am sick
ང་སེམས་སྡོམ་གི་འདུག	= I feel/am sad
ང་ཁ་སྡོམ་གྱི་འདུག	= I feel/am thirsty
ང་སྡོམ་ཁོ་སྡོམ་གི་འདུག	= I feel/am hungry
ང་གཉིད་ཁུག་གི་འདུག	= I feel/am sleepy
ང་སེམས་ཕམ་གྱི་འདུག	= I feel/am disappointed
ང་དྲག་གི་འདུག	= I am recovering

23.4. Exercise 20

(a) Fill in the blanks with appropriate verbs and translate the sentences into English.

བཀག་ བཀག་ དབྱིལ་ རིལ་ རུབ་ བསྐྱབས་ གཏོར་ འཕྱར་ བཅག་
ཆག་ ལངས་ བསྐྱངས་ གཤག་ གཞགས་ སྤང་ བང་

1. ཁྱིས་ཁོ་སྡོམ་འགྲམ་ལ་.....པ་རེད།
2. གངས་བབས་ནས་ལམ་ཁ་.....པ་རེད།
3. ངས་ཁོང་གི་ངས་གཉིས་.....པ་ཡིན།

4. དུ་གུ་འདིས་ངའི་སྒྱ་གུ་.....གས།
5. ང་འབྲུག་པ་སྒྲུང་ལ་ཐེངས་གཉིས་.....བྱང་།
6. རྒྱུ་བ་ཀྱག་འདིའི་རྒྱང་པ་ཡ་གཅིག་.....གས།
7. ཁོང་ཚོས་སངས་རྒྱལ་གྱི་བརྟན་པ་.....པ་རེད།
8. ལུགས་སྒྲོལ་འདི་མགྲོགས་པོ་.....གྱི་རེད།
9. མི་འདིས་ང་ཁོང་ཁྱོ་.....བྱང་།
10. ཁོང་དོན་དག་མེད་པར་ཁོང་ཁྱོ་.....སོང་།
11. ཁོང་གིས་ངར་ཚུ་.....གྱི་འདུག
12. འདིར་བསྐྱད་ན་ཚུ་.....གྱི་རེད།
13. ཁོང་གིས་ཤིང་.....གི་རེད།
14. ཤིང་འདི་མགྲོགས་པོ་.....གྱི་རེད།
15. ཁོང་གིས་དུག་སློག་ཚང་མ་ཚུའི་ནང་ལ་.....ཚར་གས།
16. ངའི་དུག་སློག་ཆར་པས་བཏད་དེ་.....སོང་།

(b) Write down the following sentences in your exercise book and underline the **Unintentional Verbs**.

- | | |
|---|---------------------------------------|
| 1. ངས་གསར་འགྱུར་ཉན་གྱི་ཡོད། | = I listen to the news. |
| 2. ངས་གསར་འགྱུར་གོ་གི་འདུག | = I hear the news. |
| 3. ངས་འདི་གོ་བྱང་། | = I heard this. |
| 4. དུ་གུ་འདིས་ངའི་དེབ་དབྲལ་སོང་། | = This child tore my book. |
| 5. ངས་ཤིང་སྤྱང་མང་པོ་བཅད་པ་ཡིན། | = I cut many trees. |
| 6. ངས་དེའི་སྒྲིམ་ལ་བསམ་སྒྲོ་གཏོང་གི་ཡོད། | = I am thinking about that. |
| 7. འདིར་མི་མང་པོ་རིལ་གྱི་འདུག | = Many people fall here. |
| 8. ང་དེའི་ཐོག་ལ་འབྱོད་པ་ཞེ་དག་སྦྱེས་བྱང་། | = I regretted it very much. |
| 9. ང་སྒྱུག་མེར་ལངས་གྱི་འདུག | = I feel like vomiting / I feel sick. |
| 10. ང་འབྲུག་གི་འདུག | = I feel cold. |
| 11. ང་ཚ་དུབ་འཆིག་གི་འདུག | = I feel hot. |
| 12. ཁོང་བཏད་དེ་འཐོམས་སོང་། | = He got completely confused. |
| 13. དེང་སང་ང་ཞེ་དག་ཉོབ་གྱི་འདུག | = These days I feel very lazy. |

14. སྐབས་རེ་ང་མགོ་ཡུར་འཁོར་གྱི་འདུག = Sometimes I feel giddy.
15. མཚོ་འདིའི་ནང་ལ་མི་གཅིག་དེ་མས་པ་རེད། = A man drowned in this lake.
16. ད་ང་རྩོད་ཡོང་གི་འདུག = I am warming up now.
17. ང་གད་མོ་ཞིང་གི་ཤིང་གྱི་འདུག = I feel like laughing very much.
18. རྒྱ་འདི་འཁོར་གྱི་འདུག = This water is boiling.
19. ཁོང་གིས་ངར་ཁོང་ཁྱིའི་དག་བསྐྱངས་བྱུང་། = He made me very angry.
20. ཁྱེད་རང་གི་བོད་སྐད་ཡར་རྒྱས་འགྲོ་གི་འདུག = Your Tibetan is improving.

24. Use of “བྱང” & Related Forms

བྱང is used in the past tense only.

24.1. བྱང as a main verb

24.1.1. བྱང = got

1. ངར་བྱང།
I-to got/
nga: ch'u,ng/
I got (it).
2. བྱང་རང་ལ་བྱང་བ་རེད།
you to got/
ky'e-ra,ng la ch'u,ng-pa-re:/
You got (it). (general statement)
3. ཁོང་ལ་བྱང་བ་རེད།
he to got/
k'o,ng la ch'u,ng-pa-re:/
He got (it). (general statement)
4. ཁོང་ལ་བྱང་སོང།
he to got/
k'o,ng la ch'u,ng-so,ng/
He got (it). (definite statement)
5. ཁོང་ལ་བྱང་གས།
he to got/

k' o;ng la ch' u;ng-sha: /

He got (it). (I heard or I was informed about it)

6. ཁོང་ལ་བྱང་འདུག

he to got /

k' o;ng la ch' u;ng-du: /

He got (it). (lit.)

Interrogatives:

7. ཁྱེད་རང་ལ་བྱང་ངས།

you to got ? /

ky' e-ra;ng la ch' u;ng-ngä /

Did you get (it)?

8. ཁོང་ཚོར་བྱང་བ་རེད་པས།

they to got ? /

k' o;ng-ts' ò: ch' u;ng-pa re-pä /

Did they get (it)? (general)

9. ཁོང་ཚོར་བྱང་སོང་ངས། = ཁོང་ཚོར་བྱང་འདུག་གས།

they got to ? /

k' o;ng-ts' ò: ch' u;ng-so;ng-ngä /

same as (8) but definite

24.1.2. བྱང་ = happened

1. དེའི་རྗེས་ལ་ག་རེ་བྱང་བ་རེད།

that-of after what happened /

t' e: je:-la k' a-re ch' u;ng-pa rä /

What happened after that?

2. དེའི་མེས་ལ་ག་རེ་བྱས་པ་རེད།
that-of after what happened/
t' e: je:-la k' a-re ch' ä:-pa rä/
same as (1) but it is more common in speaking
3. དེ་ནས་ག་རེ་བྱས་པ་རེད།
and-then what happened/
t' e-nä: k' a-re ch' ä:-pa rä/
And then what happened?
4. ཡག ངར་ག་རེ་བྱས་པ་རེད།
Oh! I-to what happened/
ya: nga: k' a-re ch' ä:-pa rä/
Oh! What happened to me?
5. ཁྱེད་རང་ལ་ག་རེ་བྱས་བྱུང་། = ཁྱེད་རང་ལ་ག་རེ་གནང་བྱུང་། (H.)
you to what happened/
ky' e-ra,ng la k' a-re ch' ä:-ch' u,ng/
What happened to you?
6. ཁོང་ལ་ག་རེ་བྱས་པ་རེད། = ཁོང་ལ་ག་རེ་གནང་པ་རེད། (H.)
he to what happened/
k' o,ng la k' a-re ch' ä:-pa rä/
What happened to him?

24.2. བྱང་། as a past verb-complement

24.2.1. With an Unintentional main verb བྱང་ is used with the 1st person subject:

1. ངས་ཚང་མ་མཐོང་བྱུང་།
I-by all see past c./

ngä: ts' a;ng-ma t' o;ng-ch'u;ng/

I saw everything.

2. ངས་ཁྱེད་རང་འདིར་ཡོག་མ་རེད་བསམ་བྱུང་།

I-by you here not exist. thought past c./

ngä: ky' e-ra;ng dä: yò:-ma-re: sèm-ch'u;ng/

I thought you are not here.

3. ངར་ལམ་འགག་ལས་སྒོལ་རྟོག་བྱུང་།

I-to way easily found past c./

nga: lam-ga: lä:-lā-pò: nye:-ch'u;ng/

I found the way easily.

4. དེ་རིང་ངར་དངུལ་ཁང་ནས་དངུལ་རག་བྱུང་།

today I-to bank from money got/

t' e-ri;ng nga: ngü:-k' a;ng nä ngü: ra: ch'u;ng/

Today I got the money from the bank.

24.2.2. With an Intentional main verb, བྱུང་། is used with the second and third person subject:

1. ཁྱེད་རང་གིས་ངར་ཡག་པོ་གནང་བྱུང་།

you by I-to good do(H.) past c./

ky' e-ra;ng k' i: nga: yag-po nā;ng-ch'u/

You were good to me.

2. ཁྱེད་རང་གིས་ང་ཚོར་རོགས་རམ་ཞེ་དྲག་གནང་བྱུང་།

you by we-to help very do(H.) past c./

ky' e-ra;ng k' i: nga:n-ts' ò: rò:-ram she-t' a: nā;ng-ch'u/

You helped us so much.

3. ཁོང་གིས་ངར་ལབ་བྱུང་། = ཁོང་གིས་ངར་གསུངས་བྱུང་། (H.)

he by I-to tell past c./

k' o;ng k' i: nga: lèb-ch' u;ng/

He told me (that).

4. ཁོང་གིས་ངར་སྤྲད་བྱང་། = ཁོང་གིས་ངར་གནང་བྱང་། (H.)

he by I-to give past c./

k' o;ng k' i: nga: t̤ä: ch' u;ng/

He gave (it) to me.

5. ཁོང་གིས་ངར་ཞེ་དག་ཡག་པོ་བསྐྱབས་གནང་བྱང་།

she by I-to very good teach(H.) past c./

k' o;ng k' i: nga: she-t' a: yag-po lèb n̄a;ng-ch' u;ng/

She taught me very well.

6. ཁོང་གིས་ཚང་མ་ངར་བསྟན་བྱང་།

she by all I-to show past c./

k' o;ng k' i: ts' a;ng-ma nga: t̤ä;n-ch' u;ng/

She showed me everything.

7. ཁོས་ངར་དབང་ཡོད་བཤད་བྱང་།

he-by I-to bully past c./

k' ö: nga: w̄a;ng-yö:shä-ch' u/

He bullied me.

8. ཁོས་ངར་ཐུབ་ཚད་བཏང་བྱང་།

he-by I-to bully past c./

k' ö: nga: t' ub-ts' ö:-ta;ng-ch' u/

same as (7)

9. ཁོས་ངར་འགྱོ་ཚད་བཏང་བྱང་།

he-by I-to bully past c./

k' ö: nga: ḍob-ts' ö:-ta;ng-ch' u/

same as (7)

10. ཁྱེད་ཚོས་ངར་ཅ་ལག་འབྱེད་རོགས་བྱས་བྱང་།
 they-by I-to things carry-help did past c./
 k' o;ng-ts' ö: nga: cha-la: ky' e:-rò: ch' ä:-ch' u;ng/
 They helped me to carry (my) things.

Interrogatives:

11. ངས་ཁྱེད་རང་ལ་ཕྱག་སྦྱག་དེ་ཕྱལ་བྱང་ངས།
 I-by you to pen(H.) that give(H.) past c./
 ngä: ky' e-ra;ng la ch' a:-n̄yü: t' e p' ü:-ch' u-ngä/
 Did I give to you that pen? (H. to person object)
12. ཁྱེད་གིས་ཁྱེད་རང་ལ་གནང་བྱང་ངས།
 he by you to give(H.) past ?/
 k' o;ng k' i: ky' e-ra;ng la n̄a;g-ch' u;ng-ngä/
 Did he give to you (that)? (H. to person subject)
13. ཁྱེད་རང་ལ་དངུལ་ཁང་ནས་དངུལ་རག་བྱང་ངས།
 you to bank from money get past c. ?/
 ky' e-ra;ng la n̄ḡü:-k' a;ng n̄a n̄ḡü: ra: ch' u;ng-ngä/
 Did you get money from the bank?
14. དེའི་སློབ་ལ་ངས་གང་ཡང་ཁྱུ་བྱང་ངས།
 that-of about I-by anything tell(H.) past c. ?/
 t' e: kor-la ngä: k' a;ng-ya;ng shü: ch' u;ng-ngä/
 Did I tell (you) anything about that?
15. དེའི་སློབ་ལ་ཁྱེད་གིས་གང་ཡང་གསུངས་བྱང་ངས།
 that-of about he by anything tell(H.) past c. ?/
 t' e: kor-la k' o;ng k' i: k' a;ng-ya;ng su;ng ch' u;ng-ngä/
 Did he tell (you) anything about that?

24.3. Exercise 21

(a) Translate the following into English

1. ང་ཚོར་ཚང་མ་རག་བྱང་།
2. བྱང་རང་ལ་བྱང་ངས།
3. ཁོང་ལ་བྱང་གི།
4. དེ་ནས་ག་རེ་བྱས་པ་རེད།
5. ཁོང་ལ་ག་རེ་བྱས་པ་རེད།
6. བྱང་རང་ལ་ག་རེ་བྱས་བྱང་།
7. ང་ཚོས་ཚང་མ་མཐོང་བྱང་།
8. གསར་འགྱུར་འདི་ངས་ཁ་ས་གོ་བྱང་།
9. འདི་ཁོང་ཚོས་ངར་སྤྲད་བྱང་།
10. འདི་ངར་ཁོང་གིས་བསྐྱབས་བྱང་།

(b) Translate the following into Tibetan

1. He took me with him.
2. He beat me yesterday.
3. I did not get the money from the bank.
4. Did you get the books?
5. Did you see that man?
6. Did he bully you?
7. Did he scold you?
8. What happened to these men?
9. Did you feel cold last night?
10. No, I did not feel cold at all.

Exercise 10

(a) Translate the following into English

1. एक दिन रामले आफ्नो घरमा बसे।
2. त्यसको पछि उनले बाहिर निस्कनु भयो।
3. उनले आफ्नो मित्रलाई भेटे।
4. उनले आफ्नो मित्रलाई आफ्नो घरमा बोले।
5. उनले आफ्नो मित्रलाई आफ्नो घरमा बोले।
6. उनले आफ्नो मित्रलाई आफ्नो घरमा बोले।
7. उनले आफ्नो मित्रलाई आफ्नो घरमा बोले।
8. उनले आफ्नो मित्रलाई आफ्नो घरमा बोले।
9. उनले आफ्नो मित्रलाई आफ्नो घरमा बोले।
10. उनले आफ्नो मित्रलाई आफ्नो घरमा बोले।

(b) Translate the following into Nepali

1. He took me with him.
2. He beat me yesterday.
3. I did not get the money from the bank.
4. Did you get the books?
5. Did you see that man?
6. Did he bully you?
7. Did he scold you?
8. What happened to your hand?
9. Did you feel cold last night?
10. No, I did not feel cold at all.

25. གྲངས་ཀ་བརྩི་ཚུལ། = Cardinal Numbers:

༡	གཅིག་	(chig)	= 1
༢	གཉིས་	(nyi:)	= 2
༣	གསུམ་	(sum:)	= 3
༤	བཞི་	(shi)	= 4
༥	ལྔ་	(nga)	= 5
༦	དྲུག་	(t'u:)	= 6
༧	བདུན་	(dü,n)	= 7
༨	བརྒྱད་	(gyä:)	= 8
༩	དགུ་	(gu)	= 9
༡༠	བརྒྱ་/བརྒྱ་ཐམ་པ་	(chu)/chu-t' am-pa	= 10
༡༡	བརྒྱ་གཅིག་	(chuk-chi:)	= 11
༡༢	བརྒྱ་གཉིས་	(chu;ng-nyi)	= 12
༡༣	བརྒྱ་གསུམ་	(chuk-sum)	= 13
༡༤	བརྒྱ་བཞི་	(chüb-shi)	= 14
༡༥	བརྒྱ་ལྔ་	(chö:-nga)	= 15
༡༦	བརྒྱ་དྲུག་	(chu-t'u:)	= 16
༡༧	བརྒྱ་བདུན་	(chub-dü,n)	= 17
༡༨	བརྒྱ་བརྒྱད་	(chob-gyä:)	= 18
༡༩	བརྒྱ་དགུ་	(chu-gu)	= 19
༢༠	ཉི་ཤུ་/ཉི་ཤུ་ཐམ་པ་	(nyi-shu)/(nyi-shu-t' am-pa)	= 20

25.1. Numerical Particles:

These particles are used in tens (20 - 90) respectively.

ཅ་ ས་ ཞ་ ང་ ར་ ངན་ ཅུ་ བོ་

ཙ is used in twenties: (21-29)

༢༡	ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་	(nyi-shu tsag-chi:)	= 21
༢༢	ཉི་ཤུ་རྩ་དགུ་	(" " tsa-gu)	= 29
༣༠	སུམ་ཅུ་/སུམ་ཅུ་ཐམ་པ་	(sum-chu)/(sum-chu t' am-pa)	= 30

སྟེ་ is used in thirties: (31-39)

༣༡	སུམ་ཅུ་སྟེ་གཅིག་	(sum-chu sò:-chi:)	= 31
༣༩	སུམ་ཅུ་སྟེ་དགུ་	(" " sò:-gu)	= 39
༤༠	བཞི་བཅུ་/བཞི་བཅུ་ཐམ་པ་	(shib-chu)/(shib-chu t' am-pa)	= 40

ཞི་ is used in forties: (41-49)

༤༡	བཞི་བཅུ་ཞི་གཅིག་	(shib-chu she-chi:)	= 41
༤༩	བཞི་བཅུ་ཞི་དགུ་	(" " she-gu)	= 49
༥༠	ལྔ་བཅུ་+ཐམ་པ་	(ngab-chu + t' am-pa)	= 50

ང་ is used in fifties: (51-59)

༥༡	ལྔ་བཅུ་ང་གཅིག་	(ngab-chu nga-chi:)	= 51
༥༩	ལྔ་བཅུ་ང་དགུ་	(" " nga-gu)	= 59
༦༠	དྲུག་ཅུ་/དྲུག་ཅུ་ཐམ་པ་	(tug-chu)(tug-chu t' am-pa)	= 60

རེ་ is used in sixties: (61-69)

༦༡	དྲུག་ཅུ་རེ་གཅིག་	(tug-chu re-chi:)	= 61
༦༩	དྲུག་ཅུ་རེ་དགུ་	(" " re-gu)	= 69
༧༠	བདུན་ཅུ་/བདུན་ཅུ་ཐམ་པ་	(dü,n=chu)/(dü,n-chu t' am-pa)	= 70

དོན་ is used in seventies: (71-79)

༧༡	བདུན་ཅུ་དོན་གཅིག་	(dü,n-chu t' ön-chi:)	= 71
༧༩	བདུན་ཅུ་དོན་དགུ་	(" " t' ön-gu)	= 79
༨༠	བརྒྱད་ཅུ་/བརྒྱད་ཅུ་ཐམ་པ་	(gyä-chu)/(gyä-chu t' am-pa)	= 80

The first word of the number 15 and 18 are written as བཅོ་ with Na-Ro (འ) instead of བཅུ།

This is for the sake of pronunciation.

गु' is used in eighties: (81-89)

११	चकुट'कु'गु'गडिग'	(gyä-chu <u>ky'</u> a-chi:)	= 81
१२	चकुट'कु'गु'दगु'	(" " <u>ky'</u> a-gu)	= 89
१०	दगु'चकुट'/दगु'चकुट'सख'प'	(gub-chu)/(gub-chu t'am-pa)	= 90

गो' is used in nineties: (91-99)

११	दगु'चकुट'गो'गडिग'	(gub-chu <u>k'</u> ò-chi:)	= 91
१२	दगु'चकुट'गो'दगु'	(" " <u>k'</u> ò-gu)	= 99
१००	चकुट'/चकुट'सख'प'	(gya)/(gya-t'am-pa)	= 90

Counting in hundreds:

१००	चकुट'	(gya)	= 100
२००	डिस'चकुट'	(nyi-gya)	= 200
३००	सुख'चकुट'	(sum-gya)	= 300
४००	चडि'चकुट'	(shib-gya)	= 400
५००	ख'चकुट'	(ngab-gya)	= 500
६००	दुग'चकुट'	(tug-gya)	= 600
७००	दुन'चकुट'	(dü,n-gya)	= 700
८००	चकुट'चकुट'	(gyä-gya)	= 800
९००	दगु'चकुट'	(gub-gya)	= 900
१०००	डिग'ङ्ग'द'	(ch'ig-to,ng)	= 1,000

25.2. Two ways of counting in thousands:

Traditional way

General system

१०००	डिग'ङ्ग'द'	=	ङ्ग'द'सुग'गडिग'	(to,ng-t'a: chig)
२०००	डिस'ङ्ग'द'	=	ङ्ग'द'सुग'गडिस'	(to,ng-t'a: nyi:)
३०००	सुख'ङ्ग'द'	=	ङ्ग'द'सुग'गसुख'	(to,ng-t'a: sum)
४०००	दगु'ङ्ग'द'	=	ङ्ग'द'सुग'दगु'	(to,ng-t'a: gu)
१००००	डिग'ङ्ग'द'	=	ङ्ग'द'सुग'चकुट'	(to,ng-t'a: chu)

10 - 100 thousands:

१००००	ཆིག་ཁྲི་	=	ཁྲི་གཅིག་	(t' i-chig)
२००००	ཉིས་ཁྲི་	=	ཁྲི་གཉིས་	(t' i-nyī:)
३००००	སུམ་ཁྲི་	=	ཁྲི་གསུམ་	(t' i-sum)
१००००	དགུ་ཁྲི་	=	ཁྲི་དགུ་	(t' i-gu)
१०००००	ཆིག་འབུམ་	=	ཁྲི་བཅུ་	(t' i-chu)

100,000 - 1,000,000 million:

१०००००	ཆིག་འབུམ་	=	འབུམ་གཅིག་	(bum-chig)
२०००००	ཉིས་འབུམ་	=	འབུམ་གཉིས་	(bum-nyī:)
३०००००	གསུམ་འབུམ་	=	འབུམ་གསུམ་	(bum-sum)
ॣ०००००	བཞི་འབུམ་	=	འབུམ་བཞི་	(bum-shi)
५०००००	ལྔ་འབུམ་	=	འབུམ་ལྔ་	(bum-ñgā)
६०००००	དྲུག་འབུམ་	=	འབུམ་དྲུག་	(bum-t' u:)
७०००००	བདུན་འབུམ་	=	འབུམ་བདུན་	(bum-dü,n)
८०००००	བརྒྱད་འབུམ་	=	འབུམ་བརྒྱད་	(bum-gyā:)
१०००००	དགུ་འབུམ་	=	འབུམ་དགུ་	(bum-gu)
१०००,०००	ས་ཡ་གཅིག་	=	འབུམ་བཅུ་	(bum-chu)

1 - 10 millions:

१००००००	ས་ཡ་གཅིག་	(sa-ya-chig)	= 1 million
२००००००	ས་ཡ་གཉིས་	(sa-ya-nyī:)	= 2 million
३००००००	ས་ཡ་གསུམ་	(sa-ya-sum)	= 3 million
१००००००	ས་ཡ་དགུ་	(sa-ya-gu)	= 9 million
१०००००००	ས་ཡ་བཅུ་	(sa-ya-chu)	= 10 million

10 - 100 millions:

१०००००००	བྱེ་བ་གཅིག་	(ch' e-wa:-chig)	= 10 million
२०००००००	བྱེ་བ་གཉིས་	(ch' e-wa:-nyī:)	= 20 million
३०००००००	བྱེ་བ་གསུམ་	(ch' e-wa:-sum)	= 30 million
ॣ०००००००	བྱེ་བ་བཞི་	(ch' e-wa:-shi)	= 40 million

५०००००००	ཐྱེ་བ་ཇ་	(ch' e-wa:-ng̃a)	= 50 million
६०००००००	ཐྱེ་བ་རྩ་ག་	(ch' e-wa:-t' u:)	= 60 million
७०००००००	ཐྱེ་བ་དག་	(ch' e-wa:-gu)	= 90 million
१००००००००	ཐྱེ་བ་བརྩ་	(ch' e-wa:-chu)	= 100 million

100 - 1,000 millions:

१००००००००	རྩ་ལྷུར་གཅིག་	(t' ung-ch' ur-chig)	= 100 million
२००००००००	རྩ་ལྷུར་གཉིས་	(t' ung-ch' ur-ny'i)	= 200 million
३००००००००	རྩ་ལྷུར་གསུམ་	(t' ung-ch' ur-sum)	= 300 million
९००००००००	རྩ་ལྷུར་དག་	(t' ung-ch' ur-gu)	= 900 million
१०००००००००	རྩ་ལྷུར་བརྩ་	(t' ung-ch' ur-chu)	= 1,000 million

25.3. Counting of hundred upwards:

Counting after བརྩ་ (hundred), དང་ (and) should be added:

101	=	१०१	བརྩ་དང་གཅིག་	(gya-t' a;ng-chig)
150	=	१५०	བརྩ་དང་ཇ་བརྩ་	(gya-t' a;ng-ng̃ab-chu)
201	=	२०१	ཉིས་བརྩ་གཅིག་	(nyi-gya-chig)

Counting of thousand upwards:

1,550	=	१५५०	ཆིག་སྟོང་ཇ་བརྩ་ཇ་བརྩ་	(ch' ig-to;ng ng̃ab-gya ng̃a-chu)
2,775	=	२७७५	ཉིས་སྟོང་བདུན་བརྩ་བདུན་ཅུ་དྲེ་	(nyi-to;ng dün-gya dün-chu t' ö;ng̃a)

Counting of ten thousand upwards:

15,307	=	१५३०७	ཆིག་ཁྲི་ཇ་སྟོང་སུམ་བརྩ་བདུན་	(ch' ig-t' i ng̃a-to;ng sum-gya-dün)
95,575	=	९५५७५	དགུ་ཁྲི་ཇ་སྟོང་ཇ་བརྩ་བདུན་ཅུ་དྲེ་	(gu-t' i ng̃a-to;ng ng̃ab-gya dün-chu t' ö;n-nga)

Counting of hundred thousand upwards:

123,456 = གནམ་ལྗོངས་ཀྱི་སྐོར་བཞི་བརྒྱ་ལྷ་བརྒྱ་དྲུག
(ch'ig-bum nyi-t'i sum-to;ng shib-gya nḡab-chu nga-t'u:)

999,999 = གུ་བུམ་གུ་ཏི་གུ་ཏོང་གུ་བུ་གུ་ཅུ་ཀོ་གུ་
(gu-bum gu-t'i gu-toṅg gub-gya gub-chu k'o-gu)

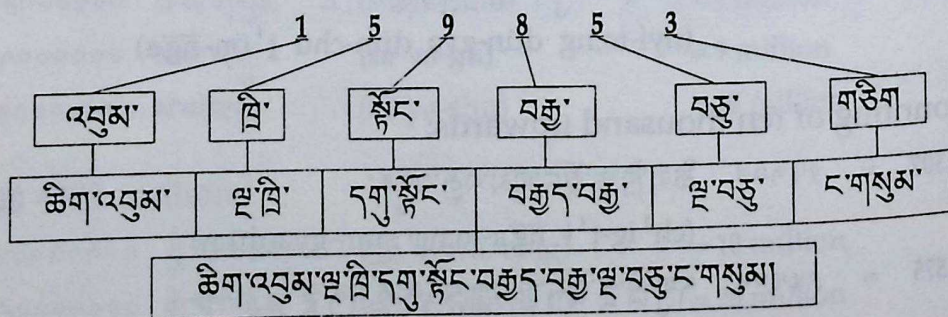
(Note: Unlike in Western system, no commas are used in the Tibetan numerals.)

25.4. Position of the different counting units:

१	གཅིག	= Unit
१०	བཅུ་	= Ten
१००	བརྒྱ་	= Hundred
१०००	ལྔ་	= Thousand
१००००	ཁྲི་	= Ten thousand
१०००००	འབུམ་	= One hundred thousand
१००००००	ས་ཡ་	= One million
१०००००००	ཁྲེ་བ་	= Ten million
१००००००००	དྲུ་ཕུར་	= Hundred million

It is important to memorise these digits according to their numerical values.

According to the example given below, the digital value of 159,853 will be one hundred fifty nine thousand eight hundred fifty three.



25.5. བརྒྱ་ཆ། = Percentage:

བརྒྱ་ (hundred) + ཆ་ (part) + ལྔ་ (five) = 5 %

བརྒྱ་ཆ་	༢༥	=	25 %	(gya-ch'a nyi-shu tsa-n̄ḡa)
བརྒྱ་ཆ་	༥༠	=	50 %	(gya-ch'a n̄ḡab-chu t'am-pa)
བརྒྱ་ཆ་	༧༥	=	75 %	(gya-ch'a diin-chu t'ön-nga)
བརྒྱ་ཆ་	༡༠༠	=	100 %	(gya-ch'a gya-t'am-pa)

25.6. བཞི་ཆ། = Quarter:

བཞི་ (four) + ཆ་ (part) + གསུམ་ (three) = 3 quarters

བཞི་ཆ་གཅིག་	=	one quarter/fourth	(sh̄i-ch'a chig)
བཞི་ཆ་གཉིས་	=	two quarters	(sh̄i-ch'a nyi:)
གསུམ་ཆ་གཉིས་	=	two third	(sum-ch'a nyi)
ལྔ་ཆ་གཅིག་	=	one fifth	(nga-ch'a chig)

1. གཞུང་གི་ཆོང་ཁང་ནས་ཅ་ལག་ཉིས་ན་བརྒྱ་ཆ་ ༥ རེ་བཅོག་ཆ་གནང་བ་རེད།
govt. of store from things bought if % 5 each discount give(H.)
pres. c./

shu,ng k'i ts'o,ng-k'a,ng nä cha-la: nyö:-na gya-ch'a n̄ḡa-re
chog-ch'a n̄a,ng-wa re:/

If (you) buy things from the government store, (they) give 5% discount.

2. སློབ་ཕྱག་ཆོར་མེ་འཁོར་གླ་ཆ་བརྒྱ་ཆ་ལྔ་བརྒྱ་ཆ་ཡང་ཡོད་པ་རེད།
students-to train fare percent 50 concession exist./

l̄ob-t' u:-ts'ò: me-k' or l̄a-ch'a gya-ch'a n̄ḡa-chu ch'a-ya,ng
yò re:/

Students have 50 % concession on train fare.

3. དངུལ་ཁང་ནས་ཉུང་ཤོས་བསྐྱེད་བརྒྱ་ཆ་ལྔ་ཇེ་སྤྲད་ཀྱི་རེད།
bank from minimum interest percent 5 each give fut. c./
ngü:-k' aṅg nä nyuṅg-shö: kye: gya-ch' a nḡa re ṭä:-ki re:/
The bank will give a minimum of 5 % interest.
4. གུན་འདི་ངར་ཐོབ་ཡག་ལ་ཡིད་འཆེས་བརྒྱ་ཆ་བརྒྱ་ཐམ་པ་ཡིད།
bet this I-to win inf. to confidence percent 100 exist./
gyäṅ di nga: t' ob-ya-la yi:-ch' e: gya-ch' a gya-t' am-pa yö:/
I am hundred percent confident of winning this bet.
5. ས་ཆ་འདིའི་གསུམ་ཆ་གཅིག་ཁོང་ཚོར་བདག་གི་ཡོག་རེད།
land this-of 3 part one they-to belong pres. c./
sa-ch' a di: sum-ch' a chig k' oṅg-ts' ö: da:-k' i yò re:/
One third of this land belongs to them.
(Note: ཟུར་ or བཅའ་ is also used in place of ཆ་ without losing the meaning.)

25.7. Exercise 22

(a) Memorise the following numbers (1-20)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

(b) Memorise the following numbers

གཅིག་ བརྒྱ་ བརྒྱ་ ཁྲི་ འབུམ་ ས་ཡ་ བྱེ་བ་ ནུང་ཐུར་

(c) Write the following figures in words

11	10	14	13	34	42	44	64
22	44	77	100	104	304	1000	

(c) Write the following in Tibetan

1. two hundred and fifty six
2. five thousand one hundred and fifty nine
3. fourteen thousand three hundred and thirty four
4. one hundred and fifty six thousand, five hundred and fifty six
5. fifteen thousand five hundred and six
6. two thousand five hundred and eighteen

(c) Write the following in figures: (a) Five hundred and fifty

(b) Two hundred and fifty six

(c) Five thousand one hundred and fifty four

(d) Fourteen thousand three hundred and thirty four

(e) One hundred and fifty six thousand five hundred and thirty four

(f) Fifteen thousand six hundred and thirty four

(g) Six thousand three hundred and thirty four

(h) Two thousand three hundred and thirty four

(i) Three thousand three hundred and thirty four

(j) Four thousand three hundred and thirty four

(k) Five thousand three hundred and thirty four

(l) Six thousand three hundred and thirty four

(m) Seven thousand three hundred and thirty four

(n) Eight thousand three hundred and thirty four

(o) Nine thousand three hundred and thirty four

(p) Ten thousand three hundred and thirty four

(q) Eleven thousand three hundred and thirty four

(r) Twelve thousand three hundred and thirty four

(s) Thirteen thousand three hundred and thirty four

(t) Fourteen thousand three hundred and thirty four

(u) Fifteen thousand three hundred and thirty four

(v) Sixteen thousand three hundred and thirty four

(w) Seventeen thousand three hundred and thirty four

(x) Eighteen thousand three hundred and thirty four

(y) Nineteen thousand three hundred and thirty four

(z) Twenty thousand three hundred and thirty four

(aa) Twenty one thousand three hundred and thirty four

(ab) Twenty two thousand three hundred and thirty four

(ac) Twenty three thousand three hundred and thirty four

(ad) Twenty four thousand three hundred and thirty four

(ae) Twenty five thousand three hundred and thirty four

Answers to the Exercises

Exercise 1

page 25

ra	ka-taḥ	ka	=	क
sa	nga-taḥ	ṅga	=	ङ
ra	nga-taḥ	ṅga	=	रङ
sa	na-taḥ	nā	=	ण
sa	tṣa-taḥ	tṣa	=	ट
ra	ts'a-taḥ	za	=	र
la	t'a-taḥ	da	=	द
sa	nya-taḥ	nyā	=	य
ka	ya-taḥ	kya	=	क्य
k'a	ya-taḥ	ky'a	=	क्य
sa	pa-taḥ	pa ya-taḥ	=	पय
p'a	ya-taḥ	ch'a	=	च
ma	ya-taḥ	nya	=	य
k'a	ra-taḥ	t'a	=	र
p'a	ra-taḥ	t'a	=	र
sa	ra-taḥ	sa	=	र
sa	ta-taḥ	ta	=	त
la	cha-taḥ	cha	=	च
ra	na-taḥ	nā	=	र
ka	la-taḥ	lā	=	ल
sa	la-taḥ	da	=	ल

ka	ya-taḥ	kya	<u>shab</u> -kyu	kyu	=	ཀུ་
k'a	ya-taḥ	ky'a	<u>shab</u> -kyu	ky'u	=	ཀུ་
p'a	ya-taḥ	ch'a	<u>shab</u> -kyu	ch'u	=	ཅུ་
p'a	ra-taḥ	t'a	na-ro	t'o	=	ཏོ་
k'a	ra-taḥ	t'a	<u>shab</u> -kyu	t'u	=	ཏུ་
k'a	ra-taḥ	t'a	<u>shab</u> -kyu	t'u	=	ཏུ་
k'a	<u>shab</u> -kyu	k'u			=	ཀུ་
ra	la-taḥ	lā			=	ལ་
p'a	la-taḥ	lā			=	ལ་
ra	ta-taḥ	ta			=	ཏ་
la	ka-taḥ	ka	<u>shab</u> -kyu	ku	=	ཀུ་
la	nga-taḥ	ngā			=	ཀུ་
la	t'a-taḥ	da			=	ཏ་
sa	ka-taḥ	ka	deng-po	ke	=	ཀུ་
sa	na-taḥ	nā	deng-po	nē	=	ཀུ་
ma	na-ro	mo			=	ཀུ་
ra	tsa-taḥ	tsa	k'i-k'u	tsi	=	ཀུ་
la	ha-taḥ	lha	<u>shab</u> -kyu	lhu	=	ཀུ་
sa	ka-taḥ	ka	<u>shab</u> -kyu	ku	=	ཀུ་
ka	la-taḥ	lā	<u>shab</u> -kyu	lū	=	ཀུ་
ra	na-taḥ	nā	na-ro	nō	=	ཀུ་
sa	pa-taḥ	pa	<u>shab</u> -kyu	pu	=	ཀུ་
ma	ya-taḥ	nya	<u>shab</u> -kyu	nyu	=	ཀུ་
ra	ma-taḥ	mā	na-ro	mō	=	ཀུ་
la	ch'a-taḥ	ja			=	ཀུ་
sa	ta-taḥ	ta			=	ཀུ་
ha	ra-taḥ	hra	k'i-k'u	hri	=	ཀུ་
la	ha-taḥ	lha	na-ro	lho	=	ཀུ་

ra	ka-ta:	ka	<u>shab</u> -kyu	ku	=	कु
sha	<u>shab</u> -kyu	shu			=	शु
sa	p' a-ta:	ba ra-ta:	da <u>shab</u> -kyu	du	=	दु
sa	ka-ta:	ka ya-ta:	kya deng-po	kye	=	क्ये
ra	<u>k'</u> a-ta:	ga	<u>shab</u> -kyu	gu	=	गु
sa	pa-ta:	pa ya-ta:	cha <u>k'</u> i- <u>k'</u> u	chi	=	चि
p' a	ya-ta:	<u>ch'</u> a			=	च
sa	<u>k'</u> a-ta:	ga	ra-ta:	da	=	दा
sa	nya-ta:	<u>ny</u> a			=	न्या
ra	ka-ta:	ka	ya-ta:	kya	=	क्या
ra	<u>k'</u> a-ta:	ga			=	गा
ha	ra-ta:	hra	<u>shab</u> -kyu	hru	=	ह्रु
la	ta-ta:	ta			=	ता
la	pa-ta:	pa			=	पा
pa	ra-ta:	ṭa	deng-po	ṭe	=	टे
sa	ma-ta:	<u>mā</u> ra-ta:	<u>mā</u> <u>k'</u> i- <u>k'</u> u	<u>mī</u>	=	मी
sa	<u>k'</u> a-ta:	ga ra-ta:	da deng-po	ḍe	=	डे
k' a	ra-ta:	ṭ' a	<u>k'</u> i- <u>k'</u> u	ṭ' i	=	टि
sa	na-ta:	<u>nā</u>	na-ro	<u>nō</u>	=	नो
<u>sa</u>	la-ta:	da	<u>shab</u> -kyu	du	=	दु
p' a	ra-ta:	ṭ' a	na-ro	ṭ' o	=	टो

Exercise 2

page 29

<u>k'</u> ao	sha	ma	sham	=	शम
<u>k'</u> ao	sa	la	sāl	=	साल
<u>t'</u> ao	ka	ra	kar	=	कर
<u>t'</u> ao	<u>wā</u>	nga	<u>wā</u> ng	=	वंग

p'ao	cha	k'a	chag	=བཅག་
p'ao	da	k'a	dag	=བདག་
mao	nga	ra	ngar	=མངར་
mao	t'a	ra	t'ar	=མཐར་
hao	da	k'i-k'u	di ra dir	=འདིར་
hao	t'a	shab-kyu	t'u nga t'u,ng	=འཐུང་
ra	k'i-k'u	ri	k'a sa rig	=རིགས་
k'a	nga	sa	k'a,ng	=གངས་
p'a	na	p'än		=ཕན་
k'a	p'a	k'ab		=ཁབ་
sa	k'a-ta:	ga ma gam		=སྐམ་
k'ao	sa	ha sa		=གཟའ་
nya	la	nyä:l		=ཉལ་
nga	sa	ngä:		=ངས་
la	cha-ta:	cha k'a sa cha:		=ལྷགས་
ch'a	k'a	sa ch'a:		=ཆགས་
p'a	p'a	sa p'èb		=བབས་
k'a	na-ro	k'o ma sa k'om		=གོམས་
sa	ta-ta:	ta nga sa ta,ng		=སྔངས་
p'a	ya-ta:	ch'a k'i-k'u ch'i na ch'in		=ཕྱིན་
ra	deng-po	re t'a re:		=རེད་
hao	da	shab-kyu du k'a dug		=འདུག་
ya	k'i-k'u	yi na yi,n		=ཡིན་
ya	na-ro	yö t'a yö:		=ཡོད་
na	sa	nä:		=ནས་
sa	k'a-ta:	ga ra-ta: da		=སྒྲ་

sa	ma-ta:	mā	ra-ta:	mā	= म
ra	ta-ta:	ta			= र
sa	ka-ta:	ka	t'a	kā:	= क
ya	k'i-k'u	yi	k'a	yig	= य
sha	ḍeng-po	she	sa	she:	= श
sa	la-ta:	lā			= ल

Exercise 3

page 31

गद	व	यि	र	म	न	व
द	म	र	व	य	न	व
ग	म	न	द	य	न	व
न	व	द	य	न	व	व

Exercise 4

page 34

र	म	न	व	य	न	व
म	न	व	य	न	व	व
न	व	द	य	न	व	व

Exercise 5

page 40

- | | |
|----------------------|---------------------|
| (a) 1. दि.सु.गु.रे.। | 8. र.म.न.व.यि.। |
| 2. म.न.व.यि.रे.। | 9. म.न.व.यि.रे.। |
| 3. र.ग.प.यि.। | 10. र.म.न.व.यि.रे.। |
| 4. दि.म.न.व.यि.रे.। | 11. र.म.न.व.यि.रे.। |
| 5. र.म.न.व.यि.यि.। | 12. म.न.व.यि.रे.। |
| 6. म.न.व.यि.यि.रे.। | 13. य.म.न.व.यि.रे.। |
| 7. दि.म.न.व.यि.रे.। | 14. र.म.न.व.यि.रे.। |

- (b) 1. This seems to be our teacher's pen.
 2. That appears to be a lama.
 3. Those three may be relatives.
 4. Those girls seems to belong to a big family.

- (c) 1. འདི་ངའི་ལག་པ་རེད་/ཡིན།
 2. འདི་ཚོ་ཁོང་ཚོའི་ཨ་པ་རེད།
 3. ཕ་གི་ཁོང་གི་དབུ་ལྷ་རེད།
 4. འདི་ཁོང་གི་ཕྱག་ལཱ་རེད།

Exercise 6

page 47

1. ང་སློབ་ཕྱག་མིན།
2. ཁོང་ཡང་སློབ་ཕྱག་མ་རེད།
3. ཁོང་ཚོ་ཚང་མ་དགེ་ཆུན་མ་རེད།
4. འདི་ཚོ་ཁོང་གི་ཕ་ལྷ་པ་རེད།
5. ཕ་གི་ང་ཚོའི་ཁང་པ་མ་རེད།
6. ཡ་གི་གནས་གུ་མིན་པ་འདྲ།
7. འདི་གསར་པ་ཡིན་གྱི་མ་རེད།
8. འདི་བྱིད་རང་གི་མིན་པས།
9. ལགས་མིན། འདི་ངའི་མིན།
10. ཕ་ཚོ་ཁོང་གི་མ་རེད་པས།
11. ལགས་མ་རེད། ཕ་ཚོ་ཁོང་གི་མ་རེད།
12. མ་གི་ཉ་མིན་པ་འདྲ།
13. ལགས་མ་གི་དེལ་མ་རེད།
14. བྱིང་ཉྟག་འདི་ཚོ་མངར་མོ་མ་རེད།
15. འདི་ཡང་མངར་མོ་མ་རེད།
16. འདི་མངར་མོ་མངར་རྒྱང་མ་རེད།
17. ཕ་ཚོ་སྐྱར་མོ་མ་རེད།
18. ཕ་ཚོ་སྐྱར་མོ་སྐྱར་རྒྱང་མ་རེད།

19. ལྷན་དམར་པོ་དམར་རྒྱུ་མ་རེད།
20. ལས་ཀ་འདི་ལས་སྒྲ་པོ་ཞི་དྲག་མ་རེད།

Exercise 7

page 62

- (a) ང་སྒྲོབ་གྱར་ཡོད།
ཁོང་ཚོ་ཕ་གིར་འདུག
བོད་ལ་རི་མཐོ་པོ་མང་པོ་ཡོག་རེད།
བྱེད་རང་ཚོ་གསོལ་སྒྲོན་ལ་འདུག
ཁོང་ཚོ་བོད་ལ་འདུག/ ཡོག་རེད།
བོད་ལ་གཡག་མང་པོ་འདུག/ ཡོག་རེད།
དེ་རིང་ཁྱོད་ལ་མི་མང་པོ་འདུག
ང་ཚོར་དདུལ་མང་པོ་ཡོད།
འདི་སྒྲིང་ཟླ་པོ་འདུག/ ཡོག་རེད།
ང་ཚོ་འདིར་ཡོད།
འདི་ཡག་པོ་འདུག/ ཡོག་རེད།
རི་འདི་མཐོ་པོ་འདུག/ ཡོག་རེད།
ཁོང་ཡག་པོར་འདུག/ ཡོག་རེད།
རྒྱ་གར་ལ་ཚ་བ་འདུག/ ཡོག་རེད།
རི་ལ་སེམས་ཅན་ཡོག་རེད།
ཁོང་ལ་བྱ་གཉིས་འདུག/ ཡོག་རེད།
- (b) ང་ནང་ལ་མི་འདུག་གས།
བྱེད་རང་ཕ་གིར་མེད་པས།
ཁོང་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་མི་འདུག་གས།
ཁོང་བོད་ལ་ཡོག་མ་རེད་པས།
ངར་བྱི་གཉིས་མི་འདུག་གས།
བྱེད་རང་ལ་དེབ་ལྡང་བྱ་མེད་པས།
ཁོང་ལ་ལས་ཀ་མི་འདུག་གས།
ཁོང་ཚོར་ཕྱག་ལས་མི་འདུག་གས།
- (c) 1. ཁོང་ལ་དུག་སྒྲོག་འདུག་གས།/ ཡོག་རེད་པས།
2. ཁོང་ཁྱོད་ལ་འདུག་གས།/ ཡོག་རེད་པས།
3. ཁོང་ཁོང་གི་སྐྱ་མཆེད་རེད་པས།
4. ཁོང་ཚོར་ཨ་བ་ཡོག་རེད་པས།
5. ཁོང་ཡག་པོར་འདུག་གས།

Exercise 8

page 67

- (a) 1. ང་རྒྱ་གར་ལ་བཟུང་པ་ཡིན།
2. ཁོང་སྒྲ་མ་མཇུག་གི་འགྲོ་བ་རེད།
3. རས་ལ་བྱིས་དགོས་རེད།
4. འདི་ཁ་ལ་ཆུགས།
5. འདིར་བཞུགས།

6. གནས་བསྐྱར་ལ་འགྲོ།
 7. ཉན་ག་འགྲོ།
 8. གླང་ཆ་ཤོད་ག་འགྲོ།
 9. ཏ་བཞེན་ག་འགྲོ།
 10. རྒྱ་འབྱུང་ག་འགྲོ།
- (b) 1. ལག་པ་རུ་ལེན། / ལག་རྒྱ་ལེན།
2. དུག་རྒྱ་བཞེས།
 3. དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་ཕྱིན།
 4. བོད་དུ་ཕྱིན།

Exercise 9

page 76

- | | | | |
|--------|--------------------|-----|--------------------|
| (a) 1. | ཁོང་གི་ཕུག | 7. | བོད་ཀྱི་ས་ཆ་ |
| 2. | ང་ཚོའི་ནང་ | 8. | མེག་གི་གཟེ་མ་ |
| 3. | གཡལ་གི་ཤ་ | 9. | ནམ་མཁའི་སྤྲིན་པ་ |
| 4. | གནམ་གྱི་སྐར་མ་ | 10. | རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་མང་ |
| 5. | དཔར་གྱི་སྤྲིང་ཤོག་ | 11. | བལ་གྱི་སྟོད་ཐུང་ |
| 6. | དཔར་ཆས་ཀྱི་གོང་ཆད་ | 12. | ཆོས་ཀྱི་དོན་དག་ |

- (b) ངའི་ལྷ་མོ་ ཁོང་གི་ཁང་པ་ ཁོང་ཆོའི་དེབ་ ང་ཆོའི་བྱ་
 ཁོང་གི་ཨ་བ་ཆོ་ དཔར་གྱི་ཆང་ བལ་གྱི་ཡུ་སུ་
 ཁྱེད་རང་གི་ཕྱག་ ཁྱེད་རང་གི་ཕྱག་སྟུག་

- (c) 1. རྒྱ་ཆེན་པོ་གི་ཡོག་རེད།
2. རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་མང་པོ་སྒྲིམ་པ་
3. རྒྱ་ཆེན་པོ་སྒྲིམ་པ་ཡོད།
4. རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་མང་པོ་སྒྲིམ་པ་
5. རྒྱ་ཆེན་པོ་སྒྲིམ་པ་ཡོད།
6. རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་མང་པོ་སྒྲིམ་པ་
7. རྒྱ་ཆེན་པོ་སྒྲིམ་པ་ཡོད།

8. བོད་པའི་ཞལ་ལག་སྤྱོད་འདུག་གས།
9. ལུང་པའི་བྲིམས་ལ་བཙེ་སྤང་བྱེད་དགོས་ཟེད།
10. མེའི་རང་བཞིན་ནི་བརྗོད་དཀའ་བཞིག་ཟེད།
11. རྒྱ་མཚོའི་བ་རྒྱབས་གནས་ལ་མཚོང་བཞིན་འདུག
12. ཞལ་ལག་གི་ཕྱོད་བ་གཟིགས་རོགས་གནང་།
13. ང་ཚོའི་སྐད་དེ་སྙན་པོ་འདུག་གས།
14. ཚོས་ཀྱི་དོན་དག་ནི་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བཞིག་ཟེད།
15. ཁོང་གི་ཕུག་ལ་ཕྱེང་བཞིག་བསྐྱམས་ཤག

Exercise 10

page 86

- (a) 1. ང་ཚོ་ཁྱོད་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན།
2. ཁོང་སློབ་གྲར་ཕྱིན་པ་ཟེད།
3. ང་ཚོ་ལས་ཁྲུངས་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན།
4. བྱེད་རང་ཞལ་ལག་མཚོད་པས།
5. ང་ཡི་གེ་འབྲི་དགོས་ཡོད།
6. ཁོང་གིས་ཕུག་བྲིས་གནང་པ་ཟེད།
7. ཁོང་སློབ་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་འདུག
8. བྱེད་རང་ལས་ཀ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པས།
9. ངས་སྐད་ཆ་བཤད་པ་ཡིན།
10. ང་ཚོས་སློབ་སྤྱོད་བྱས་པ་ཡིན།
11. ཁོང་གིས་བསམ་སྒྲོ་བཏང་པ་ཟེད།
12. བྱེད་རང་གིས་དགོངས་པ་བཞེས་རོགས་གནང་།
- (b) 1. ང་འགྲོ་གི་ཡིན།
2. ཁོང་ཕེབས་ཀྱི་འདུག
3. ཁོང་ཚོ་སློབས་སོང་།
4. བྱེད་རང་གིས་བྲས་པ་ཟེད།
5. ང་ཚོ་ཡོང་གི་ཡིན།
6. ཁོང་ཚོས་དེ་བྱེད་རང་ལ་འབུལ་གྱི་ཟེད།

7. དེ་ཁོང་ཚོས་ངར་སྤྲད་བྱུང་།
8. ངས་དེ་འདྲས་བྱེད་ཀྱི་མ་རེད།
9. འདིར་ཁོང་ཕེབས་ཀྱིས།
10. ཁོང་གསལ་ཇ་མཆོད་ཀྱི་འདུག
11. ང་ཁ་ལག་བྲ་གི་ཡོད།
12. བྱེད་རང་ཕེབས་པས།
13. བྱེད་རང་འདིར་བྱག་ལས་གནང་གས།
14. ཁོང་ཕེབས་ཀྱི་འདུག་གས།
15. ཁོང་ཚོ་སློབ་གྲར་འགྲོ་གི་འདུག་གས།
16. ཁོང་ཚོ་ཡོང་གི་འདུག་གས།
17. ང་ཡོང་ག་/ ང་བཅར་ག
18. བྱེད་རང་འཛིན་གྲར་ཐེག་པས།/ ཕེབས་པས།
19. ཁོང་འདིར་ཕེབས་ཀྱི་མེ་འདུག་གས།

Exercise 11

page 106

- (a) 1. བྱེད་རང་ལ་ག་རེ་དགོས་ན་ཡང་ངས་སྤྲད་ཀྱི་ཡིན།
2. ངས་ག་རེ་བྱས་ན་ཡང་ཁོང་དགའ་གི་མ་རེད།
3. ང་ཚོས་ག་རེ་བས་ན་ཡང་ཁོང་ཚོར་སྤྲད་ཀྱི་ཡོད།
4. ངས་ག་རེ་ལབ་ན་ཡང་ཁོང་ཚོས་ཉན་ཀྱི་རེད།
5. འདིར་ག་རེ་བྲིས་ན་ཡང་འགྲིགས་ཀྱི་རེད།
6. ཁོང་ལ་ག་རེ་སྤྲད་ན་ཡང་དགའ་པོ་ཡོང་གི་རེད།
7. ཁོང་གིས་ག་རེ་མཐོང་ན་ཡང་ཉོ་གི་འདུག
8. ལྟ་མོ་ག་རེ་བརྟན་ན་ཡང་ང་ལྟ་གི་མེད།
9. ཁོང་གིས་ག་རེ་གོ་ན་ཡང་ང་ཚོར་བཤད་ཀྱི་རེད།
10. ཁོང་གིས་ག་རེ་བྲན་ན་ཡང་བྱེད་ཀྱི་རེད།
- (b) 1. བྱེད་རང་གི་མཆན་ལ་ག་རེ་བྲ་གི་ཡོད།
2. ཁོང་གི་མཆན་ལ་ག་རེ་བྲ་གི་ཡོག་རེད།
3. བྱེད་རང་ག་རེ་གནང་གི་ཡོད།
4. ཁོང་ག་རེ་གནང་གི་རེད།

5. ཁོང་ལ་ག་ཅེ་ཡོག་ཅེད།
6. བྱེད་རང་ལ་ག་ཅེ་ཡོད།
7. མི་འདི་ག་ཅེ་ཅེད།
8. ཁོང་གི་ལས་ཀ་ག་ཅེ་ཅེད།
9. ཁོང་ཚོར་ག་ཅེ་འདུག
10. བྱེད་རང་གིས་ག་ཅེ་གནང་པས།
11. ད་ལྟ་ཁོང་ག་ཅེ་གནང་གི་ཡོག་ཅེད།
12. བྱེད་རང་ག་ཅེ་མཚོད་ག
13. བྱེད་རང་ག་ཅེ་མཚོད་ཀྱི་ཡོད།
14. འདི་ག་ཅེ་བྱེད་ཡག་ཅེད།
15. བྱེད་རང་ལ་ག་ཅེ་དགོས་འདུག

Exercise 12

page 113

- (a) 1. བྱེད་རང་འདིར་ག་དུས་ཐེབས་ག
2. ཁོང་ག་དུས་ཡོང་གི་འདུག
3. འཛིན་གྲུ་ག་དུས་འགོ་ཚུགས་ཀྱི་ཅེད།
4. བྱེད་རང་ལས་ཀར་ག་དུས་འགོ་གི་ཡོད།
5. ཁོང་འདིར་ཡོད་དུས་ངས་འདི་ལཔ་པ་ཡིན།
6. ཁོང་རྒྱ་གར་ལ་ཡོད་དུས་ངར་མཇལ་བྱུང་།
7. ང་རྒྱུང་རྒྱུང་ཡིན་དུས་བོད་ལ་འགོ་ཚུང་།
- (b) 1. བྱེད་རང་ག་དུས་ཐེབས་ཀྱང་/ ན་ཡང་ངར་གསུངས་རོགས་གནང་།
2. ལས་ཀ་འདི་ག་དུས་བྱས་ཀྱང་/ ན་ཡང་འགྲིགས་ཀྱི་ཅེད།
3. ང་ག་དུས་ཐེན་ཀྱང་/ ན་ཡང་ཁོང་སྡོད་ཀྱི་མི་འདུག
4. ཁོང་གིས་ག་དུས་ཀྱང་/ ཡིན་ན་ཡང་དེ་འདྲས་བྱེད་ཀྱི་མ་ཅེད།
5. ཁོང་ག་དུས་ཀྱང་/ ཡིན་ན་ཡང་འདིར་ཐེབས་ཀྱི་མ་ཅེད།
6. ངས་ག་དུས་ཡིན་ཡང་/ ན་ཡང་འདི་འདྲས་བྱེད་ཀྱི་མེད།

- (c) 1. བྱིད་རང་ཁྱིམ་ལ་ག་དུས་འགྲོ་ག
 2. བྱིད་རང་ག་དུས་ཕྱིན་པ་ཡིན།
 3. ང་ག་དུས་ཕྱིན་ག
 4. ཁྱིམ་ག་དུས་ཕྱིན་པ་རེད།
 5. ང་ཚོ་ག་དུས་འགྲོ་ག/ འགྲོ་གི་ཡིན་པ།

- (d) 1. I wrote this book when I was in India.
 2. He was not here when the train arrived.
 3. If the train had arrived on time, we would not have been late.

Exercise 13

page 122

- (a) 1. Which is your book?
 2. Which book is yours?
 3. Which is your house?
 4. Which camera did he spoil?
 5. With which pen was this letter written?
 6. The watch I bought is not working.
 7. In which room will he stay?
 8. In which room shall we stay?
 9. Which man caused the trouble?

- (b) 1. བྱིད་རང་ན་ག་གིས་གཡུགས་བྱུང་།
 2. བྱིད་རང་ལ་བྱི་ག་གིས་སོ་བརྒྱབ་བྱུང་།
 3. ཀླང་པ་ག་གིས་པོ་ལོར་གདོང་རྒྱག་ཞུས་པ་རེད།
 4. བྱ་ག་གིས་རྩོག་ཁྲ་བཅོས་པ་རེད།
 5. བྱིད་རང་སློབ་གྲྭ་ག་གིར་སློབ་སྦྱོང་བྱས་པ་ཡིན།
 6. འདི་འཛིན་གྲྭ་ག་གི་རེད།
 7. ག་གི་བྱིད་རང་གི་འཛིན་གྲྭ་འདི་དགེ་ནན་རེད།
 8. བྱིད་རང་གིས་ངར་བསྐྱམས་ཐེབས་པའི་རྒྱ་ཚོད་དེ་ཡག་པོ་ཞེ་བླ་འདུག

Exercise 14

page 130

- (a) 1. བྱི་རང་ག་པར་ཐེབས་པ།
 2. བྱི་རང་ག་པར་ཐེག་ག/ ཐེག་གི་ཡོད།
 3. ཁོང་ག་པར་འགྲོ་གི་རེད།/ འགྲོ་གི་འདུག
 4. བྱི་རང་གི་སྐྱ་ཆེ་ག་པར་ཡོད།
 5. ཁོང་ཆོ་ག་པར་བྱིན་པ་རེད།
 6. བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ག་པར་ཡོག་རེད།
 7. ཁོང་ཆོ་ག་པར་བཞུགས་ཀྱི་ཡོག་རེད།
 8. ཁོང་གིས་འདི་ག་པར་བྱེད་བྱེད་ཀྱི་རེད།
 9. དུ་གུས་འདི་ག་པར་གཉིས་བྱེད་ཀྱི་རེད།
 10. ང་ག་པར་བྱིན་ན་ཡང་འདི་མཉམ་དུ་འབྱེད་འགྲོ་གི་ཡོད།

- (b) 1. Wherever he goes, this dog will go.
 2. Will you come, wherever I go?
 3. I have been everywhere.
 4. Yesterday I went everywhere.
 5. This boy will go wherever he is sent.
 6. Although he has, he says he doesn't.
 7. Although he was not there he was said to have been there.

Exercise 15

page 135

- (a) 1. ཁོང་ཆོ་ག་ནས་རེད།
 2. ཁོང་ཆོ་ག་ནས་ཡིན་ངས་གཉིས་ཀྱི་མེད།
 3. བྱི་རང་ག་ནས་ཡིན་པ།
 4. ང་བོད་ནས་ཡིན།
 5. ཁོང་ལུང་པ་ག་ནས་རེད།
 6. ཁོང་ཡང་བོད་ནས་རེད།

7. ཁྲིང་ཚོ་ག་ནས་ཡོང་བ་རེད།
8. ཁྲིང་ཚོ་ཨ་མི་རི་ཀ་ནས་ཡོང་བ་རེད།
9. ང་ག་ནས་རེད།
10. ཁྱེད་རང་བོད་ནས་རེད།

- (b) 1. Where did the rain originate from?
 2. The rain originated from the ocean.
 3. Where did the egg come from?
 4. The egg came from a hen.
 5. Where do you come from now?
 6. I came from home just now.
 7. Where did he get this from?

Exercise 16

page 141

1. ལྷ་གྲུ་འདིར་གོང་ག་ཚད་རེད།
2. ལྷ་སྤུ་ཆ་གཅིག་ལ་གོང་ག་ཚད་རེད།
3. ཁྲིང་ལ་ཆོག་ས་ཁེབས་འདི་འདྲས་ག་ཚད་འདུག
4. སྤྲོ་བ་གྲུ་པ་གི་འི་ནང་ལ་བྱ་མོ་ག་ཚད་ཡོག་རེད།
5. ད་ལྟ་ཚུ་ཆོད་ག་ཚད་རེད།
6. དེ་རིང་ཆོས་པ་ག་ཚད་རེད།
7. ཁྱེད་རང་ལ་ཕྱག་དངུལ་ག་ཚད་ཡོད།
8. སྤྲོ་བ་ཕྱག་རེ་ལ་ག་ཚད་རག་གི་རེད།
9. ཁྱེད་རང་འདི་ཚུ་ཆོད་ག་ཚད་ལ་འགོ་འདྲུག་ས་ཀྱི་ཡིན།
10. ཁྱེད་རང་ཚུ་ཆོད་ག་ཚད་ལ་འཛིན་གྲུ་པ་ཁེབས་ཀྱི་ཡོད།
11. འདི་ནི་མ་ག་ཚད་ཀྱི་ལས་ཀ་རེད།
12. འདིར་གོང་ག་ཚད་རེད།
13. ངས་ཁྲིང་ལ་ག་ཚད་སྤྲད་པ་ཡིན་དམ་གྱི་མི་འདུག
14. ཁྱེད་རང་ལ་ཕྱག་དངུལ་ག་ཚད་དགོས་ཀྱི་འདུག

Exercise 17

page 149

- (a) 1. ཁོང་ཕ་གི་ར་ག་རེ་བྱས་ནས་ཐེག་པ་རེད།
 2. ཁོང་ག་རེ་བྱས་ནས་མ་ཡོང་བ་རེད།
 3. ཁོང་ཚོ་ཕ་གི་ར་ག་རེ་བྱས་ནས་འགྲོ་ཚོག་གི་ཡོག་མ་རེད།
 4. བྱིད་རང་གིས་འདི་ག་རེ་འདྲོན་དག་ལ་བྱས་པ་ཡིན།
 5. ཁོང་ག་འདྲས་སེ་ཡོང་པ་རེད།
 6. ཁོང་གིས་འདི་ག་འདྲས་སེ་བཟོ་གི་རེད།
 7. འདི་ག་འདྲས་སེ་བེད་སྟོང་བྱེད་དགོས་རེད།
 8. ཁོང་ལ་དཔར་ཆས་ག་འདྲས་ཅི་ཡོག་རེད།
 9. ཁོང་མི་ག་འདྲས་ཅི་ཡིན་བྱིད་རང་གིས་མཁྱེན་གྱི་ཡོད་པས།
 10. བྱིད་རང་གི་ཨ་བ་ག་འདྲས་ཡོད།

- (b) 1. Why is he taking all?
 2. How did you tell him?
 3. What kind of a person is that man?
 4. How did (you) get this from him?
 5. Why is it not possible?
 6. For what purpose did (he) take this?
 7. For what purpose? / Why?
 8. Then, what should be done? / So what?

Exercise 18

page 159

- (a) 1. བྱིད་རང་སྲུ་ཡིན་པ།
 2. ཁོང་སྲུ་རེད།
 3. ང་སྲུ་རེད།
 4. བྱིད་རང་མཉམ་དུ་ཡོང་མཁན་བྱ་མེད་སྲུ་རེད།
 5. བྱིད་རང་ལ་བཀའ་མོལ་ཞུ་མཁན་མི་དེ་སྲུ་རེད།
 6. འདི་སྲུས་བྱས་པ་རེད།

7. འདི་སྤྱ་གང་གིས་བྱེད་བྱལ་གྱི་མ་རེད།
8. འདིའི་སྒྲོར་ལ་སྤྱ་གང་གིས་ཤེས་གྱི་ཡོག་མ་རེད།
9. དེ་སྤྱས་བྱས་པ་ཡིན་ཁྱེད་རང་གིས་མཁྱེན་གྱི་ཡོད་པས།
10. སྤྱས་ཤེས་གྱི་རེད།
11. འདི་སྤྱས་ཀྱང་བེད་སྤྱད་བྱས་ཆོག་གི་རེད།
12. འདི་སྤྱའི་སྤྱ་གྱ་རེད།
13. ཁྱེད་རང་གིས་སྤྱར་བཀའ་འདྲི་གནང་པ།
14. ཁྱེད་རང་སྤྱར་བཀའ་མོལ་གནང་དགོས་ཡོད།
15. ངས་སྤྱར་བཀའ་མོལ་ཁྱེད་ཀྱི་ལྟ་བུ་རེད།

- (b) 1. Who shall I speak to?
 2. Who said this?
 3. Whose mistake is this?

Exercise 19

page 165

- (a) 1. ང་ཆོད་བསྐྱོག་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།
 2. ང་ཡི་གེ་འབྲི་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།
 3. ང་ཁོང་ལ་སྐད་ཆ་བོད་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།
 4. ཁོང་ཚུ་ལེན་ག་འགྲོ་གི་རེད།
 5. ཁོང་ང་ཐུག་ག་སླེབས་བྱུང་།
 6. ཁྱེད་རང་ཆལ་གཟིགས་ག་ཐེག་གི་ཡིན་པས།
 7. ད་ང་ཁ་ལག་བཅོ་ག་འགྲོ་གི་ཡིན།
- (b) 1. ང་བོད་པའི་ཁ་ལག་བཅོ་སྤངས་བསྐྱབ་གྱི་ཡིན།
 2. ང་སྤྱམ་འཁོར་གཏོང་སྤངས་བསྐྱབས་ཆར་པ་ཡིན།
 3. ཁོང་དེང་སང་གནམ་གུ་གཏོང་སྤངས་སྤྱོད་གི་ཡོག་རེད།
 4. ངས་འཆོམ་བྱ་བྱག་སྤངས་ཡག་པོ་ཤེས་གྱི་ཡོད།
 5. བོད་སྐད་བསྐྱབ་ཡག་ལས་སྤྱོད་རེད།
 6. ཁོང་ཁ་ལག་བཅོ་ཡག་བསྐྱབ་ག་ཕྱིན་པ་རེད།
 7. བོད་པའི་ལྷ་ལག་བཅོ་སྤངས་མཁྱེན་གྱི་ཡོད་པས།

8. ང་ཉིན་ལྟར་བོད་ཡིག་བསྐབ་ག་འགྲོ་གི་ཡོད།
9. ཁོང་ཚོ་ག་ཟེའི་མར་ཉ་ཟེའི་ག་ཕྱིན་ཤག

Exercise 20

page 168

- (a) 1. ཁྱིས་ཁོ་སྒོ་འགྲམ་ལ་བཀག་པ་རེད།
2. གངས་བབས་ནས་ལམ་ཁ་བགག་པ་རེད།
3. ངས་ཁོང་ཐེངས་གཉིས་དབྱེལ་པ་ཡིན།
4. ཕུ་གུ་འདིས་ངའི་སྒྱ་གུ་བཅག་ཤག
5. ང་འབྲག་པ་སྐང་ལ་ཐེངས་གཉིས་རིལ་བྱུང་།
6. རྒྱབ་ཀྱག་འདིའི་རྒྱང་པ་ཡ་གཅིག་ཆག་ཤག
7. ཁོང་ཚོས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་བསྐྱབས་པ་རེད།
8. ལུགས་སྒོལ་འདི་མཁྱོགས་པོ་རྩབ་ཀྱི་རེད།
9. མི་འདིས་ང་ཁོང་ཁོ་བསྐངས་བྱུང་།
10. ཁོང་དོན་དག་མེད་པར་ཁོང་ཁོ་ལངས་སོང་།
11. ཁོང་གིས་ངར་ཚུ་གཏོར་ཀྱི་འདུག
12. འདིར་བསྐྱད་ན་ཚུ་འཐོར་ཀྱི་རེད།
13. ཁོང་གིས་ཤིང་ག་ཤག་གི་རེད།
14. ཤིང་འདི་མཁྱོགས་པོ་གཞག་གི་རེད།
15. ཁོང་གིས་དུག་སྒོག་ཆང་མ་ཚུའི་ནང་ལ་སྐངས་ཆར་ཤག
16. ངའི་དུག་སྒོག་ཆར་པས་བད་དེ་བངས་སོང་།

The translations of above sentences

1. The dog stopped him at the door.
2. After the snowfall the road was blocked.
3. I knocked him twice.
4. This child broke my pen.
5. I fell twice on the ice.
6. One leg of this chair is broken.

7. They destroyed the Buddha doctrine.
8. This custom will degenerate soon.
9. This man made me angry.
10. He got angry without reason.
11. He sprinkles water at me.
12. (You) will get swashed if (you) stay here.
13. He will split the wood.
14. This wood will crack quickly.
15. He has already soaked all the clothes in the water.
16. My clothes are completely soaked by the rain.

- (b)
1. ངས་གསར་འགྱུར་ཉན་གྱི་ཡོད།
 2. ངས་གསར་འགྱུར་གྲོ་གི་འདུག
 3. ངས་འདི་གྲོ་བྱུང་།
 4. བྱ་གྲུ་དེས་ངའི་དེབ་དབྱལ་སོང་།
 5. ངས་ཤིང་སྒོང་མང་པོ་བཅད་པ་ཡིན།
 6. ངས་དེའི་སྒོར་ལ་བསམ་སྒོ་གཏོང་གི་ཡོད།
 7. འདིར་མི་མང་པོ་རེ་ལ་གྱི་འདུག
 8. ང་དེའི་ཐོག་ལ་འགྲོད་པ་ཞེ་དག་སྐྱེས་བྱུང་།
 9. ང་སྐྱེས་མེར་ལངས་ཀྱི་འདུག
 10. ང་འབྲུག་གི་འདུག
 11. ང་ཆ་དུབ་འཛིག་གི་འདུག
 12. ཁོང་ཅད་དེ་འཐོམས་སོང་།
 13. དེང་སང་ང་ཞེ་དག་ཉོབ་ཀྱི་འདུག
 14. སྐབས་རེ་ང་མགོ་ཡུར་འཁོར་གྱི་འདུག
 15. མཚོ་འདིའི་ནང་ལ་མི་གཅིག་དིམས་པ་རེད།
 16. ང་ང་རྩོད་ཁྲུག་ཡོང་གི་འདུག
 17. ང་གད་མི་ཞེ་དག་ཤོར་གྱི་འདུག

Exercise 22

page 184

(a) Memorise 1 - 20

chig	nyī	sum	shi	ng̃a
ṭ' u:	dü;n	gyä:	gu	chu
chug-chi:	chu;ng-nyī:	chug-sum	chüb-shi	chö:-ng̃a
chu-ṭ' u:	chub-dü;n	chob-gyā:	chu-gu	nyi-shu

(b) Memorise

chig	chu	gya	to;ng	ṭ' i
bum	sa-ya	ch' e-wa:	ṭ' u;ng-ch' ur	

(c)	བརྩ་གཉིས།	བརྩ། བཅོ་ལ།	ཉི་ཤུ་ཙ་གསུམ།
	སུམ་ཙུ་སོ་ལ།	བཞི་བརྩ་ཞི་བདུན།	ལ་བརྩ་ང་ལ།
	དུག་ཙུ་རེ་བཞི།	བདུན་ཙུ་དོན་བདུན།	བརྩ་དུ་གུ་ལ།
	དགུ་བརྩ་གོ་དགུ	བརྩ་ཐམ་པ།	བརྩ་དང་ལ།
	ཉིས་བརྩ་ལ།	ཆེག་སྟོང་ཐམ་པ།	སྟོང་ཕྱག་གཅིག

(d)	1.	༣༥༦	ཉིས་བརྩ་ལ་བརྩ་ང་དུག
	2.	༣༥༥༧	ཉིས་སྟོང་ལ་བརྩ་ལ་བརྩ་ང་དགུ
	3.	༡༤༣༣༤	ཆེག་ཁྱི་བཞི་སྟོང་སུམ་བརྩ་སུམ་ཙུ་སོ་བཞི།
	4.	༡༥༦༥༥༦	ཆེག་འབུམ་ལ་ཁྱི་དུག་སྟོང་ལ་བརྩ་ལ་བརྩ་ང་དུག
	5.	༡༥༥༠༦	ཆེག་ཁྱི་ལ་སྟོང་ལ་བརྩ་(བརྩ་མེད)དུག
	6.	༣༥༡༩	ཉིས་སྟོང་ལ་བརྩ་བཅོ་བརྩ་ད།

དག་ལེགས་འཕེལ།



Modern Tibetan Language

Volume I



Modern Tibetan Language, Volume I, is a product of author's long experience of teaching Tibetan language and has been critically and thoroughly reviewed by both Tibetan and foreign scholars.

Beginning with the alphabet, vowels and combination letters with stack letters, it presents the basic structure of Tibetan language accompanied by exercises after each lesson.

This revised edition is being hailed as one of the best text-books on Tibetan language.

The lessons of this book are available on audio cassettes in author's original voice and accent. It can be purchased seperately.

ISBN: 81-86470-39-5



9 788186 470398

23.01.20

PILGRIMS

625.00